

TASSUKAVERIT

Eläinavusteisen vapaaehtoisen kaveritoiminnan merkitykset vapaaehtoisille ja nuorille

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Hyvinvointiosaamisen yksikkö, sosiaalian koulutus

Syksy 2018

Jenni Niemi

Sosiaalialan koulutus
Hyvinvointiosaamisen yksikkö

Tekijä	Jenni Niemi	Vuosi 2018
Työn nimi	Tassukaverit – eläinavusteisen vapaaehtoisen kaveritoiminnan merkitykset vapaaehtoisille ja nuorille	
Työn ohjaaja	Saija Karevaara	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä tutkittiin Setlementti Tampere ry:n vuonna 2016 aloitettua eläinavusteista vapaaehtoista kaveritoimintaa, Tassukaverit-toimintaa. Siinä vapaaehtoinen eläimen ohjaaja solmii kaverisuhteen sitä toivovan nuoren kanssa. Työn tavoitteena oli vastata kysymyksiin, mitä Tassukaverit-toiminta on, mitä merkityksiä sillä on toiminnassa mukana oleville vapaaehtoisille ja nuorille sekä miten toimintaa voidaan kehittää.

Opinnäytetyön teoriaperustassa käsiteltiin kahta viime vuosina paljon esillä ollutta teemaa: green careä ja siihen sisältyvää eläinavusteisuutta sekä kansalais- ja vapaaehtoistoimintaa. Aineisto kerättiin teemahaastatteluilta, joissa haastateltiin kuutta vapaaehtoista, viittä 11–26-vuotiasta nuorta sekä kahta nuorten vanhempaa. Lisäksi tehtiin kartoittava asiantuntijahaastattelu Tassukaverit-toiminnan koordinaattorille Minna Leponiemelle. Tutkimusaineisto analysoitiin aineistolähtöisesti ja teoriasidonnaisesti teemoittelemalla se tutkimuskysymyksittäin.

Tulosten mukaan tassukaveritoiminta on monin tavoin merkityksellistä sekä mukana oleville vapaaehtoisille että nuorille. Se tuo molemmille iloa ja hyvää mieltä, tekemistä ja vaihtelua arkeen, syyn liikkua kodin ulkopuolella sekä sosiaalisia kontakteja. Nuorelle merkityksellistä on lisäksi koira-kaverin saaminen ja mahdollisuus positiivisiin kokemuksiin eläintä ohjatesaan. Vapaaehtoiselle merkityksellistä on myös muille hyvän tuottaminen ja suhteen kehittäminen omaan koiraansa.

Tulokset ovat samansuuntaisia aiempien eläinavusteisten interventioiden ja vapaaehtoistoiminnan tutkimusten kanssa. Tulosten perusteella voidaan päätellä, että tassukaveritoiminta voi edistää osallistujiansa hyvinvointia, antaa varhaista tukea elämän haasteissa sekä ennaltaehkäistä ongelmia. Se voi myös lisätä osallistujien sosiaalista pääomaa ja osallisuutta.

Avainsanat Eläinavusteisuus, green care, vapaaehtoistoiminta.
Sivut 109 sivua, joista liitteitä 2 sivua.

Degree Programme of Social Services
School of Wellbeing

Author	Jenni Niemi	Year 2018
Subject	The meaning of the animal-assisted voluntary friend program to volunteers and young people	
Supervisors	Saija Karevaara	

ABSTRACT

The aim of this thesis was to study Tassukaverit, 'Paw Pals', which is a form of animal-assisted voluntary friend program arranged by Setlementti Tampere ry. In the Tassukaverit program, which started in 2016, a volunteering animal handler establishes a friendship with a young person. The goal of this thesis was to answer the questions: What is Tassukaverit? What kind of meanings does it have to the volunteers and young people participating in it? How can the program be enhanced?

The theoretical background of the thesis included two topical themes: Green Care, including animal-assisted interventions, and voluntary work. The thesis was executed as a qualitative study, and the data were collected with thematic interviews. Six volunteers, five 11–26-year-old young people and two of their parents were interviewed, as well as the co-ordinator of Tassukaverit, Minna Leponiemi. The data were analysed by inductive analysis, thematizing one research question at a time.

The results of the thesis imply that Tassukaverit is significant in many ways to the people engaged in it. It brings joy and happiness, gives something to do and to wait for and a reason to go outside, and it also provides social contacts to both volunteers and the young participants. For young people it is also important to get a dog friend and positive experiences when handling the animal. For volunteers it is important to be able to do good to others and to enhance the relationship with their own dog as well.

The results are similar to the ones of earlier researches of animal-assisted interventions and volunteer work. The study indicates that Tassukaverit can promote the well-being of the participants, be a form of early support and prevent problems in their lives. It can also increase the social capital and inclusion of the participants.

Keywords Animal-assisted activity, Green Care, voluntary work.
Pages 109 pages including appendices 2 pages.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	SETLEMENTTI TAMPERE RY JA TASSUKAVERITOIMINTA.....	4
2.1	Setlementti Tampere ry	4
2.2	Tassukaveritoiminta	5
3	GREEN CARE JA ELÄINAVUSTEISUUS.....	6
3.1	Green care käsitteenä	7
3.2	Eläinavusteisuus green care -toimintamuotona	8
3.3	Eläimen vaikutus ihmisen hyvinvointiin	10
3.4	Eläinavusteisten menetelmien käyttäminen	13
3.5	Eläinavusteinen vapaaehtoistoiminta Suomessa.....	15
4	KANSALAIS- JA VAPAAEHTOISTOIMINTA JA SETLEMENTTITYÖ	18
4.1	Kansalais- ja vapaaehtoistoiminta, kolmas sektori ja kansalaisyhteiskunta.....	18
4.2	Vapaaehtoistoiminta Suomessa	19
4.3	Vapaaehtoistoiminnan motiivit ja hyödyt.....	21
4.4	Setlementtityö.....	24
5	OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	25
5.1	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	25
5.2	Laadullinen tutkimus	26
5.3	Aineiston keruu	27
5.3.1	Haastateltavat	27
5.3.2	Teemahaastattelut	28
5.3.3	Haastattelutilanne	30
5.3.4	Haastattelukysymykset.....	33
5.3.5	Asiantuntijahaastattelu	34
5.4	Aineiston analyysi.....	35
5.5	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	37
6	TUTKIMUSTULOKSET: MITÄ TASSUKAVERITOIMINTA ON?	39
6.1	Tassukaverisuhteen osapuolet.....	39
6.1.1	Tassukaverinuoret eli tassuttelijat	40
6.1.2	Tassukaverivapaaehtoiset	44
6.1.3	Tassukaverieläimet	47
6.2	Tassukaveritoiminnan prosessit.....	50
6.2.1	Vapaaehtoiseksi tulemisen prosessi.....	50
6.2.2	Tassukaverisuhteen prosessi	51
6.2.3	Tassukaveriparin palautekeskustelut	53
6.2.4	Tassukaverisuhteen päättäminen	54
6.3	Tassukaveritapaamiset.....	55
6.3.1	Tapaamisajat ja -paikat.....	56
6.3.2	Tapaamisten sisältö	57
6.3.3	Tapaamisten puheenaiheet.....	57
6.3.4	Tapaamisten haasteet ja toiveet	58

6.3.5	Eläimen näkökulman ja hyvinvoinnin huomioiminen tapaamisissa	59
7	TUTKIMUSTULOKSET: MITÄ MERKITYKSIÄ TASSUKAVERITOIMINNALLA ON?	61
7.1	Koiraan ja tekemiseen liittyvät merkitykset.....	61
7.1.1	Koirakaveri nuorelle – <i>"eläin, joka ei tuu tuomitsemaan tai sanomaan tyhmiä kommentteja"</i>	62
7.1.2	Nuori koiranohjaajana – <i>"tosi tärkeätä niinku se koiran kanssa, koiran käsittely ja koiran kanssa kulkeminen"</i>	65
7.1.3	Koiranomistajan suhde koiraansa – <i>"tavallaan harrastus koiran kanssa, että missä vois niinku yhdessä olla"</i>	66
7.1.4	Liikkuminen – <i>"motivaattori, joka pistää sitte niinku liikkeelle"</i>	67
7.1.5	Tekemistä ja vaihtelua – <i>"joku semmonen, jota odottaa ja halua niinkun tehdä"</i>	69
7.2	Sosiaalisuuteen ja tunteisiin liittyvät merkitykset	70
7.2.1	Ilo ja hyvä mieli – <i>"kyllä sen sitte leveestä hymystä aina näkee, et vaik olis ollu huonompiki päivä, nii kyl se sit vaan kummasti ilme muuttuu"</i>	70
7.2.2	Hyvän tuottaminen – <i>"mä saan hyvän mielen siitä, että pystyy tuomaan toiselle hyvää mieltä"</i>	72
7.2.3	Ihmiskaveri – <i>"silleen ihan niin ku olis ystävät, vois vaan sille sanoo mitä kuuluu ja näin"</i>	74
7.3	Eläimen merkitys tassukaveritoiminnassa	76
8	TUTKIMUSTULOKSET: MITEN TASSUKAVERITOIMINTAA VOIDAAN KEHITTÄÄ?.....	78
8.1	Toimivaa tassukaveritoiminnan järjestämisessä.....	79
8.1.1	Matala kynnyksen.....	80
8.1.2	Toimiva prosessi	81
8.2	Kehitettävää tassukaveritoiminnan järjestämisessä.....	81
8.2.1	Ryhmätapaamiset.....	81
8.2.2	Resurssit ja toiminnan mainostaminen.....	82
8.2.3	Vapaaehtoisten yhteisöllisyys ja vertaistuki.....	83
8.2.4	Yhdistyksen tuki vapaaehtoisille	85
8.2.5	Perehdytyskurssi ja työnohjaus.....	86
8.2.6	Kohderyhmä ja vapaaehtoisten hankkiminen tulevaisuudessa.....	88
8.2.7	Kasvukivut.....	89
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	90
9.1	Tassukaveritoiminnan merkitykset nuorille.....	90
9.2	Tassukaveritoiminnan merkitykset vapaaehtoisille.....	92
9.3	Sosiaalinen pääoma, sosiaalinen tuki ja osallisuus	93
9.4	Tassukaveritoiminnan tulevaisuus	95
10	POHDINTA.....	96
	LÄHTEET	99
Liitteet		
Liite 1	Tutkimussuostumuslomake	
Liite 2	Tutkimussuostumuslomakkeen saatekirje	

1 JOHDANTO

Kyllä sen sitte leveestä hymystä aina näkee, et vaik olis ollu huonompiki päivä, nii kyl se sit vaan kummasti ilme muuttuu.

Mikä saisi ilmeesi muuttumaan huonona päivänä? Sillä on ystävällinen katse, ja se on aina yhtä iloinen nähdessään sinut. Se tarjoaa lohtua ja läheisyyttä ja hyväksyy sinut sellaisena kuin olet. Se ei tuomitse, juoruile salaisuuksiasi eteenpäin eikä puhu pahaa selkäsi takana. Sillä on neljä jalkaa ja heiluva häntä. Koira – tai miksei muukin eläin – vaikuttaa positiivisesti niin ihmisen fyysiseen, psyykkiseen kuin sosiaaliseenkin hyvinvointiin (Latvala-Sillman 2018, 22–24). Eläimen läsnäololla on tutkitusti positiivinen vaikutus muun muassa rentoutumiseen, oppimiseen, luottamukseen ja turvallisuudentunteeseen, ja se voi myös vähentää yksinäisyyden, masennuksen ja ahdistuksen kokemuksia sekä tarjota emotionaalista tukea (Kahilaniemi 2016, 19–20).

Tätä opinnäytetyötä ei olisi, jollen itse olisi saanut koirista suurta apua vaikeasta sairaudesta selviämiseen. Toipumisen myötä kiinnostuin eläinavusteisuudesta, ja 2014 päädyin vapaaehtoiseksi eläinavusteiseen ryhmätoimintaan. Kun myöhemmin kuulin Tassukaverit-nimisestä toiminnasta, jossa voisin yhdessä koirani kanssa toimia kaverina nuorelle, lähdin siihenkin mukaan. Vapaaehtoistoiminnassa olen saanut vuosien varrella nähdä monia mieleenpainuvia ja liikuttavia eläimen ja ihmisen kohtaamisia.

Omat kokemukseni eläinten merkityksestä ihmiselle ovat toimineet innoittajani tämän tutkimuksen tekemiseen, jonka ajaksi olen kuitenkin pyrkinyt siirtämään omat kokemukseni ja ajatukseni syrjään mahdollisimman objektiivisen tutkimuksen mahdollistamiseksi. Opinnäytetyön toivon syventävän myös ammatillista asiantuntemustani erityisesti eläinavusteisista interventioista, joita toivon voivani käyttää apunani tulevana sosionomina – mutta toki edelleen myös vapaaehtoisena.

Eläimen iloa tuottavaan läsnäoloon perustuu myös tassukaveritoiminta, johon tässä opinnäytetyössä perehdytään. Työn tavoite on rakentaa kokonaiskuva Setlementti Tampere ry:n tassukaveritoiminnasta sekä sen merkityksistä ja kehittämistarpeista. Tassukaveritoiminta on eläinavusteista vapaaehtoista kaveritoimintaa, jossa vapaaehtoinen eläimen ohjaaja solmii kaverisuhteen sitä toivovan nuoren kanssa.

Opinnäytetyössä etsitään vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä tassukaveritoiminta on?
- Mitä merkityksiä toiminnalla on vapaaehtoisille ja nuorille?
- Miten toimintaa voidaan kehittää?

Tutkimuksen todennäköisesti kiinnostavin osuus on kysymys tassukaveritoiminnan merkityksistä. Mitä toiminta on siihen osallistuneille antanut ja mitä se heille merkitsee? Merkityksiä ymmärtääkseen tulee kuitenkin ensin perehtyä siihen, mitä tassukaveritoiminta oikeastaan on. Toiminnan merkitysten tarkastelu on myös toiminnan vaikuttavuuden arviointia, jota tarvitaan muun muassa toimintatavan edistämiseen, toiminnan hyötyjen tiedostamiseen sekä toiminnan kehittämiseen (Soini 2014, 14). Opinnäytetyön kolme tutkimuskysymystä liittyvät kiinteästi toisiinsa ja yhdessä muodostavat kattavan kokonaiskuvan tassukaveritoiminnasta.

Miksi tätä tutkimusta ylipäätään tarvitaan? Eläinavusteista vapaaehtoista kaveritoimintaa ei ole Suomessa kauaa järjestetty, eikä sitä ole aiemmin tutkittu. Kyseessä on siis uudenlainen toimintamuoto, ja myös käsitteet, joihin se pohjautuu, ovat varsin tuoreita. Käsitteet green care ja eläinavusteisuus ovat rantautuneet Suomeen 2000-luvulla ja olleet koko ajan kasvavan kiinnostuksen kohteina – onhan niillä huomattu olevan monenlaisia hyvinvointivaikutuksia. Toinen tämän opinnäytetyön teoriaperustan teemoista, kansalaistoiminta, on myös hyvin ajankohtainen; 2000-lukua onkin kutsuttu kansalaistoiminnan uudeksi aikakaudeksi (Koskiahho 2001, 16–35).

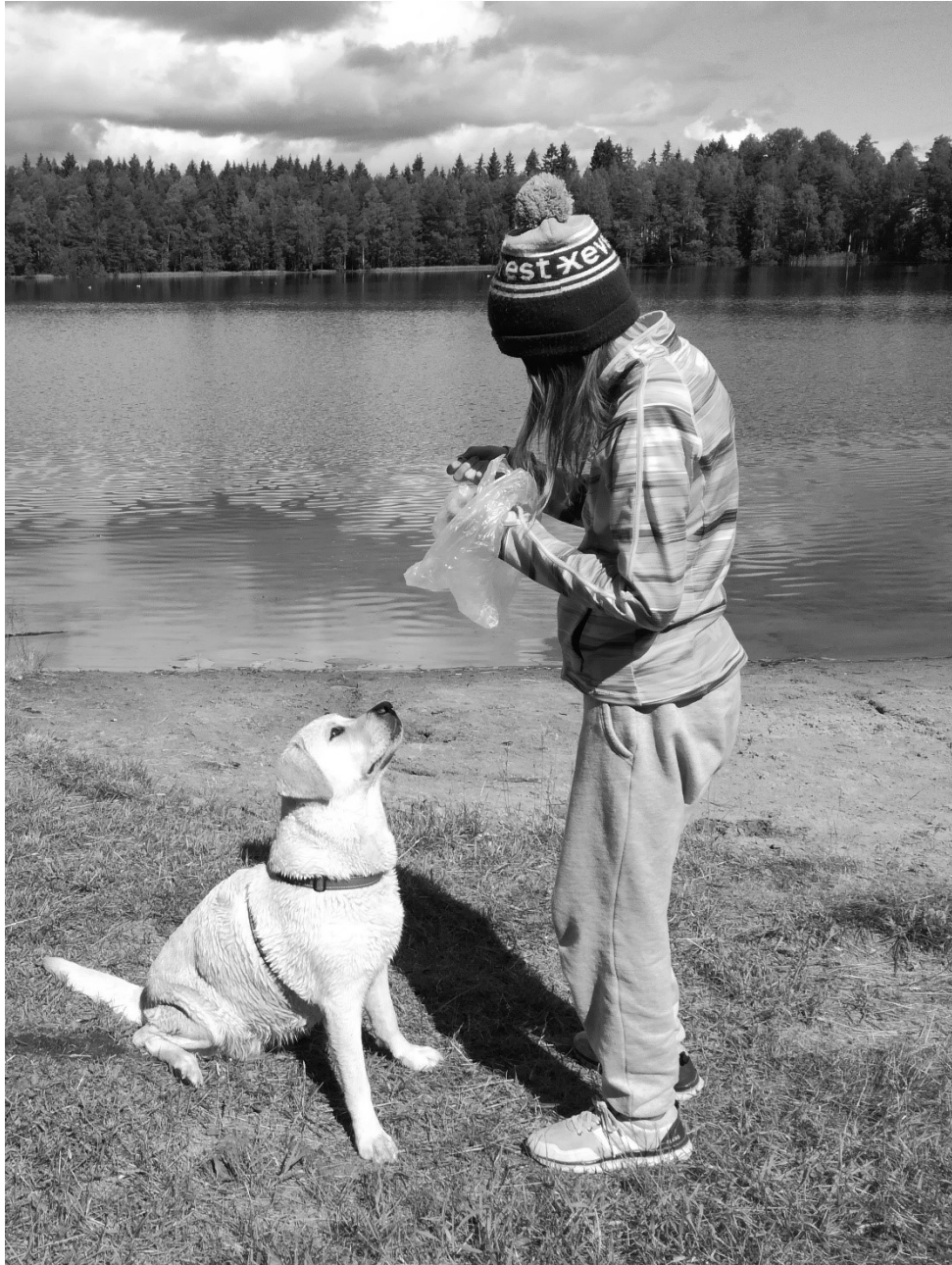
Tämä tutkimus tuo green carestä, eläinavusteisuudesta ja vapaaehtoistoiminnasta uutta yksilötason tietoa. Tutkimuksessa tarkastellaan tassukaveritoimintaa ja sen merkityksiä toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten ja nuorten näkökulmasta. Vapaaehtoistoimintaa on totuttu tarkastelemaan enimmäkseen yhteiskunnallisesta näkökulmasta, jolloin toiminnan merkitykset osallistujille itselleen jäävät helposti pimentoon (Sorri 2005, 126).

Opinnäytetyö etenee tilaajan ja teoriaperustan esittelystä tutkimuksen toteutuksen kuvaukseen. Sen jälkeen keskitytään itse tutkimuksen antiin eli tutkimustuloksiin, jotka on jaettu kolmeen lukuun tutkimuskysymyksittäin. Opinnäytetyö päättyy johtopäätöksiin ja pohdintaan. Liitteinä on tutkimussuostumuslomake saatekirjeineen.

Tässä opinnäytetyössä ei pääsääntöisesti käytetä termiä asiakas, koska settlementtitarvoissa korostetaan tasavertaisuutta ja yhteisöllisyyttä ja puhutaan mieluummin toimijoista. Siksi tässä puhutaan nuorista ja vapaaehtoisista silloin, kun on tarkoituksenmukaista erotella toiminnan osapuolet. Tutkimukseen on haastateltu yhtätoista tassukaveritoimintaan osallistuvaa: kuutta vapaaehtoista ja viittä nuorta. Kahdessa haastattelussa on ollut mukana lisäksi nuoren vanhempi. Nämä haastattelut toimivat pääasiallisena aineistona tutkimustuloksissa.

Koska tassukaveritoiminnasta ei ole aiemmin julkaistua tietoa, opinnäytetyöhön sisältyy kartoittava asiantuntijahaastattelu. Tassukaveritoiminnan koordinaattorin Minna Leponiemen haastattelun aineistoa on hyödynnetty lähteenä tassukaveritoiminnan ja sen kehittämisen kuvaamisessa.

Tassukaveritoimintaa on järjestetty kaksi vuotta. Nyt onkin sopiva hetki pysähtyä tarkastelemaan, mitä on tähän mennessä saatu aikaiseksi ja mihin suuntaan toimintaa voisi jatkossa viedä. Näihin kysymyksiin pyritään tässä opinnäytetyössä löytämään vastauksia.

2 SETLEMENTTI TAMPERE RY JA TASSUKAVERITOIMINTA

Tassukaveritoiminta on yksi tämän opinnäytetyön tilaajan Setlementti Tampere ry:n toimintamuodoista. Tässä luvussa esitellään Setlementti Tampere ry keskittyen erityisesti tassukaveritoimintaan.

2.1 Setlementti Tampere ry

Vuonna 1994 perustettu Setlementti Tampere ry on Suomen Setlementtiliiton itsenäinen jäsenyhdistys ja kuuluu maailmanlaajuiseen setlementtiliikkeeseen, jota käsitellään tarkemmin luvussa 4.4. Yhdistys on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton, ja sen toiminta perustuu setlementtiliikkeen perinteisiin arvoihin, kuten yhteisöllisyyteen ja paikallisuuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja yhdenvertaisuuteen. Setlementti Tampere ry:n ja Suomen Setlementtiliiton yhteinen slogan on ”rohkeasti ihmisen puolella”. Yhdistys pyrkiikin välttämään holhoavaa ja ylhäältä ohjailevaa asennoitumista työssään. (Setlementti Tampere 2018, 3–4; Suomen setlementtiliitto n.d.a.)

Hallintopalvelut	Kohdennetun tuen palvelut	Kansalaistoiminta ja yhteisötyö	Yhdistyksen vapaaehtoistoiminta
<ul style="list-style-type: none"> • Taloushallinto • Henkilöstöhallinto • ICT- ja järjestöpalvelut • Toimitilojen siivous- ja ylläpitopalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> • DIDAR • Perheväkivalta-klinikka • Rikosuhri-päivystys • Välitä! • Nollalinja • Omavoima • Tampereen Tyttöjen talo 	<ul style="list-style-type: none"> • Naistari • Mattila • Wihreä Puu • Neo-OmaPolku • Voimavirta • Yhteisökahvila 	<ul style="list-style-type: none"> • Kirje tuntemattomalle • Tassukaverit

Kuva 1. Setlementti Tampere ry:n työmuodot (mukailien Setlementti Tampere 2018, 10–25; Leponiemi 2018).

Setlementti Tampere ry:n työmuodot on jaettu hallintopalveluihin, kohdennetun tuen palveluihin, kansalaistoimintaan ja yhteisötyöhön sekä edellä mainittuihin yksiköihin liittymättömiin vapaaehtoistoiminnan muotoihin (kuva 1). Hallintopalveluihin kuuluvat taloushallinto, henkilöstöhallinto, ICT- ja järjestöpalvelut sekä toimitilojen siivous- ja ylläpitopalvelut. Vuonna 2018 uutena toimintamuotona on tullut Tesoman yhteisökahvila. (Setlementti Tampere 2018, 10–25; Leponiemi 2018.)

Setlementti Tampere ry:n työn piirissä oli vuoden 2017 aikana tuhansia ihmisiä, joista suurin osa osallistuu avoimeen toimintaan ja matalan kynnyksen palveluihin, joissa asiakkuuksia ei tilastoida tarkasti. Eri

toimintamuodoissa työskenteli vuoden 2017 aikana yhteensä 75 osa- tai kokoaikaista työntekijää sekä 32 sijaista tai palkkioperusteista työntekijää. (Setlementti Tampere 2018, 9, 12.)

Vapaaehtoisia toimi Setlementti Tampere ry:n eri työmuodoissa erilaisissa tehtävissä vuoden 2017 aikana yhteensä 166 henkilöä, joista osa toimi useammassakin yksikössä. Vapaaehtoiset toimivat esimerkiksi nimikkeillä vertaisohjaaja, omakaveri, aktiivi ja vapaaehtoinen. Vapaaehtoistoimintaan osallistuvat henkilöt perehdytettiin toimimaan setlementtityön arvojen pohjalta. Heille järjestettiin peruskoulutus, lisäkoulutusta, tarvittava tuki mukaan lukien työnohjaus tai työnohjaukselliset vertaisryhmät, purkukeskustelut sekä virkistystoimintaa. Lisäksi heille korvattiin toiminnasta aiheutuneet kulut, ja he olivat tapaturmavakuutuksen piirissä. (Setlementti Tampere 2018, 10.)

Vuonna 2017 Setlementti Tampere ry:n tuotot ja muu varainhankinta olivat yhteensä 3,6 miljoonaa euroa. Suurin rahoittaja oli Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA ja toiseksi suurin Tampereen kaupunki. Merkittäviä rahoittajia olivat myös Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL ja Suomen Mielenterveysseura. Rahoitusta saatiin lisäksi myyntipalveluista ja muista tuotoista, kuten lahjoituksista ja vuokratuloista. (Setlementti Tampere 2018, 6.)

Tassukaveritoiminnan koordinaattorin Minna Leponiemen (2018) mukaan toiminnalle ei ole saatu omaa rahoitusta. Tassukaveritoiminnan kuluja, kuten vapaaehtoisten matkakuluja, pystyttiin kattamaan vuonna 2017 yhdistyksen muusta rahoituksesta. Varainhankintaa toiminnalle on tehty pienimuotoisesti myös järjestämällä yhdistyksen tapahtumissa Tassukaverit-arpajaisia.

2.2 Tassukaveritoiminta

Tassukaveritoiminta on Setlementti Tampere ry:n järjestämää eläinavusteista kaveritoimintaa, jonka tavoite on ilahduttaa lapsia, nuoria ja lapsiperheitä. Kaveritapaamiset perustuvat yksilölliseen kaverisuhteeseen, jonka osapuolina ovat vapaaehtoinen eläimenohjaaja eläimensä kanssa sekä lapsi, nuori tai lapsiperhe. Tällä hetkellä mukana olevat tassukaverin halunneet ovat 11–26-vuotiaita nuoria. Kunkin tassukaverisuhteen tavoite ja kesto sovitaan yhdessä sen osapuolten kanssa. Tassukaverikursseja on järjestetty kaksi: vuonna 2016 ja vuonna 2017. Seuraava kurssi on suunnitella järjestää vuoden 2018 loppuun mennessä. Toimintavuonna 2017 Tassukaveritoiminnassa oli mukana seitsemän vapaaehtoista eläimeen. (Setlementti Tampere 2018, 11; Leponiemi 2018.)

Leponiemen (2018) mukaan toimintaan mukaan pääseminen ei edellytä lapselta, nuorelta tai perheeltä haasteita tai ongelmia, joita pitäisi ratkoa – toiminta on avointa kaikille ikäryhmään kuuluville. Tassukaveritoiminnan

tavoite on tuottaa hyvää mieltä ja voimaantumista sekä mahdollistaa vuorovaikutus eläimen ja ihmisten välillä.

Tassukaveritoiminta on alkanut vuonna 2016. Setlementti Tampere ry:ssä lähdettiin tutkimaan eläinavusteisen vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia aiheen nostettua päätään sosiaalialalla. Leponiemi (2018) kertoo, että päätökseen vaikuttivat myös toimintaa ideoimassa olleiden työntekijöiden omat kokemukset erilaisten ihmisten kohtaamisesta eläimen kanssa – kokemus siitä, miten eläin voi tuottaa hyvää. Yhdistyksessä alettiin rakentaa tassukaveritoimintaa kartoitus- ja selvitystyön kautta, jonka aluksi perehdyttiin tutkimustietoon ja eläinavusteisen toiminnan muotoihin Suomessa. Yhdistyksen lähtökohta oli kehittää uutta toimintaa tukemaan jo olemassa olevia eläinavusteisen toiminnan muotoja. Suunnittelun pohjalle kerättiin toiveita ja tarpeita ja pohdittiin, millaisissa tilanteissa eläin voisi olla ”ihana lisä ihmisen elämässä ihmissuhteen lisäksi”. (Leponiemi 2018.)

Leponiemi (2018) kertoo, että intensiivisen valmistelutyön päätteeksi saatiin aikaiseksi konsepti kaverisuhteesta, jossa vapaaehtoinen on eläimensä kanssa ihmisen rinnalla kulkemassa. Toimintaan haluttiin kansalaistoiminnan näkökulma, ei ongelmaorientoitunutta lähestymistapaa. Voihan kenen tahansa elämässä olla tilanteita, joissa eläin voi tuottaa hyvää ja olla merkittävässä roolissa. Niinpä tassukaveritoiminta perustuu nimenomaan kaverisuhteeseen, ei tukisuhteeseen – ja ajatukseen siitä, että toiminnassa mahdollistetaan eläimen kohtaamista joko arjen haasteissa tai ihan vain halussa olla tekemisissä eläimen kanssa.

Kysymykseen, mitä tassukaveritoiminta on, saadaan lisää vastauksia luvussa 6.

3 GREEN CARE JA ELÄINAVUSTEISUUS

Tassukaveritoiminta on eläinavusteista vapaaehtoistoimintaa, joka kuuluu green care -käsitteen alle (Suomi & Juusola 2016b, 31). Jotta tassukaveritoiminnan luonnetta ja merkityksiä voidaan ymmärtää, on hyvä ensin syventyä siihen, mitä nämä toimintaa määrittelevät käsitteet tarkoittavat. Tässä luvussa tarkastellaan myös eläinavusteisuuden hyötyjä ja koirien hyvinvointivaikutuksia ihmisiin. Hyvinvointivaikutukset voivat ulottua sekä eläinavusteiden interventioiden asiakkaisiin että koiranomistajiin, joita on Suomessa paljon: Tilastokeskuksen (2018) mukaan Suomessa on noin 700 000 koira. Tässä opinnäytetyössä keskitytään eläinavusteisuuden käsitteilyssä koiriin, koska kaikki tassukaveritoiminnassa tällä hetkellä mukana olevat eläimet ovat koiria.

3.1 Green care käsitteenä

Teoksessa *Vihreä hoiva ja voima* Juusola (2016b, 9) määrittelee green caren hyvinvointityöskentelyn suuntaukseksi, joka tarkoittaa luontolähtöistä hyvinvointia vahvistavaa toimintaa esimerkiksi metsässä, puutarhassa, maatiloilla tai eläinten parissa. Green caren menetelmiä käytetään terapia-, kuntoutus-, valmennus- ja kasvatustyössä sosiaali-, terveys- ja kasvatusalilla. Niitä voidaan hyödyntää myös luontomatkailussa, elämäntapa-valmennuksessa sekä työyhteisöjen valmennuksessa. Green care -toiminnan peruselementit ovat luonto, toiminta ja yhteisö, joita eri tavoin yhdistämällä syntyvät sen hyvinvointivaikutukset (MTT n.d., 3).

Juusolan (2016b, 9) mukaan green caren työmenetelmät voidaan jakaa kahteen eri suuntaukseen: vihreään hoivaan ja vihreään voimaan. *Vihreä hoiva* on ammatillista, tavoitteellista terapia- ja kuntoutustyöskentelyä, joka edellyttää tuottajaltaan sosiaali-, terveys- tai kasvatustalon koulutusta. *Vihreä voima* puolestaan on nimitys muulle kuin ammatillisesti ja tavoitteellisesti toteutetulle green carelle, kuten luontolähtöiselle vapaaehtoistoiminnalle, jota tassukaveritoimintakin on. Vihreä voima voi tarkoittaa myös erilaista luontoa hyödyntävää toimintaa esimerkiksi itsehoidon, lasten kasvatuksen tai perhesuhteiden vahvistamiseen ja voimavarojen lisäämiseen.

Vihreässä hoivassa ja voimassa green care -menetelmiä voidaan käyttää erilaisissa toimintaympäristöissä, jotka Green Care Finland ry on luokitellut neljään pääryhmään: maatilan green care -käyttö, viherympäristön green care -käyttö, luontoavusteiset menetelmät sekä eläinavusteiset menetelmät (Suomi & Juusola 2016b, 31). Tassukaveritoiminta kuuluu näistä kategorioista eläinavusteisiin menetelmiin, joita käsitellään jäljempänä tarkemmin.

Green care on käsitteenä varsin tuore; se esiteltiin Suomessa ensimmäisen kerran Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksessa vuonna 2006. Käsite on kuitenkin omaksuttu varsin nopeasti sekä maaseutuyrittäjien, viranomaisten että sosiaali-, terveys- ja kasvatuspalvelujen parissa. Suomalainen green care -toiminta on kehittynyt nopeasti viime vuosien aikana, ja luontolähtöisyyden kehittämiseksi hyvinvointipalveluissa on sekä tilausta että mahdollisuuksia. (Soini & Vehmasto 2014b, 8–9; Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveenummi 2011, 320.)

Vaikka green carestä on alettu puhua vasta viime aikoina, luontoa hyödyntävällä toiminnalla on Suomessa pitkä historia – onhan suomalaisessa kansanviisaudessa luonto ollut aina merkittävässä roolissa. Luontoa on pidetty aikojen alusta lähtien voiman ja mielenrauhan lähteenä; se on ollut ihmisille hoitava, henkinen ja pelottavakin auktoriteetti. 2000-luvulla on kiinnostuttu uudella tapaa luontoyhteyden psyykkisistä vaikutuksista ja julkaistu useita tutkimuksia, jotka osoittavat selkeästi luontoyhteyden tärkeyden ihmisen psyykkiselle kehitykselle. Suomessa green careä ovat

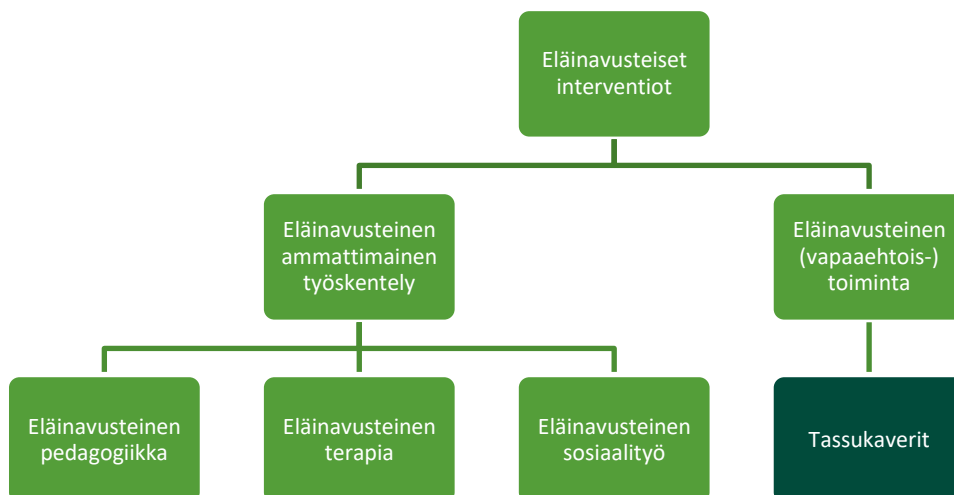
tutkineet muun muassa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL, Suomen Akatemia, Tampereen yliopisto, Luonnonvarakeskus LUKE sekä Maa- ja elinkeinotalouden tutkimuskeskus MTT. (Suomi & Juusola 2016a, 33; Juusola 2016b, 7–8.)

Juusola (2016b, 7–13) kertoo tutkimustuloksista luontoyhteyden hyvinvointivaikutuksista. Tutkimusten mukaan luonto ravitsee aivoja monella tavalla ja luonnossa oleskelu parantaa emotionaalista hyvinvointia ja laskee stressiä (ks. esim. Korpela & Paronen 2011; Tyrväinen 2013; Korpela ym. 2014; Park ym. 2007; Tsunnetsugu ym. 2007). Luonnossa verenpaine madaltuu, lihasjännitys hellittää ja parasympaattisen hermoston toiminta lisääntyy, mikä tasaa sydämen sykettä ja hengitystiheyttä. Luontosuhdetta voidaankin pitää perittynä taipumuksena, jonka seurauksena nuoret nykyäänkin hakeutuvat luontoon rauhoittumaan järkyttävän kokemuksen jälkeen. Ihmisellä on sisäsyntyinen tarve olla yhteydessä luontoon. (Juusola 2016a, 72–73; Juusola 2016b, 7–13.)

Eri maissa käytetään eri green care -menetelmiä muun muassa maan perinteiden, kulttuurin, luontoympäristön ja elinkeinorakenteiden mukaan. Suomessa ei ole nähtävissä yhtä selvää green caren painopistettä, kun taas monissa Euroopan maissa painopiste on hoivamaataloudessa. Kansainvälisesti varsinkin puutarha- ja eläinavusteisen toiminnan hyvinvointivaikutuksia on tutkittu paljon, ja niillä on osoitettu olevan myönteisiä vaikutuksia eri asiakasryhmissä. Suomessa tunnetuimpia green care -menetelmiä lienevät ratsastusterapia, sosiaalipedagoginen hevostoiminta sekä puutarha-avusteisuus. Suomessa green care -toimintatavan on katsottu soveltuvan lähes kaikille sosiaalipalveluiden asiakasryhmille, mutta erityisesti vammaisille, ikääntyneille, lastensuojelun asiakkaille, muistisairaille ja mielenterveyskuntoutujille. (Soini ym. 2011, 321–322; Soini ym. 2014b, 10, 19.)

3.2 Eläinavusteisuus green care -toimintamuotona

Kuten aiemmin todettiin, yksi green caren alle kuuluvista toimintamuodoista on eläinavusteisuus. Myös eläinavusteisia menetelmiä on alettu tutkia ja hyödyntää Suomessa 2000-luvulla, ja yksi uusimmista eläinavusteisuutta koskevista tutkimuksista on kesällä 2018 julkaistu Kelan teettämä tutkimus eläinavusteisesta terapiasta (Hautamäki, Ramadan, Ranta, Haapala & Suomela-Markkanen 2018). Tutkimus määrittelee eläinavusteiset menetelmät ihmisen terveyttä, hyvinvointia ja elämänlaatua edistäväksi toiminnaksi, jossa eläimellä on avustava tehtävä. Eläinavusteisten menetelmien keskiössä on eläinten kanssa toimimisen sosiaalisuutta edistävä, rentouttava ja mielihyvää tuova vaikutus, josta on tullut viime aikoina koko ajan lisää tutkimustietoa. (Hautamäki ym. 2018, 4–5, 15.)

Kuva 2. Eläinavusteisten interventioiden luokittelu (mukailen Hautamäki ym. 2018, 5–6; Kahilaniemi 2016, 20–21).

Eläinavusteiseksi interventioksi kutsutaan prosessia, jossa eläin on osana ihmisen fyysistä, sosiaalista, emotionaalista ja/tai tiedollista hyvinvointia edistävää toimintaa. Eläinavusteisten interventioiden (kuva 2) lajittelulle ei ole vielä täysin vakiintunutta käytäntöä Suomessa. Yhteistä erilaisille jaoteluille on se, että ammattilaisten harjoittama suunnitelmallinen ja tavoitteellinen työskentely erotetaan vapaaehtoisvoimin toteutettavasta, vapaamuotoisemmasta toiminnasta. Esimerkiksi Kelan tutkimuksessa eläinavusteiset interventiot jaetaan eläinavusteiseen toimintaan, eläinavusteiseen terapiaan ja eläinavusteiseen pedagogiikkaan. (Hautamäki ym. 2018, 5–6, 55; Kahilaniemi 2016, 20–21.)

Eläinavusteinen toiminta on vapaaehtoisten toteuttamaa, vähemmän tavoitteellista työskentelyä, kuten Kaverikoira-ryhmien virkistysvierailut vanhainkodeissa (Suomen Kennelliitto n.d.a). Soini (2014, 25) määrittelee Serpellin ja Finen (2006) sekä Schloten (2009) ajatusten pohjalta eläinavusteisen toiminnan terapiaa vapaamuotoisemmaksi, ennalta ehkäiseväksi tai toimintakykyä parantavaksi toiminnaksi, joka voidaan yhdistää esimerkiksi harrastuksiin ja vapaa-aikaan. Myös tassukaveritoiminta vapaaehtoisine eläimenohjaajineen kuuluu eläinavusteisen toiminnan käsitteen alle.

Eläinavusteinen terapia ja eläinavusteinen pedagogiikka puolestaan ovat ammattimaista *eläinavusteista työskentelyä*, jonka toteuttajana on aina ammattihenkilö ja johon liittyvät yksilölliset suunnitelmat ja tavoitteet. Eläinavusteista pedagogiikkaa voidaan toteuttaa esimerkiksi erityisluokissa ja eläinavusteista terapiaa fysio-, toiminta- tai psykoterapeuttin vastaanotolla. Kahilaniemi (2016, 20–21) nostaa vielä yhden kategorian ammattimaisen eläinavusteisen työskentelyn alle: eläinavusteisen sosiaalityön, jossa sosiaalityön ammattilainen käyttää eläinavusteisia

menetelmiä tavoitteellisesti työssään. (Hautamäki ym. 2018, 5–6, 55; Kahilaniemi 2016, 20–21.)

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n (n.d.b) ammattieettisten ohjeiden mukaan työskentelysuhde ammatillisessa koira-avusteisessa työskentelyssä on luottamuksellinen ja arvostava vuorovaikutussuhde, jonka toinen osapuoli on sosiaali-, terveydenhuolto- tai kasvatusalan ammattilaisen ja tämän kasvatus- ja kuntoutuskoiransa muodostama työpari ja toinen osapuoli asiakas. Koira-avusteisella työskentelyllä tuetaan asiakkaan terveyttä, kasvatusta, kuntoutusta tai hyvinvointia ja siten pyritään edistämään ja ylläpitämään tämän toimintakykyä. Työskentelyn avulla pyritään myös tukemaan asiakkaan yksilöllisyyttä, osallisuutta ja vahvuuksia.

Kuten green care, myös eläinavusteisuus on Kelan tutkimuksen mukaan suhteellisen uusi käsite sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä kasvatuksessa, vaikka ajatus eläinten merkittävästä roolista ihmisten välisen sosiaalisuuden edistämässä sekä ihmiskehon ja -mielen rentoutumisessa on peräisin jo valistuksen jälkeiseltä uudelta ajalta. Eläinavusteisuutta on alettu tutkia 2000-luvun alusta alkaen. Kelan tutkimuksessa löytyi yli kuusisataa kansainvälistä julkaisua muusta eläinavusteisesta terapiasta ja kuntoutuksesta kuin hevosavusteisista menetelmistä, jotka oli rajattu pois tutkimuksesta. (Hautamäki ym. 2018, 5–6, 11.)

Kelan tutkimuksessa todetaan myös Suomessa eläinavusteisuusaiheisten julkaisujen yleistyneen ja eläinavusteisten menetelmien alkaneen juurtua suomalaiseen hoitotyöhön ja kuntoutukseen tällä vuosituhanella. Opinnäytetöissä eläinavusteiset menetelmät ovat olleet enenevästi kiinnostuksen kohteena vuodesta 2010 alkaen. (Hautamäki ym. 2018, 15–16.)

Yleisimpiä eläimiä eläinavusteisissa interventioissa ovat hevoset ja koirat, mutta myös esimerkiksi kissoja, lampaita, kanoja ja alpakoita käytetään. (Hautamäki ym. 2018, 10, 29; Ikäheimo 2013b, 3.) Asiakkaana eläinavusteisessa interventiossa voi olla yksilö tai ryhmä. Yleisimpiä eläinavusteisten menetelmien asiakasryhmiä ovat lapset ja nuoret sekä vanhukset. Lasten ja nuorten kanssa menetelmää käytetään etenkin neuropsykologisten haasteiden parissa, vanhuksilla taas muistisairauksien yhteydessä. (Hautamäki ym. 2018, 5, 37.)

3.3 Eläimen vaikutus ihmisen hyvinvointiin

Eläinavusteiset menetelmät voivat tuoda monenlaisia hyötyjä ihmisten väliin kohtaamisiin. Eläinten läsnäoloon liittyy samankaltaisia rauhoittavia vaikutuksia kuin muuhunkin luontoympäristöön, ja ne syntyvät sekä eläimen kanssa tapahtuvan sosiaalisen vuorovaikutuksen että eläinten hoidon kautta tapahtuvan aktivoitumisen ja vastuunoton myötä (Yli-Viikari 2014, 57). Koira vaikuttaa positiivisesti niin ihmisen fyysiseen, psyykkiseen kuin sosiaaliseenkin hyvinvointiin (Latvala-Sillman 2018, 22–24).

Ikäheimo (2013a, 10) toteaa, että eläinavusteinen toiminta antaa mahdollisuuden edistää ihmisen hyvinvointia motivoivin, kasvatuksellisin ja/tai mielihyvää tuottavin keinoin. Hautamäen ym. (2018, 36–37) mukaan useissa tutkimuksissa on havaittu eläimen läsnäolon tuottavan ihmisissä fysiologista vastetta ja mielihyvän kokemusta. Eläinten kanssa tapahtuva toiminta lisää mielihyvähormoni oksitosiinin määrää veressä, mikä vaikuttaa hyvällä tavalla muun muassa verenpaineeseen ja sydämen sykkeeseen. Koiran silittäminen ja jo pelkkä katse nostavat ihmisen mielihyvähormonien tasoja. Eläimen kanssa oleminen myös alentaa ihmisen stressihormonin kortisolin tasoa. Langinvainion (2016, 11) mukaan muun muassa Katcherin ym. (1983) tutkimuksessa on todettu, että jo eläinten tarkkailu ja niiden kuvien katseleminen tuottaa välittömän helpotuksen stressin aiheuttamiin fysiologisiin reaktioihin. Tutkimusten mukaan eläimen läsnäolo siis tuottaa mielihyvää sekä laskee stressiä.

Hautamäen ym. (2018, 19–20, 32–37) tutkimuksessa eritellään eläinavusteisten menetelmien vaikutuksia eläinavusteisessa terapiassa, kuten psyko-, toiminta- tai fysioterapiassa. Eläinavusteisia menetelmiä terapiassaan käyttävät ammattilaiset mainitsevat useita menetelmän tuomia hyötyjä. Asiakkaat hyötyvät eläimen motivoivasta, rauhoittavasta ja stressiä lieventävästä vaikutuksesta terapiatilanteessa. Eläin rentouttaa tilannetta ja luottamussuhteen muodostuminen helpottuu. Eläimen ansiosta asiakkaat voivat kokea turvallisuutta, luottamusta, uskaltamista, iloa ja onnistumista terapiatilanteessa.

Eläimestä voi olla apua esimerkiksi vuorovaikutuksen ja sosiaalisten taitojen harjoittelemisessa, käyttäytymisen hallinnassa, kipeistä asioista keskusteltaessa sekä tunteiden tunnistamisessa. Eläimen läsnäolo voi myös tasapainottaa tunne-elämää, lievittää sosiaalisten tilanteiden jännittämistä, tuoda rohkaisua arkuuteen ja poistaa yksinäisyyden tunteita asiakkaan kokiessa itsensä huomatuksi ja merkitykselliseksi eläimen seurassa. Eläinavusteisten menetelmien myötä mahdollistuu rehellisen ja oikea-aikaisen palautteen saaminen, joka on helpompi vastaanottaa eläimeltä kuin terapeutilta. Tutkimuksessa todetaan, että kaiken kaikkiaan asiakkaiden itsetuntemus ja itsetuntemus sekä elämänlaatu paranevat kokonaisvaltaisesti eläimen kanssa työskennellessä. (Hautamäki ym. 2018, 19–20, 32–37.)

Myös Kahilaniemi (2016, 19–20) kertoo, että lukuisten tutkimusten mukaan eläinavusteiset menetelmät vaikuttavat positiivisesti muun muassa ihmisen rentoutumiseen, oppimiseen, luottamukseen ja turvallisuudentunteeseen. Eläinavusteisten menetelmien käyttö vähentää yksinäisyyden, masennuksen ja ahdistuksen kokemuksia sekä tarjoaa emotionaalista tukea. Langinvainion (2016, 10) mukaan vielä ei täysin tiedetä, miksi suhde eläimeen edistää ihmisen hyvinvointia, mutta eräänä syynä on pidetty eläimen kritiikitöntä asennetta ihmiseen: eläin ei arvostele. Eläinten on osoitettu auttavan myös psyykkisissä sairauksissa, kuten masennuksesta, ahdistuneisuudesta ja traumaista selviytymisessä (Yli-Viikari 2014, 57).

Evoluutiobiologi Telkänrannan (2016, 155–156) mukaan viehtymys ja hoitamisvietti toisten eläinlajien edustajiin on todennäköisesti ihmisen biologinen erityisominaisuus. Aivotutkija Huotilaisen (2018) mukaan nämä koiran kanssa yhdessä vuosituhansien kanssa kehitetyt geenit ovat jokaisessa ihmisessä. Eläimen läsnäolon hyvinvointivaikutukset perustuvat todennäköisesti ihmisen pitkään yhteiseen historiaan eri eläinlajien kanssa. Lemmikieläinten pitäminen onkin hyvin vanha ilmiö: jo alkukantaisilla metsästäjä-keräilijäyhteisöillä eri puolilla maailmaa on ollut lemmikkejä ennen eläinten järjestelmällistä kasvattamista ruoaksi. Eläinavusteisissa interventioissa yleisesti käytetyillä koirilla on pitkä kumppanuus ihmisten kanssa, liittyiväthän nykykoirien esi-isät ihmisen seuraan jo pitkälti yli kymmenen tuhatta vuotta sitten. (Telkänranta 2016, 155–156.)

Huotilainen (2018) kertoo tutkimuksista, joiden mukaan koira on monin tavoin hyödyksi omistajalleen sekä fyysisen että henkisen terveyden luoja. Koira tekee tutkimusten mukaan omistajastaan aktiivisemmän, terveemmän ja onnellisemmän. Ensinnäkin koira saa omistajansa liikkeelle ja sitä kautta tekee ihmisestä aktiivisemmän ja todennäköisesti terveemmän. Huotilaisen mukaan Curlin ym. (2017) tutkimuksessa todetaan, että koira ulkoiluttavilla ikäihmisillä on parempi painonhallinta, vähemmän lääkärikäyntejä ja vähemmän arkea haittaavia rajoitteita. Wun ym. (2017) tutkimuksessa puolestaan huomautetaan, että huonoimmallakin säällä koiranomistajat liikkuivat keskimäärin enemmän kuin koirattomat verrokkit hyvän sään aikana. (Huotilainen 2018.)

Koiran terveysvaikutukset eivät Huotilainen (2018) mukaan rajoitu liikunnan lisääntymiseen. Koiranomistajilla näyttäisi olevan vähemmän sydän- ja verisuonitauteja (Mubanga ym. 2017). Koiraperheessä asuminen erityisesti lapsena näyttää suojaavan myös monilta allergioilta ja astmalta sekä antavan paremman suolistomikrobiston, joka auttaa aivoja ja elimistöä torjumaan sairauksia masennuksesta ylipainoon. Huotilaisen (2018) mukaan tutkimusnäyttö kertoo myös siitä, että uskollinen ystävä tekee ihmisestä onnellisemmän. Koiran omistaminen näyttäisi auttavan vähentämään masennusta, ahdistuneisuutta ja yksinäisyyden tunnetta – löytäähän koiran kanssa liikkuva helposti juttukavereita.

Lääketieteen tohtori Heimo Langinvainio (2016, 2, 7, 46–49) on tutkinut koiranomistajan ja koiran suhdetta ihmisen kokeman hyvinvoinnin kannalta. Kyselytutkimukseen osallistui yli yhdeksäntuhatta koiranomistajaa. Tutkimuksen mukaan koiranomistajat ovat onnellisempia kuin muut suomalaiset. Langinvainion aineistossa parempi koirasuhde on yhteydessä korkeampaan onnellisuuteen.

Langinvainion tutkimus tukee aiemmin esitettyä ajatusta siitä, että eläimet voivat tyydyttää perustavanlaatuisia psykologisia tarpeita. Tutkimuksessa koiranomistajuus korreloi myönteisesti sekä elämänhallinnan tunteen että itsetunnon kanssa. Etenkin naiset kertovat kokevansa koiran ansiosta voimaantumista ja uuden oppimista. Naiset tuntevat koiraan erittäin paljon

kiintymystä ja kokevat koiran lisäävän heidän empatiakykyään. He kokevat koiran myös herättävän myönteisiä tunteita sekä helpottavan niiden ilmaistamista. (Langinvainio 2016, 48–50.)

Langinvainion (2016, 50–51) tutkimuksessa koirasuhteen yhteys sosiaaliin tekijöihin näyttöytyy vahvana. Koiran roolia perheen yhdistäjänä, lastenkasvatuksen apuna ja parisuhteen vahvistajana pidetään tärkeänä. Sosiaaliset suhteet vahvistuvat, ystävyys lisääntyy ja yksinäisyyden tunne vähenee koiran ansiosta. Koiralla siis nähdään olevan oma merkityksensä perheen ja yhteisön vuorovaikutuskentässä, ja sen nähdään vahvistavan yhteisöllisyyttä myös ihmisiä yhdistävän harrastustoiminnan ansiosta. Lisäksi mitä enemmän koiranomistajat liikkuvat päivittäin koiran kanssa, sitä onnellisempia he tutkimuksen mukaan ovat.

Tämänhetkinen tutkimusnäyttö eläinavusteisista menetelmistä ja koiran hyvinvointivaikutuksista on siis varsin lupaavaa. Vielä tarvitaan kuitenkin lisää riittävän suurella tutkimusjoukolla toteutettavaa, mieluiten satunnaistettua tutkimusta eläinavusteisten menetelmien vaikutuksista eri asiakasryhmillä. (Hautamäki ym. 2018, 18.)

3.4 Eläinavusteisten menetelmien käyttäminen

Vaikka eläinavusteisilla menetelmillä on paljon hyötyjä, on tärkeää muistaa, että ne eivät missään nimessä ole kaikkia ihmisten ongelmia ratkaiseva taikasauva. Eläinavusteisuuden onnistunut käyttö asettaa vaatimuksia sekä niitä käyttävälle ammattilaiselle tai vapaaehtoiselle ja hänen eläimelleen että toimintaan mukaan tulevalle asiakkaalle. Laadukasta eläinavusteista työskentelyä ovat määritelleet muun muassa Hautamäki ym. (2018), Kahilaniemi (2016) sekä Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (n.d.b), joka on julkaissut koira-avusteisen toiminnan ammattieettiset ohjeet vuonna 2017 täydentämään eri ammattikuntien edustajien ammattikohtaisia ammattieettisiä ohjeita. Ohjeissa käsitellään muun muassa ammatillisen koira-avusteisen työskentelyn asiakassuhdetta, työskentelyn tavoitteita ja suunnitelmallisuutta, ammattihenkilönä kehittymistä, vastuuta toiminnasta, vakuutuksia sekä toiminnassa käytettävän koiran soveltuvuutta, koulutusta ja hyvinvointia. Ammattieettisistä ohjeista osa sopii kriteereiksi myös laadukkaalle eläinavusteiselle vapaaehtoistoiminnalle.

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n (n.d.b) ammattieettisten ohjeiden mukaan ammatillinen koira-avusteinen työskentely perustuu aina asiakkaalle tehtyyn arviointiin, jonka mukaan laaditaan työskentelyyn suunnitelma, tavoitteet ja arviointi yhdessä asiakkaan ja tämän lähipiirin kanssa. Ammattilaisen tehtävä on jokaisen asiakkaan ja tilanteen kohdalla pohtia, milloin koiran ottaminen asiakastilanteeseen on perusteltua ja tukee asiakassuhteen tavoitteita. Ennen koira-avusteisen intervention aloittamista asiakkaalle selvitetään toimintamuodon mahdollisuudet ja rajoitukset. Ammattihenkilö huolehtii myös, että työn sisällöstä, käytännöistä ja

tuloksista tiedotetaan muulle työyhteisölle, asiakkaan läheisille sekä muulle yhteistyöverkostolle.

Ammattihenkilö on vastuussa tilanteen kokonaisarviointista sekä eläimen ja ihmisten oikeuksien ja hyvinvoinnin toteutumisesta. Hän huolehtii sekä asiakkaan että eläimen hyvinvoinnista ja turvallisuudesta, ja hänen on ylläpidettävä yhtäaikaista vuorovaikutussuhdetta näihin molempiin. Kaikilla osapuolilla on oikeus kieltäytyä koira-avusteisesta työskentelystä, jos toiminta ei ole tarkoituksenmukaista, se ei mahdollista koiran hyvinvointia ja turvallisia työskentelyolosuhteita tai jos asiakas ei koe menetelmää itselleen sopivaksi. Ammattihenkilö vastaa toiminnan turvallisuudesta, lainmukaisuudesta ja tarvittavien vakuutusten hankkimisesta. (Koirat kasvat- ja kuntoutustyössä ry n.d.b.)

Koira-avusteinen työskentely edellyttää jatkuvaa ammattitaidon kehittämistä sekä koiran lajityypillisen käyttäytymisen hyvää tuntemista. Onkin suositeltavaa suorittaa eläinavusteiseen työskentelyyn suunnattu täydennyskoulutus sekä vuosittaisia jatkokoulutuksia. Täydennyskoulutusvaihtoehtoja ovat esimerkiksi Koirat kasvat- ja kuntoutustyössä ry:n (n.d.a) ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun yhteinen kymmenen opintopisteen laajuinen Koira-avusteinen kasvat- ja kuntoutustyö -täydennyskoulutus sekä Sosped säätiön (n.d.) kahdenkymmenenviiden opintopisteen laajuinen Sosiaalipedagogisen koiratoiminnan koulutus. Myös EASEL Ohjaaja -koulutus sisältää eläinavusteisia menetelmiä (EASEL Training n.d.). (Kahilaniemi 2016, 35–38; Hautamäki 2018, 45.)

Eläinavusteisten interventioiden keskeisin edellytys on asiakkaan oma halu toimia eläimen kanssa – oli kyse sitten ammatillisesta työskentelystä tai vapaaehtoistoiminnasta (Hautamäki ym. 2018, 45). Jos halua ei ole, ei eläinavusteisia menetelmiä voida käyttää. Samoin on myös muutamissa muissa tilanteissa; asiakkaan eläinpelko on selkeä este käyttää menetelmiä, kuten on myös voimakas allergia. Toisinaan eläinavusteisuutta käytetään myös allergisten kanssa, mikäli he niin haluavat ja allergialääkkeiden vaikutus on riittävän tehokas. Eläinavusteisia menetelmiä ei suositella käytettävien tilanteissa ja toimintaympäristöissä, joissa on suuri väkivallan uhka tai eläintä mahdollisesti vahingoittavia asiakkaita. Toisinaan myös ulkoiset olosuhteet, kuten sää tai eläimen sairastuminen, voivat haitata tai estää eläimen käyttöä asiakastilanteessa. Eläimiä ei myöskään ole mahdollista tuoda jokaiseen tilaan tai työpaikkaan. (Hautamäki ym. 2018, 45; Kahilaniemi 2016, 31, 38.)

Mikä tahansa eläin ei sovellu eläinavusteisiin interventioihin. Kahilaniemi (2016, 32–35) sekä Koirat kasvat- ja kuntoutustyössä ry (n.d.b) määrittelevät interventioissa käytettävien koirien soveltuvuutta. Koirat ovat eläinavusteisyydessä yleisimpiä eläimiä hevosten ohella (ks. esim. Hautamäki ym. 2018, 10). Kuten todettu, tällä hetkellä myös kaikki tassukaveritoiminnan eläimet ovat koiria. Koiran soveltuvuus on mietittävä tarkasti: asiakastyössä koiran tulee kestää nopeasti muuttuvia ja yllättäviäkin

tilanteita sekä poikkeavasti käyttäytyviä asiakkaita. Asiakaskäyttöön valittavan koiran tulee olla tasapainoinen, turvallinen ja positiivisin koulutusmenetelmin peruskoulutettu. Sen taustat on hyvä olla tiedossa, jotta voidaan välttää ikävät yllätykset, kuten traumojen esiintyminen.

Eläimistä ihmisiin ja päinvastoin siirtyvien tartuntatautien eli zoonoosien välttämiseksi koiran on oltava asianmukaisesti rokotettu ja terve. Omistajan tulee huolehtia koiran säännöllisistä loishäädöistä ja terveystarkastuksista, joista ensimmäinen on tehtävä ennen työskentelyn aloittamista (ks. Hautamäki 2018, 46). Koiran soveltuvuus asiakastyöhön tulee työn alkaessa testauttaa luotettavan tahon toimesta. Esimerkiksi Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n soveltuvuuskokeessa arvioidaan koirakon soveltuvuutta erilaisten tehtävien avulla. Työskentelyn edetessä koira käytetään myös työnäytössä, joka pätevöittää sen kyseiseen työskentelymuotoon. (Kahilaniemi 2016, 32–35; Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä n.d.c.)

Eläinavusteisessa työskentelyssä eläimen kokonaisvaltainen hyvinvointi on keskeistä sekä eläimen toiminnan että työn laadun kannalta (Kahilaniemi 2016, 38). Eläinavusteisissa interventioissa käytettävän koiran hyvinvoinnista ja viihtyvyydestä tulee huolehtia sekä työ- että vapaa-ajan tilanteissa (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry n.d.b). Eläinten hyvinvointikeskuksen (n.d.) mukaan eläimen hyvinvointi on eläimen kokemus sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta. Eläimen asiakastyökäytössä on tärkeää muistaa eläimen oikeus viiteen vapauteen, jotka ovat vapaus nälästä ja janosta, vapaus epämukavuudesta, vapaus kivusta, loukkaantumisista ja sairauksista, vapaus normaaliin käyttäytymiseen sekä vapaus pelosta ja ahdistuksesta (Eläinten hyvinvointikeskus n.d., Farm Animal Welfare Councilin pohjalta). Eläinten hyvinvointi pyritään Suomessa turvaamaan muun muassa eläinsuojelulain (1996/247) avulla.

Koira-avusteisen työskentelyn tulee olla koiralle miellyttävä ja iloinen asia, ja ammattihenkilön on tarkkailtava koiran jaksamista sekä mahdollista stressaantumista. Koiran riittävästä levosta tulee huolehtia sekä vapaa-ajalla että työtilanteissa, joissa sille tarjotaan oma lepopaikka, jonne se voi halutessaan vetäytyä. On hyvä muistaa, että aikuinen koira tarvitsee lepoa jopa kaksi kolmasosaa vuorokaudesta. Eläintä ei saa työllistää liikaa, eikä eläintä suositella käytettäväksi työssä päivittäin. Eläimen ohjaaja huolehtii myös, että kaikki eläimen kohtaavat henkilöt kohtelevat koiraan asianmukaisesti ja että eläimeltä ei vaadita liian stressaavia tehtäviä. Koira on suositeltavaa pitää työtilanteissa ilman hihnaa. (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry n.d.b; Hautamäki 2018, 50; Kahilaniemi 2016, 38.)

3.5 Eläinavusteinen vapaaehtoistoiminta Suomessa

Eläinavusteinen vapaaehtoistoiminta on alkanut Suomessa vuosituhatien alussa, ja sen kysyntä on kasvavaa. Vierailuilla esimerkiksi vanhainkodeissa, kehitysvammalaitoksissa ja päiväkodeissa pyritään tuottamaan hyvää mieltä, iloa ja mielenvirkistystä ihmisille eläinten läsnäololla.

Eläinavusteinen vapaaehtoistoiminta ei siis ole samalla tavalla yksilöllisesti suunnitelmallista ja tavoitteellista kuin ammattimainen eläinavusteinen työskentely. (Hautamäki ym. 2018, 16; Lundell 2013, 64, 70; Haapasaari & Ikkäheimo 2013, 57; Muros 2013, 82.)

Eläinavusteisen vapaaehtoistoiminnan tulee olla hyvin organisoitua: eläinten tulee olla toimintaan soveltuvia ja ohjaajien toimintaan motivoituneita ja sitoutuneita. Yleensä vapaaehtoistoimintaan pääsyä edeltää vapaaehtoisen perehdytys tai koulutus sekä eläimen soveltuvuuden testaaminen tai arviointi. Vapaaehtoistoiminnassa eläimet ovat tavallisia lemmikkejä, eikä koiran soveltuvuus ole kiinni rodusta tai iästä. Jotkut asiakkaat pitävät vilkkaista koirista, toiset rauhallisista. Tärkeintä on, että koira (tai muu eläin) on luonnostaan kiinnostunut ihmisistä, ottaa itsenäisesti kontaktia ihmisiin ja nauttii ihmisten läheisyydestä. Pääsääntöisesti koirat ovat esimerkiksi laitosvierailuilla kytkettyinä, mutta eivät käskyn alla, jolloin ne voivat itse hakeutua vapaasti ihmisten luokse. Ryhmävierailuilla koirat eivät leiki keskenään vaan keskittyvät asiakkaisiin. Vapaaehtoistoiminnassa käytettävän koiran tulee olla vahvahermoinen eikä se saa reagoida yllättäviinkään tilanteisiin aggressiivisesti. Toiminnassa on tärkeää ottaa huomioon koiran jaksaminen ja hyvinvointi – työskentely tapahtuu aina eläimen ehdoilla ja sen jaksamisen rajoissa. (Haapasaari ym. 2013, 58-59; Lundell 2013, 64, 66; Muros 2013, 84–85.)

Eläimen ohjaajalla on vapaaehtoistoiminnassa merkittävä rooli. Motivaation ja sitoutuneisuuden lisäksi vapaaehtoisilta toivotaan innostuneisuutta ja halua tuottaa iloa ja hyvää mieltä yhdessä eläimensä kanssa. Ensiarvoisen tärkeää on osata lukea omaa eläintään ja olla tilanteissa aina hieman sitä edellä. Toiminnan onnistumisen mahdollistaa koiran ja ohjaajan saumaton yhteistyö ja toisiinsa luottava suhde. Lisäksi ohjaaja pitää tilanteen koko ajan hallinnassa ja varmistaa, että jokaiselle osapuolelle jää tilanteesta hyvä mieli. Ohjaajan tulee osata sekä keskustella että olla hiljaa kunkin tilanteen ja kohdattavan ihmisen mukaan. Vapaaehtoisena toimiminen edellyttää lisäksi vaitiolovelvollisuutta. On huomattava, että vierailukohdeissa, kuten vanhainkodissa, asiakkailla on oltava mahdollisuus valita, haluavatko he kohdata koiria vai ei. Osa asiakkaista voi haluta seurata koirien vierailua myös sivummalta ilman suoraa kontaktia eläimiin. (Lundell 2013, 66; Haapasaari ym. 2013, 59; Muros 2013, 84, 87.)

Suomessa eläinavusteisen vapaaehtoistoiminnan järjestäjiä on Tassukave-
reiden lisäksi useita. Kennelliiton Kaverikoirat, Karva-Kaverit sekä Hali-Ber-
nit tekevät ryhmävierailuja esimerkiksi laitoksissa, ja lukukoirat vierailevat
pääsääntöisesti kirjastoissa. Suomen Mielenterveysseuralla on tukikoirak-
koja, jotka pyörittävät muun muassa koirakahvilaa ja yhteiskävelyjä sekä
tekevät myös hoivakotivierailuja. Lähimpänä ammatillisista eläinavusteista
työskentelyä on EHJÄ ry:n Ressu-toiminta, joka on ammatillisesti ohjattu
vapaaehtoisten toteuttamaa eläinavusteista lastensuojelun tukihenkilö-
toimintaa. Seuraavaksi esitellään lyhyesti nämä vapaaehtoistoimijat.

Suomen Kennelliiton Kaverikoirat on käynnistänyt toimintansa vuonna 2001 ajatuksesta saattaa koiran tuoma mielenvirkistus mahdollisimman monen siitä hyötyvän ulottuville. Kaverikoirat vierailevat ryhminä koh-teissa, joissa asiakkailla ei ole pääsääntöisesti mahdollisuutta pitää omaa koiraa. Asiakkaat ovat useimmiten vanhuksia, vammaisia tai lapsia. Kaveri-koirien alaikäraja on kaksi vuotta, jotta koiralle on ehtinyt kertyä elämän-kokemusta. Lisäksi koiran taustan tulee olla tiedossa; esimerkiksi löytö-koira ei pääse kaverikoiraksi. Kaverikoiran tunnistaa oranssista kaverikoi-rahuvista ja ohjaajan nimikyltistä. Tällä hetkellä kaverikoiratoiminnassa on mukana noin 1400 koirakkoa eli ohjaajan ja eläimen muodostamaa paria. (Muros 2013, 82-85; Suomen Kennelliitto n.d.a.)

Suomen Karva-Kaverit ry on 2011 perustettu yhdistys, jonka pääpaino on eläinavusteisessa vapaaehtoistoiminnassa. Toiminnassa on mukana koi-rien lisäksi muita eläimiä, kuten kissoja, marsuja, alpakoita ja poneja. Karva-Kavereilla ei ole eläimille ikärajaa, eli myös pennut ja nuoret eläimet hyväksytään mukaan ”harjoittelijoina”. Karva-Kaverit voivat käydä vierai-luilla myös yksin. Karva-Kaverin tunnistaa logolla varustetusta oranssinpu-naisesta työliivistä ja ohjaajan toimintapassista, jossa on eläimen nimi ja valokuva sekä ohjaajan nimi. Vuonna 2017 Karva-Kaveri -toiminnassa oli yli 600 eläintä ja yli 500 ohjaajaa. (Haapasaari ym. 2013, 57–60; Suomen Karva-Kaverit n.d.b.)

Hali-Berni -toiminta on 1999 alkanutta Suomen Sveitsinpaimenkoirat ry:n järjestämää vapaaehtoistoimintaa, jossa on mukana enimmäkseen bernin-paimenkoiria. Hali-Bernit vierailevat esimerkiksi palvelutaloissa, päiväko-deissa ja erilaisissa tapahtumissa. (Suomen Sveitsinpaimenkoirat ry n.d.)

Lukukoiratoimintaa Suomessa järjestävät muun muassa Karva-Kaverit ja Suomen Kennelliitto. Karva-Kaverit on järjestänyt lukukoiratoimintaa Suo-messa vuodesta 2011. Vuonna 2016 Suomen Kennelliitto laati laatusuosi-tuksen yleisten kirjastojen lukukoiratoiminnalle yhteistyössä Mikkelin Kau-punginkirjaston kanssa. Vuodesta 2017 lähtien Suomen Kennelliitto on vastannut koirien soveltuvuuden arvioinnista ja koiranohjaajien koulutta-misesta. Lukukoiralle lukemisen tarkoitus on innostaa lapsia lukemaan. Lu-kukoiran tehtävänä on kuunnella lukijaa ja olla läsnä, arvostelematta ja vir-heistä huomauttelematta. Koiran läsnäolo rentouttaa lukijaa ja lievittää stressiä. Lukukoirat työskentelevät yleensä kirjastoissa. (Haapasaari ym. 2013, 62; Suomen Karva-Kaverit n.d.a; Suomen Kennelliitto n.d.b.)

Suomen Mielenterveysseuran tukikoirakkoja on seuran paikallisyhdistyks-illä Keski-Uudellamaalla, Lohjalla, Sipoossa ja Savonlinnassa. Ensimmäi-nen tukikoirakkokoulutus oli 2011. Vapaaehtoisuuteen perustuva toiminta on suunnattu mielenterveyskuntoutujien tukemiseen, syrjäytymisen en-naltaehkäisemiseen ja hyvinvoinnin edistämiseen kaikissa ikäluokissa. Tu-kikoira ja tämän omistaja muodostavat tukikoirakon, joka osallistuu toi-mintaan pääsemiseksi tukihenkilökoulutukseen ja tukikoirakkokoulutuk-seen. Toimintamuotoja ovat koirakahvila ja yhteiskävelyt, vierailut

hoivakodeissa ja tapahtumissa sekä erilaiset teemaryhmät. Koirakahvilan ja -kävelyiden tarkoitus on aktivoida ihmisiä liikkeelle sekä tarjota mahdollisuus nauttia paikalla olevista koirista, jotka tuovat kävijöille iloa ja yhteistä puheenaihetta. Tukikoirakko voi saada myös oman tuettavan. (Suomen Mielenterveysseura n.d.; Keski-Uudenmaan Mielenterveysseura n.d.)

Ressu-toiminta on Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry:n järjestämää koira-avusteista lastensuojelun tukihenkilötoimintaa. Toimintaa on toteutettu vuodesta 2013 ammatillisesti ohjattuna vapaaehtoistoimintana. Tällä hetkellä sitä on seitsemällä paikkakunnalla Espoon, Turun ja Porin seuduilla. Kohderyhmänä ovat 7–17-vuotiaat lapset ja nuoret, joilla on lastensuojelun avohuollon asiakkuus ja jotka tulevat tukeen kunnan sosiaalitoimen kautta. Ressu-toiminnan kouluttama tukihenkilö antaa yhdessä oman koiransa kanssa lapselle tai nuorelle tukea, aikaa ja välittävää läsnäoloa. Tapaamisia on tavallisesti 2–3 kertaa kuukaudessa. Koira myötävaikuttaa tukisuhteen muodostumiseen ja luottamuksen syntymiseen, ja koiran avulla on helpompi puhua vaikeistakin asioista. Eläinavusteinen tukisuhte voi auttaa esimerkiksi empatian, vastuuntunnon ja itseluottamuksen vahvistumisessa sekä liikuntaan motivoitumisessa. (EHJÄ ry n.d.a; EHJÄ ry n.d.b.)

4 KANSALAI- JA VAPAAEHTOISTOIMINTA JA SETLEMENTTITYÖ

Tassukaveritoiminta on siis Setlementti Tampere ry:n vapaaehtoistoimintaa. Koska tässä opinnäytetyössä tutkitaan toiminnan merkityksiä myös vapaaehtoisille, seuraavaksi tarkastellaan vapaaehtoistoiminnan ja sen lähi-käsitteiden sisältöä Suomessa.

4.1 Kansalais- ja vapaaehtoistoiminta, kolmas sektori ja kansalaisyhteiskunta

Käsitteet kolmas sektori, kansalaisyhteiskunta, kansalaistoiminta ja vapaaehtoistoiminta kietoutuvat tiiviisti toisiinsa. *Kolmannella sektorilla* tarkoitetaan kansalaisjärjestöihin ja vapaaehtoiseen kansalaistoimintaan perustuvaa yhteiskuntaelämän lohkoa ensimmäisen sektorin (markkinat ja yrityselämä), toisen sektorin (valtio ja julkinen sektori) ja neljännen sektorin (perhe, kotitaloudet ja intiimit suhteet) rinnalla. Sektorit toimivat rinnakkain ja lomittain ja yhdessä muodostavat sen yhteiskunnan, jossa ihmiset elävät ja toimivat. (Konttinen n.d.; Harju 2005, 67.)

Kansalaisyhteiskuntaa käytetään lähes kolmannen sektorin synonyymina. Käsitteeseen liitetään kuitenkin muodollisten yhdistysten lisäksi ruohonjuuritason spontaani luonne sekä poliittinen ulottuvuus (Konttinen n.d.). Harjun (n.d.; 2005, 66) mukaan suomalainen kansalaisyhteiskunta koostuu yhdistysten ja järjestöjen toimintakentästä, erilaisten yhteisöjen

aktiviteeteista, vapaasta sivistystyöstä sekä poliittisesta yhteiskunnasta, kuten puolue- ja ammattiyhdistystoiminnasta.

Kansalaistoiminta ja järjestötoiminta muodostavat Suomessa volyymiltaan ja merkitykseltään kansalaisyhteiskunnan ytimen. Kansalaistoiminta on ihmisen aktiivista toimintaa itsestä ulospäin, yhdessä toimien, yhteiseksi hyväksi. Keskeisin osa suomalaista kansalaistoimintaa tehdään perinteisesti kansalaisjärjestöissä, jotka toteuttavat tiettyä yhteistä tavoitetta, arvoa tai intressiä ja tarjoavat kansalaisille lähellä olevia mahdollisuuksia osallisuuteen. Suomea on kuvattu järjestöjen luvatuksi maaksi: pelkästään sosiaali- ja terveysalalla toimivia rekisteröityjä yhdistyksiä arvioidaan olevan noin 13 000. (Harju n.d.; Kananoja 2017, 100–101.)

Harjun (2005, 66) ja Yeungin (2002, 11–12) mukaan kansalaisyhteiskunnan piiriin kuuluu myös *vapaaehtoistoiminta*, johon tassukaveritoimintakin perustuu. Yeungin mukaan vapaaehtoistoiminta on perinteisesti määritelty kahden kriteerin, vapaaehtoisuuden ja palkattomuuden, kautta. Usein määritelmään liitetään myös tavoite tehdä jotakin toisten ihmisten tai yhteisön eduksi. Suomessa vapaaehtoistoiminnan periaatteina on pidetty palkattomuuden ja pakottamattomuuden lisäksi muun muassa vastavuoroisuutta, yhteistä iloa, tasa-arvoisuutta, ei-ammattimaisuutta sekä luotamuksellisuutta. (Yeung 2002, 11–12.)

Myös Eskola ja Kurki (2001, 10) ovat samoilla linjoilla vapaaehtoistoiminnan määrittelemisessä, mutta he korostavat lisäksi vapaaehtoistoiminnan organisoitua luonnetta ja käyttöä erityisissä ongelmissa auttamiseksi. Heidän määritelmänsä mukaan vapaaehtoistoiminta on osallistumista organisoituun auttamis- ja tukitoimintaan, joka perustuu vuorovaikutukseen ja pyrkii lievittämään henkistä ahdinkoa ja korjaamaan elinoloihin liittyviä puutteita. Vapaaehtoistoimintaa ei tehdä taloudellisena yritystoimintana, palkkatyönä tai harjoitteluna, vaan vapaaehtoistoimijan motiivi pohjautuu ajatukseen avuksi olemisesta ja jonkin tärkeän oppimisesta.

Vapaaehtoistoiminnan lisäksi käytössä on termi *vapaaehtoistyö*. Yeung (2002, 11) kertoo käyttävänsä niitä neutraaleina synonyymeinä. Myös Koskenvesa (2001, 126) tulkitsee vapaaehtoistoiminnan ja vapaaehtoistyön olevan synonyymeja, joista vapaaehtoistoiminnan termiä käyttämällä korostetaan sitä, että vapaaehtoistyöntekijä ei ole tehtävässään (ansio)työssä vaan vapaaehtoisena toimijana. Setlementti Tampere ry käyttää tassukaveritoiminnasta termiä vapaaehtoistoiminta erottaakseen sen ansio työstä (Tassukaverit 2017).

4.2 Vapaaehtoistoiminta Suomessa

Vapaaehtoistoiminnan juuret ulottuvat kauas historiaan. Vapaaehtoistoimintaa on ollut kaikissa yhteiskunnissa kaikkina aikoina, onhan ihmiselle ominaista halu auttaa ja tukea lähimmäistään (Mykkänen-Hänninen 2007, 9). Kansalais- ja vapaaehtoistoiminta ovat yhtäältä osa vuosisataisia

jatkumojia ja yleisinhimillisyyden ilmenemismuotoa ja toisaalta myös yhteiskunnan mukana uusiutuvia ilmiöitä (Nylund & Yeung 2005, 26).

Koskiaho (2001, 16-35) kuvailee 2000-lukua kansalaistoiminnan uutena aikakautena. Vapaaehtois- ja kansalaistoiminta on puhututtanut Suomessa kansalaisia, sosiaalialan ammattilaisia, päättäjiä ja tutkijoita ahkerasti 1990-luvun lamasta saakka – nostihan lama vapaaehtoistoiminnan tarvetta ja arvostusta. Hyvinvointivaltiota kohtaan esitetyn kritiikin ja sosiaalipolitiikan koetun epätasa-arvoisuuden myötä kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoimintoinen on tullut merkittäväksi yhteiskunnalliseksi toimijaksi valtion rinnalle. Lisäksi Euroopan unionista ja katolisista maista Suomeen on levinnyt niin sanottu subsidiariteettiperiaate, jonka mukaan ihmisten ongelmia tulee tarkastella ensin lähiympäristössä perheen, läheisten ja vapaaehtoistoiminnan voimin ennen julkisen sektorin toimia. (Koskiaho 2001, 16–35; Nylund ym. 2005, 13; Yeung 2002, 11.)

Tilastokeskus on tutkinut suomalaisten vapaaehtoistoimintaan osallistumista viimeksi Ajankäyttötutkimuksessa 2009, jossa haastateltiin lähes kymmentä tuhatta suomalaista. Tutkimuksen mukaan kymmenen vuotta täyttäneestä väestöstä 29 prosenttia on ollut mukana vapaaehtoistoiminnassa tutkimusta edeltäneen neljän viikon aikana ja 39 prosenttia viimeisen kahdentoista kuukauden aikana. Tutkimuksen perusteella vapaaehtoistoimintaan osallistuminen on pysynyt samalla tasolla kuin kymmenen vuotta aiemmin. (Tilastokeskus 2011a; 2011b; 2011c.)

Tilastokeskuksen (2011a; 2011b) mukaan korkeasti koulutetut ovat mukana vapaaehtoistoiminnassa keskimäärin matalammin koulutettuja enemmän. Ikäryhmistä eniten vapaaehtoistoimintaan osallistuvat keskiikäiset (45–64-vuotiaat), joista 33 prosenttia on ollut vapaaehtoistoiminnassa viimeisen neljän viikon aikana. Lasten ja nuorten vapaaehtoistoimintaan osallistuminen on huomattavasti vähäisempää ja laskenut selvästi: vuoden 2009 tutkimuksen perusteella 10–14-vuotiaista 19 prosenttia ja 15–24-vuotiaista 22 prosenttia on ollut mukana vapaaehtoistoiminnassa neljän viikon aikana, kun osuudet ovat kymmenen vuotta aiemmin olleet 28 ja 27 prosenttia. Suomalaisten vapaaehtoistoimintaan osallistumista myös tutkineen Yeungin (2002, 56) tutkimuksen mukaan puolestaan 15–24-vuotiaat nuoret osallistuvat vapaaehtoistoimintaan hieman muita ikäryhmiä enemmän.

Yeung (2002, 10, 24, 38) on haastatellut vapaaehtoistoiminnan tutkimuksessaan lähes tuhatta 15–74-vuotiasta suomalaista. Tutkimuksen tulokset kertovat suomalaisten positiivisesta suhtautumisesta vapaaehtoistoimintaan: 37 prosenttia vastanneista on osallistunut vapaaehtoistoimintaan tutkimus- tai edellisenä vuonna. Vapaaehtoistoiminta myös herättää suomalaisissa positiivisia mielikuvia: se saa aikaan runsaasti miellelyhtymiä auttamiseen ja hyväntekeväisyyteen. Mielikuvissa muita keskeisiä elementtejä ovat palkattomuus ja hyväksi koetun asian edistäminen.

Sekä Tilastokeskuksen (2011a) että Yeungin (2002, 38) tutkimuksen mukaan eniten vapaaehtoistoimintaan osallistutaan urheilun ja liikunnan parissa. Tilastokeskuksen mukaan vapaaehtoistoiminta on seuraavaksi suosituinta asuinalueyhdistyksissä, kylätoimikunnissa, taloyhtiöissä, uskonnollisissa yhdistyksissä ja seurakunnissa sekä erilaisissa harrastusjärjestöissä, kun taas Yeungin mukaan urheilun ja liikunnan jälkeen eniten osallistutaan terveys- ja sosiaalipalveluihin sekä lasten ja nuorten palveluihin liittyvään vapaaehtoistoimintaan. Yeungin tutkimuksen mukaan suomalaiset käyttävät keskimäärin aikaa vapaaehtoistoimintaan noin kahdeksantoista tuntia kuukaudessa, eikä osallistumisaktiivisuus poikkea merkittävästi eri väestöryhmissä. Niin Tilastokeskuksen (2011a) kuin Yeunginkin (2002, 71) mukaan vapaaehtoistoimintaan osallistuminen on Suomessa kansainvälisesti verrattuna korkealla tasolla.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöissä, joihin Setlementti Tampere ry kuuluu, toimii noin 500 000 vapaaehtoista ja 260 000 vertaistukijaa sekä 50 000 työntekijää. Suomalaisista 1,3 miljoonaa kuuluu sosiaali- ja terveysalan järjestöihin. Järjestöt toimivat ennen kaikkea terveyden ja hyvinvoinnin edistäjinä ja yleishyödyllisinä kansalaisjärjestöinä. (Brax 2018, 15.)

4.3 Vapaaehtoistoiminnan motiivit ja hyödyt

Vapaaehtoistoimintaan siis osallistutaan paljon – mutta miksi? Yeung (2005a, 83–88) on tutkinut vapaaehtoistoiminnan motiiveja eli niitä ulkoisia ja sisäisiä tekijöitä, jotka saavat ihmisen mukaan vapaaehtoistoimintaan. Yeung toteaa motivaation muodostavan vapaaehtoistoiminnan kivijalan ja kasvavan, mikäli ihmisellä on toimintaan monta syytä. Useimmissa vapaaehtoisia sosiaalipalveluja koskevissa motivaatiotutkimuksissa toistuvat tietyt vapaaehtoisten motiiveja kuvaavat teemat: altruismi, sosiaalisten kontaktien kaipuu, kiinnostus sosiaalipalveluihin sekä henkilökohtaiset emotionaaliset tarpeet.

Yeung (2005b, 104–125) on mallintanut vapaaehtoistoimijoiden motivaatiota kehittämällään timanttimallilla, jonka tavoitteena on pyrkimys ymmärtää motivaatiota kokemuksen ja toiminnan yksilöllisistä merkityksistä käsin. Mallissa vapaaehtoismotivaatio on jaoteltu neljään ulottuvuuteen, joissa jokaisessa on kaksi ääripäätä, joiden välille kunkin henkilökohtaiset motiivit sijoittuvat. Ulottuvuudet ovat saaminen ja antaminen, jatkuvuus ja uuden etsintä, etäisyys ja läheisyys sekä pohdinta ja toiminta. Yleisimmät vapaaehtoistoiminnan motiivit liittyvät saamiseen ja antamiseen. Vapaaehtoistoiminnassa voidaan siis olla mukana siksi, että siitä saa itselle jotakin, kuten ilon kokemuksia ja merkityksellisyyttä elämään tai siksi, että sen avulla voi antaa toisille jotakin, kuten apua ja empatiaa.

Yeungin (2005b, 104–125) timanttimallin mukaan jatkuvuus voi tarkoittaa esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan toteuttamista aiempien hyvien kokemusten tai aihepiirin tuttuuden innoittamana ja uuden etsintä puolestaan vapaaehtoistoimintaa uuden teeman kiinnostavuuden ja uusien

kokemusten halun myötä. Etäisyyden ja läheisyyden ulottuvuus kuvaa sosiaalisten kontaktien merkitystä. Etäisyys voi tarkoittaa esimerkiksi toiminnan joustavuutta ja epämuodollisuutta, kun taas läheisyys esimerkiksi ryhmään kuulumista ja uusien ihmisten tapaamista. Pohdinta tarkoittaa vapaaehtoistoimintaa omien arvojen ilmentäjänä ja oman henkisen kasvun kanavana ja toiminta puolestaan vapaan ajan täyttämisenä ja toiminnallisuutena. Yeungin vapaaehtoistojoiden motivaatiotutkimuksen tuloksia käsitellään lisää jäljempänä, kun pohditaan tassukaverivapaaehtoisten toiminnalle antamia merkityksiä.

Ojasen (2001, 95–96) mukaan vapaaehtoistoiminnan käsite ja luonne ovat muuttuneet viime vuosisadalta. Ihmisillä on nykyään enemmän vapaa-aikaa ja mahdollisuus käyttää sitä haluamallaan tavalla, vaikkapa osallistumalla vapaaehtoistoimintaan tärkeäksi kokemansa asian hyväksi. Minä tietoisuus on vahvistunut ja siihen liittyen yksilön arvo on kohonnut: ihmisten tarve tulkita omaa minäänsä ja kiinnostus muiden ihmisten sisäisestä maailmasta ovat kasvaneet. Yksilön arvon kohoaminen antaa ihmisille ”luvan etsiä yhteistä oikeutta, edistää hyvinvointia, ottaa vastuuta lähimmäisistä jopa silloinkin, kun he eivät kuulu omaan sukuun, heimoon tai kansaan”.

Kurki (2001, 83) on Ojasen kanssa samoilla linjoilla ja näkee vapaaehtoistoiminnan perimmäisenä innostajana ihmisten altruistisen persoonallisen sitoutumisen ja halun auttaa muita, hädässä olevia lähimmäisiä. Kurki myös korostaa vapaaehtoistoiminnan sosiaalista luonnetta ja määrittelee vapaaehtoistoiminnan osallistumiseksi ja yhteistyöksi toisten kanssa.

Ojanen (2001, 95–98) painottaa, että ihminen ei auta saadakseen mielihyvää vaan tuntee mielihyvää auttamisestaan. Vapaaehtoinen auttaminen on ihmiselle luontaista toimintaa. Ojanen (2001, 103–105) kertoo Lukiksen (1992) tutkimuksesta, jossa tehtiin kysely auttamisjärjestöissä mukana olleille 3300 henkilölle, jotka kuvasivat auttamistaan ja sen vaikutuksia itseensä. Vastaajista 95 prosenttia tunnisti hyvän olon tunteita auttamistoiminnan aikana tai sen jälkeen, ja 80 prosenttia kertoi näitä tunteita olevan vielä pitkän ajan kuluttua auttamisesta. 90 prosenttia auttamisesta mielihyvää saaneista arvioi oman terveytensä paremmaksi kuin samanikäisillä yleensä.

Lukiksen (1992) tutkimuksessa auttajat raportoivat konkreettisia terveydellisiä hyötyjä, kuten kivun vähenemistä, unen paranemista ja astmaoireiden lievittymistä. Mielihyvän kokemusta edisti persoonallisen yhteyden saavuttaminen autettaviin sekä vieraiden ihmisten auttaminen verrattuna omaisten auttamiseen. Mitä enemmän autettiin, sitä enemmän auttajien itsensä hyvinvointi parantui. Auttamisen pitkäaikaisvaikutukset koettiin kohonneena itsearvostuksena, sisäisenä rauhana ja optimistisuutena. (Ojanen 2001, 103–105.)

Ojasen (2001, 104–105) mukaan myös vapaaehtoistojoiden laajoissa seurantatutkimuksissa (mm. Moen ym. 1989; House ym. 1988) on

raportoitu vapaaehtoistoimijoiden auttamisen yhteydestä terveyteen ja hyvinvointiin. Vapaaehtoistoiminta on yhteydessä keskimääräistä vähäisempään sairastavuuteen ja keskimääräistä pitempään elinikään. Vapaaehtoinen saa auttamisesta itse enemmän, jos hän tekee sitä ”puhtain motiivein” eli ei tee sitä palkkioiden, tunnustuksen tai tulosten takia.

Auttamishalu ei ole ainoa vapaaehtoistoiminnan motiivi. Vapaaehtoistoiminta voi tarjota vapaaehtoiselle myös esimerkiksi sisältöä elämään, yhteiskunnallisen vaikuttamisen areenan, kokemuksen merkittävästä toiminnasta sekä mahdollisuuden kehittyä. Kuten aiemmin todettiin, myös sosiaalisten kontaktien kaipuu saattaa innostaa mukaan vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistoiminta tarjoaakin uusia ihmissuhteita ja yhteisöllisyyden kokemuksia. Toiminnassa mukana olevat ihmiset muodostavat yhteisön, jossa voi tavata yhteisen kiinnostuksenkohteen yhdistämiä ihmisiä. (Mykkänen-Hänninen 2007, 11, 23.)

Sen lisäksi, että vapaaehtoistoimija kokee auttamistoiminnan palkitsevana, se on myös tehokasta. Maallikkojen kyky auttaa erilaisista ongelmista kärsiviä ihmisiä on huomattu lukuisissa tutkimuksissa – se on itse asiassa paljon odotettua parempi. Nämä ovat erittäin tervetulleita uutisia, sillä viime vuosikymmeninä on käynyt ilmeiseksi, että ammattilaiset eivät yksin voi ratkoa yhteiskunnassa vallitsevia ongelmia. Niinpä katseet ovat kääntyneet sinne, missä on todellisia vahvuuksia: yhteisöllisyyteen ja ihmisten keskinäiseen auttamiseen. (Ojanen 2001, 95–96, 105, 108.)

Myös yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna kansalais- ja vapaaehtoistoimintaa siis tarvitaan, ja sillä on merkitystä yksilön hyvän elämän lisäksi yhteiskunnan sidoksisuudelle (Nylund ym. 2005, 16). Mykkäsen-Hännisen (2007, 11) mukaan vapaaehtoistoiminnalla on kaksi yhteiskunnallista tehtävää: se ehkäisee syrjäytymistä tarjoamalla kansalaisille mielekkään osallistumisfoorumin sekä vahvistaa muiden sektoreiden auttamistyössä käytettäviä voimavaroja. Vapaaehtoistoiminta voi siis tarjota ihmisille voimavaroja ja osallisuuden mahdollisuuksia, jotka vahvistavat yhteisöllisyyden kokemusta sekä sidettä yksilön ja yhteiskunnan välillä. Samalla vapaaehtoistoiminta täydentää julkisia palveluja. Nylund ja Yeung (2005, 19) korostavat, että eri sektoreiden tarjoamat tuen, toiminnan ja osallisuuden muodot nimenomaan täydentävät toisiaan, eivät sulje toisiaan pois. Vapaaehtoistoiminnalla onkin vakiintunut asema suomalaisessa palvelujärjestelmässä: se nähdään hyvänä varhaisen tuen tarjoajana sekä palvelujärjestelmän lisäresurssina, sillä avun ja tuen tarvitsijoita on paljon. (Mykkänen-Hänninen 2007, 6, 11–12, 17; Nylund ym. 2005, 13–14, 19.)

Kananoja (2017, 97–98, 101–102) toteaa kansalaistoiminnan ja osallisuuden olevan tällä hetkellä näkyvästi esillä suomalaisen hyvinvointi- ja sosiaalipolitiikan kehitystrendeissä ja painopisteissä. Kananojan mukaan esimerkiksi Sosiaali- ja terveysministeriön (2011) sosiaali- ja terveystoiminnan strategiasuunnitelmassa Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 yhtenä tavoitteena on sosiaalinen yhteenkuuluvuus sekä viranomaisten ja järjestöjen yhteinen

toiminta osallisuuden vahvistamiseksi. Strategiassa kolmas sektori nähdään keskeisenä toimijana terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä, ongelmien ehkäisemisessä ja uusien toimintamallien kehittämässä. Yleisesti myös kunnissa suhtaudutaan positiivisesti järjestöihin vapaaehtoistoiminnan tarjoajina ja yhteisöllisyyden rakentajina. Kananoja pitää sosiaalipoliittisesti tärkeänä luoda osallistumisen mahdollisuuksia erityisesti ihmisille, joiden edellytykset osallistua muuhun toimintaan, työelämään ja virkistysmahdollisuuksiin ovat eri syistä kaventuneet. Näitä mahdollisuuksia luomalla järjestöillä voi olla suuri merkitys syrjäytymisen ehkäisyssä.

4.4 Setlementtityö

Kansalais- ja vapaaehtoistoimintaa tutkittaessa ei voi olla törmäämättä setlementtityön käsitteeseen, jonka alle tassukaveritoimintakin sijoittuu. Setlementtityön ajatusta kuvaa nimen pohjalla oleva englanninkielinen sana ”to settle”, asettua asumaan: setlementtityössä asetutaan sinne, missä ihmiset luonnollisesti arkipäiväänsä viettävät. Setlementtityön juuret ovat 1880-luvun Lontoon köyhimpiin kortteleihin perustetuissa kansalaiskeskuksissa, joissa erityisesti yliopistojen opiskelijat ja opettajat tarjosivat koulutusta ja tukea sosiaalisten ongelmien kanssa kamppaileville. Suomeen setlementtityö rantautui sata vuotta sitten, kun vuonna 1918 Helsingin Kallioon perustettiin ensimmäinen Lontoon mallin mukainen ”setlementtitalo” ja perustettiin Suomen Setlementtiliitto. Sadan vuoden aikana setlementtiliikkeestä on kasvanut yksi Suomen merkittävimmistä valtakunnallisista sivistys- ja sosiaalisen työn tekijöistä sekä palveluntarjoajana, asiantuntijana että yhteiskunnallisena vaikuttajana. Suomen setlementtiliitolla jäsenyhdistyksineen on toimintaa jo viidelläkymmenellä paikkakunnalla, ja sen palveluksessa on viisituhatta ammattilaista sekä paljon vapaaehtoisia. (Suomen setlementtiliitto n.d.a; n.d.b.)

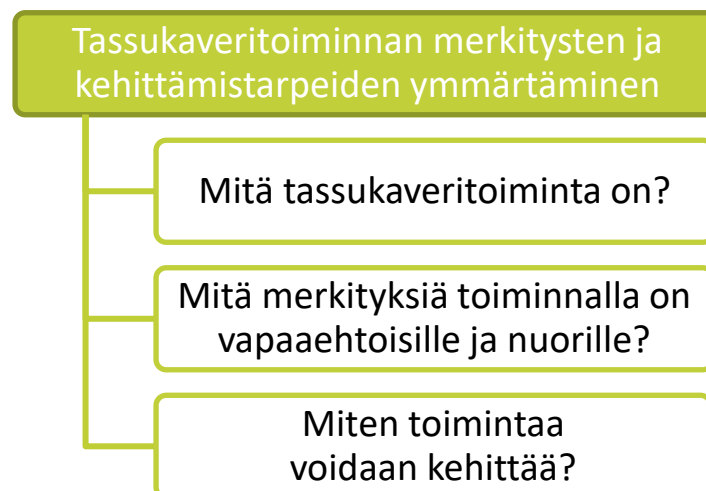
Setlementtiliiton toiminta on voittoa tavoittelematonta sekä uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumatonta, vaikka setlementtityön alkujuuret ovatkin kristillisen lähimmäisyyden ihanteessa ja ajatuksessa tehdä toiselle niin kuin toivoisi itselleen tehtävän. Setlementtityön arvopohja perustuu yhteisöllisyyden voimistavaan vaikutukseen, yksilöllisyyden ja moninaisuuden arvostamiseen sekä vaikeimmassa tilanteessa olevien ihmisten aseman edistämiseen. Setlementtityössä pyritään tukemaan yksilön elämäntilannetta, elinikäistä oppimista, vuorovaikutusta sekä yhteiskunnallista vaikuttamista. Myös paikallisuus on setlementtityössä tärkeä arvo, ja jokainen setlementti onkin itsenäinen yhdistys paikallisine nimineen ja ilmeineen. (Suomen setlementtiliitto n.d.a; n.d.b.)

5 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tassukaveritoimintaa tarkastellaan tässä siis tutkimuspainotteisella opinnäytetyöllä, jonka tavoite on HAMK:in opinnäytetyöoppaan (2017, 2–3) mukaan hakea empiirisen aineiston avulla vastausta työelämälähtöiseen tutkimuskysymykseen. Korkeakouluissa esitettävien opinnäytetöiden tulee täyttää tieteen kriteerit, eli tutkimuksessa täytyy pyrkiä uuden tiedon saamiseen (Kananen 2015, 119). Kananen (2015, 119) mukaan Haaparanta ja Niiniluoto (1986) määrittelevät tieteen järjestelmälliseksi ja järkiperäiseksi uuden tiedon hankinnaksi, mihin tämäkin opinnäytetyö tähtää.

5.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Kananen (2015, 41, 45) mukaan tieteellistä työtä, kuten opinnäytetyön tutkimusprosessia, ohjaa aina tutkimusongelma, joka voi laadullisessa tutkimuksessa olla esimerkiksi jonkin asian tai ilmiön ymmärtäminen. Tämän opinnäytetyön tutkimusongelma on ymmärtää tassukaveritoiminnan olemusta, merkityksiä ja kehittämiskohteita toiminnan osapuolten näkökulmista. Tutkimusongelmasta johdetaan tutkimuskysymys tai -kysymykset, jotka tuottavat aineiston avulla vastauksen tutkimusongelmaan (Kananen 2015, 55–58).

Kuva 3. Tämän opinnäytetyön tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset.

Tämän opinnäytetyön tutkimusongelma muotoutui keskusteluissa opinnäytetyön tilaajan kanssa. Tutkimusongelma jakautuu kolmeen tutkimuskysymykseen: Mitä tassukaveritoiminta on? Mitä merkityksiä toiminnalla on vapaaehtoisille sekä ”asiakkaille” eli nuorille? Miten toimintaa voidaan kehittää? (Kuva 3.)

Tutkimuksen kenties mielenkiintoisin ja syvimmälle menevä kysymys on toiminnan merkitykset toiminnan osapuolille – vapaaehtoisille ja nuorille. Mitä merkityksellä tarkoitetaan? Niiniluoto (2000, 13–17) käsittelee

teoksessa Merkillinen merkitys termin monenlaisia määritelmiä, joita löytyy niin filosofiasta, kielitieteestä, psykologiasta, kognitiotieteestä kuin semiotiikastakin monien muiden muassa. Merkitystä ei ole ihan helppo määritellä; esimerkiksi jo vuonna 1923 Ogden ja Richards esittivät 22 erilaista merkitystä sanalle merkitys. Suomen kielen sana merkitys on johdettu sanasta merkki, jonka kantana on ruotsin sana märke ja germaaninen sanavartalo markia. Suomen kielen sana merkitä on tarkoittanut aluksi samaa kuin varustaa merkillä ja ottaa huomioon, ja vähitellen se on alkanut tarkoittaa myös samaa kuin ilmaista ja tarkoittaa.

Tässä opinnäytetyössä toiminnan merkityksillä viitataan siihen, mitkä asiat tekevät toiminnasta siihen osallistuville merkityksellistä. Kielitoimiston sanakirja (2018) määrittelee sanan merkityksellinen yhden merkityksen näin: ”jolla on merkitystä, merkittävä, huomattava, tärkeä, arvokas --”. Toisin sanoen tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, mitkä asiat tassukaveritoiminnassa ovat siinä mukana oleville henkilöille tärkeitä, mikä tekee toiminnasta heille tärkeää ja mitä toiminta heille tarkoittaa. Myös Niiniluoto (2000, 20) kertoo, että pragmaattisessa merkityksen käsitteessä termi liittyy siihen, miten merkittävää tai tärkeää jokin asia on jollekin henkilölle tai ryhmälle. Niinpä tämän tutkimuksen avulla pohditaan myös sitä, miten merkittävää tassukaveritoiminta on siihen osallistuville henkilöille.

5.2 Laadullinen tutkimus

Tieteellinen tutkimus voi olla joko laadullinen eli kvalitatiivinen tai määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus. Tassukaveritoiminnan merkitysten tutkiminen on luonteeltaan kiistatta laadullinen tutkimus. Saaranen-Kauppi-sen ja Puusniekan (2012, 5) mukaan Varto (1992) on todennut, että laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen kohteena ovat ihmisten elämisaailma ja moninaisin tavoin ilmenevät merkitykset. Kananen (2015, 71) puolestaan toteaa, että laadullista tutkimusta käytetään silloin, kun tutkittavaa ilmiötä ei etukäteen tunneta hyvin. Jyväskylän yliopisto (2015) jatkaa laadullisen tutkimuksen määrittelyä niin, että laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä, sen laatua, ominaisuuksia ja merkitystä kokonaisvaltaisesti.

Näiden määritelmien perusteella voidaan siis todeta, että laadullinen tutkimus soveltuu tassukaveritoiminnan tutkimiseen hyvin. Onhan tutkimuksen tavoitteena nimenomaan tutkia vastaajien toiminnalle antamia merkityksiä – eikä tassukaveritoimintaa ole myöskään aiemmin tutkittu, eli siitä ei vielä ole tutkimustietoa. Nyt käsillä olevan tutkimuksen tavoite on nimenomaan pyrkiä ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä, tassukaveritoimintaa ja sen merkityksiä, kokonaisvaltaisesti.

Jyväskylän yliopiston (2015) mukaan laadulliselle tutkimukselle vaihtoehto olisi siis määrällinen tutkimus, jossa käytetään täsmällisiä, laskelmallisia ja tilastollisia menetelmiä esimerkiksi haastatteluiden ja kyselyiden avulla. Määrällisessä tutkimuksessa ollaan usein kiinnostuneita erilaisista

luokitteluista, syy- ja seuraussuhteista, vertailusta ja numeerisiin tuloksiin perustuvasta ilmiön selittämisestä. Määrällinen tutkimus vaatii yleensä suuremman aineiston kuin laadullinen tutkimus, jotta tilastot ovat luotettavia. Nämä kriteerit eivät sovi tassukaveritoiminnan merkitysten tutkimiseen, joita ei ole mielekästä tutkia numeerisesti tai tilastollisesti – onhan tassukaveritoimintaan osallistujia varsin vähän.

Useissa tutkimuksissa on todettu, että ainoastaan määrällisellä tutkimuksella ei saada vastaajien näkemyksiä ja kokemuksia monipuolisesti esille. Esimerkiksi kyselylomakkeiden ongelma on, että tutkijat ovat määritelleet etukäteen, mikä on oleellista tutkittavassa asiassa, eivätkä tutkittavat pääse vaikuttamaan kysymyksiin. Laadullisessa haastattelututkimuksessa yksilötason kokemukset pääsevätkin paremmin ääneen, mutta sen avulla ei voida tehdä päätelmiä laajoista trendeistä. (Nylund ym. 2005, 22.)

Kurjen (2001, 84–85) mukaan sosiaalitieteellisen tutkimuksen tulisi sisältää enemmän laadullista viisautta kuin perinteistä rationaalista empiriaa. Ilman kvalitatiivista tasoa tiede jää puolinaiseksi. Kurki korostaa laadullisen tutkimuksen tärkeyttä juuri sosiaalitieteissä; ovathan niiden kiinnostuksen ytimessä ihmisten arkipäivä ja elämän laatu. Vapaaehtoistoiminta on Kurjen mukaan sosiaalipedagogisen toiminnan ja innostamisen toteuttamiskenttänä moraalista, laadullista toimintaa. Itse asiassa kaiken sosiaalisen työn perusta on ihmisten välisessä kohtaamisessa, jolla pyritään laadullisen muutoksen aikaansaamiseen, paremman arkipäivän rakentamiseen, johon tassukaveritoiminnankin voidaan ajatella tähtäävän.

5.3 Aineiston keruu

Tutkimusongelma ratkaistaan tutkimusmenetelmillä, joita ovat aineistonkeruu- ja analyysimenetelmät. Laadullisessa tutkimuksessa on käytössä useita aineistonkeruumenetelmiä. Primääriaineiston muodostaa tutkijan kentältä kyseistä tutkimusta varten keräämä aineisto esimerkiksi haastattelujen, havainnoinnin tai kyselyjen muodossa. (Kananen 2015, 63, 132.)

Aineistonkeruumenetelmien avulla kerätystä tiedosta koostuu tutkimusaineisto, joka on tieteellisen tutkimuksen perusta – se aineisto, jota tutkimuksessa analysoidaan (Jyväskylän yliopisto 2010; 2017). Tämän tutkimuksen aineisto on kerätty kymmenellä haastattelulla. Lisäksi tutkimuksen tukena on käytetty kartoittavaa asiantuntijahaastattelua, johon palataan myöhemmin tässä luvussa.

5.3.1 Haastateltavat

Kanasen (2015, 72, 145–146) mukaan aineistonkeruuvaihe on laadullisen tutkimuksen aikaa vievin vaihe, sillä tutkijan on pyrittävä keräämään ilmiöstä mahdollisimman laaja ja kattava aineisto ymmärryksen saamiseksi. Kohtuullisen suuri tutkittavien määrä tarkoittikin tässä tutkimuksessa

lähes yhdeksän tuntia äänitettyjä haastatteluja ja 141 sivua litteroitua tekstiä. Kanasen mukaan tutkimukseen haastateltaviksi tulee ottaa henkilöitä, jotka kuuluvat ilmiön piiriin – eli tässä tapauksessa tassukaveritoiminnassa mukana olevat vapaaehtoiset ja ”asiakkaat” eli tassukaverin itselleen halunneet nuoret, joista käytetään lyhyemmin nimitystä nuoret.

Yhteensä tassukaveritoiminnassa tällä hetkellä mukana olevia tai aiemmin mukana olleita henkilöitä on neljätoista. Näistä neljästätoista rajattiin haastattelujen ulkopuolelle objektiivisuuden säilymiseksi tassukaverivapaaehtoisena toimiva opinnäytetyön tekijä ja hänen tassukaveriparinsa sekä lisäksi yksi toiminnassa aiemmin mukana ollut nuori, jonka yhteystietoja ei enää ollut saatavilla. Tämän nuoren vapaaehtoispari otettiin kuitenkin mukaan haastateltaviin, koska haastatteluja ei ollut tarkoitus vertailla pareittain, joten nuoren puuttuminen haastateltavista ei ollut esteenä vapaaehtoisen haastattelulle.

Tassukaveritoiminnan koordinaattori Minna Leponiemi oli yhteydessä jokaiseen näistä yhdestätoista tassukaveritoimijasta ja kertoi tekeillä olevasta tutkimuksesta. Kaikki haastatteluun pyydyt vapaaehtoiset ja nuoret suostuivatkin haastatteluun ja antoivat Leponiemelle luvan antaa heidän yhteystietonsa opinnäytetyön tekijälle. Tutkimuksen alussa tavoitteeksi asetettiin haastatella kahdeksan henkilöä, mutta lopulta vastaajiksi saatiinkin siis peräti yksitoista henkilöä. Tämän kokoinen aineisto mahdollistaa vastaajien anonymiteetin säilymisen sekä johtopäätösten teon aineiston perusteella. Yhdentoista haastateltavan joukko muodostui kuudesta vapaaehtoisesta ja viidestä tassukaverin itselleen halunneesta nuoresta. Lisäksi haastatteluihin osallistui kaksi huoltajaa yhdessä nuorten kanssa.

5.3.2 Teemahaastattelut

Haastattelu valikoitui aineistonkeruumenetelmäksi luontevasti, sillä sitä käytetään yleensä silloin, kun tutkitaan mielipiteitä, käyttäytymistä tai sellaisia tutkimusalueita, joista ei tiedetä kovinkaan paljoa (Kananen 2015, 143). Ilman haastatteluja monet elämäalueet jäisivät kokonaan tutkimuksen ulkopuolelle (Hyvärinen 2017, 12). Tassukaveritoiminnan merkityksiä sen osapuolille ei voisi kattavasti tutkia esimerkiksi tassukaveriparien tapauksia havainnoimalla. Haastattelu tarjoaa vastaajalle mahdollisuuden pohtia ja matkata vastauksissaan sekä menneeseen että tulevaan.

Yksi laadullisen tutkimuksen yleisimmin käytetyistä aineistonkeruumenetelmistä on teemahaastattelu, jossa vastaajan kanssa keskustellaan tutkitavasta ilmiöstä tutkijan etukäteen suunnitteleminen teemojen avulla. Teemahaastattelussa haastateltava kertoo ilmiöön liittyviä kokemuksiaan ja kuvailee, miten hän näkee ja kokee ilmiön. Vastausten pohjalta tutkija muodostaa ymmärrystään ilmiöstä. (Saaranen-Kauppinen ym. 2012, 55; Kananen 2015, 59–60, 142.)

Teemahaastattelussa tutkija ei etukäteen lyö lukkoon tarkkoja haastattelukysymyksiä vaan päättää ainoastaan teemat eli laajat keskustelunaiheet, joita tulee käsitellä jokaisessa haastattelussa. Teemahaastattelussa haastateltava pääsee vaikuttamaan siihen, miten eri teemat haastattelussa painottuvat ja mihin keskitytään. Teemahaastattelussa ei vain käydä teemoja mekaanisesti läpi, vaan niiden ympärille syntyy uusia keskustelupolkuja ja haastateltavien vapaalle puheelle annetaan tilaa. Teemahaastattelun teemoilla pyritään ymmärtämään ja paljastamaan tutkittavaa ilmiötä eri puolilta. Teemahaastattelun tekniikka etenee yleensä teemakohtaisesti yleisestä yksityiskohtaisempiin kysymyksiin. (Hyvärinen 2017, 21–22; Kananen 2015, 148–151; Saaranen-Kauppinen ym. 2012, 55.)

Tämän opinnäytetyön teemahaastattelujen pää- ja alateemat olivat:

1. Tassukaverisuhde
 - 1.1. Milloin ja miten mukaan toimintaan
 - 1.2. Tassukaverieläimen kuvailu
 - 1.3. Tassukaveriparin kuvailu
 - 1.4. Suhteen kesto
2. Tapaamiset
 - 2.1. Tapaamisten sisältö, paikka ja tiheys
 - 2.2. Parasta tapaamisissa
 - 2.3. Kehitettävää tapaamisissa
 - 2.4. Täydellisen tassukaveritapaamisen kuvailu
 - 2.5. Tapaamisten herättämät tunteet
3. Tavoitteet ja merkitykset
 - 3.1. Syyt lähteä mukaan toimintaan
 - 3.2. Toiminnan ajattelu ja siitä puhuminen tapaamisten välillä
 - 3.3. Toiminnan merkitys itselle
 - 3.4. Toiminnan merkitys vapaaehtoisen tassukaveriparille
 - 3.5. Eläimen merkitys toiminnassa
4. Toiminnan kehittäminen
 - 4.1. Haasteet toiminnassa
 - 4.2. Prosessin toimivuus mukaan tulemisesta alkaen
 - 4.3. Toiveet jatkolle
 - 4.4. Kenelle toiminta sopii: eläin, vapaaehtoinen, tassukaverin ha-
luava
 - 4.5. Kouluarvosana toimivuudelle (4–10).

Haastattelujen pääteemoja oli siis neljä: tassukaverisuhde, tassukaveritapaamiset, tassukaveritoiminnan tavoitteet ja merkitykset vastaajalle (ja vapaaehtoisen kyseessä ollessa myös hänen nuorelleen) sekä tassukaveritoiminnan kehittäminen. Haastattelut aloitettiin pyytämällä haastateltavaa kertomaan, milloin ja miten hän päätyi toimintaan mukaan. Haastateltavaa pyydettiin kuvailemaan tassukaveripariaan ja -eläintään ja kerto-
maan myös, milloin tassukaverisuhde on alkanut.

Tassukaveritapaamisten kuvailulla pyrittiin muodostamaan käsitystä siitä, millaisesta toiminnasta on käytännössä kyse kunkin tassukaveriparin kohdalla. Tassukaveritapaamisista kysyttiin myös, mikä niissä on parasta ja mitä voisi kehittää sekä pyydettiin kuvailemaan täydellinen tassukaveritapaaminen ja tapaamisten herättämiä tunteita. Näillä kysymyksillä pyrittiin saamaan mielikuvaa siitä, millaista toiminta on sekä millaisia merkityksiä sillä on vastaajalle.

Tassukaveritoiminnan tavoitteita ja merkityksiä selvitettiin lisää muun muassa kysymällä, miksi haastateltava on lähtenyt toimintaan mukaan ja miten nämä tavoitteet ovat täyttyneet sekä ajatteleeko tai puhuuko haastateltava toiminnasta tapaamisten välillä. Haastateltavaa pyydettiin myös arvioimaan, millainen merkitys toiminnalla on hänelle itselleen sekä millainen merkitys koiralla on toimintaan. Jokaista vapaaehtoista pyydettiin kertomaan myös, millaisia merkityksiä hän arvelee toiminnalla olevan tassukaverisuhteen nuorelle.

Toiminnan kehittämiseen liittyen kerättiin aineistoa kysymällä, onko vastaaja havainnut toiminnassa jotakin haasteita, mitä ne ovat olleet ja miten ne voitaisiin ylittää, miten tassukaveritoiminta on prosessina toiminut ja miten sitä voisi kehittää sekä mitä vastaaja toivoo toiminnalta jatkossa. Vastaajaa pyydettiin myös antamaan kouluarvosana tassukaveritoiminnan toimivuudelle sekä arvioimaan, kenelle toiminta voisi sopia: millaiselle vapaaehtoiselle, millaiselle eläimelle ja millaiselle tassukaverin haluavalle henkilölle.

Suuntaa-antavat haastattelukysymykset oli mietitty etukäteen, mutta haastattelutilanne pyrittiin saamaan mahdollisimman keskustelunomaiseksi. Haastatteluteemalista toimi tutkijalle hyvänä apuvälineenä sen varmistamiseksi, että jokaisen haastateltavan kanssa käytiin läpi samat teemat. Taustatietoina kaikilta haastateltavilta kysyttiin heidän ikänsä ja vapaaehtoisilta myös, ovatko he tällä hetkellä tai aiemmin olleet mukana muussa vapaaehtoistoiminnassa.

5.3.3 Haastattelutilanne

Lapset ja nuoret nähdään erityisen haavoittuvana ryhmänä tutkimuksen saralla. Haavoittuviksi määriteltyjä ryhmiä tutkittaessa haastattelujen eettiset ohjeet nousevat vahvasti esille. Silloin tutkimuksen teossa tuleekin huomioida muun muassa haastattelun kulkua sekä vapaaehtoisuutta ja luottamusta koskevat periaatteet erityisen huolellisesti. Tutkimuksen tarkoitus, osallistumisen vapaaehtoisuus sekä aineiston käsittelyn periaatteet tulee kertoa kohderyhmälle ymmärrettävällä ja riittävällä tavalla. Haastattelun tapa, paikka ja ajankohta valitaan lapsille ja nuorille sopiviksi, ja virikkeiden käyttäminen saattaa olla perusteltua. Empatia, kohtaamisen taito, herkkä kuuleminen ja turvallisen puheympäristön luominen ovat keskeisessä roolissa haavoittuvia ihmisryhmiä haastateltaessa. (Luomanen & Nikander 2017, 288–294.)

Tutkimussuostumuslomake ja sen saatekirje (liitteet 1–2) pyrittiin saamaan mahdollisimman informatiiviseksi ja ymmärrettäväksi, jotta jokainen vastaaja varmasti ymmärtäisi, mistä haastattelussa on kyse, miksi se tehdään ja että tutkimukseen osallistumisen voi keskeyttää koska tahansa. Haastattelujen paikaksi tarjottiin vastaajille eri puolilta Tamperetta useita vaihtoehtoja, joista he pystyivät valitsemaan itselleen mieluisimman. Haastatteluja tehtiin Setlementti Tampere ry:n kolmessa eri toimipisteessä Tampereella, toisen kansalaisjärjestön tiloissa sekä neljän vastaajan kotona Pirkanmaalla. Kaikki haastattelutilat olivat rauhallisia ja mahdollistivat luottamuksellisen keskustelun ja keskittymisen tilanteeseen. Haastattelut toteutettiin touko–kesäkuussa 2018.

Haastattelun alkuhetket ovat tärkeitä, sillä silloin luodaan kohtaamisen perusta, tunnelma ja luottamus (Hyvärinen 2017, 39). Luottamuksen muodostumiseksi haastattelijan on kerrottava haastateltavalleen totuudenmukaisesti haastattelun tarkoituksesta sekä tutkimusprosessin edetessä pidettävä saamiaan tietoja luottamuksellisina ja varjeltava haastateltavan anonymiteettiä. Haastattelija voi haastattelutilanteen alussa luoda miellyttävän yhteistyösuhteen vastaajaan empaattisella asenteella, yhteisen pohjan luomisella sekä laajoilla ja helpoilla avauskysymyksillä. (Ruusuvuori & Tiittula 2017b, 66–67.)

Käytännössä tämä onnistui hyvin, kun haastateltaville kävi heti haastattelun alussa ilmi, että myös tutkija toimii koiransa kanssa tassukaverivapaaehtoisena. Näin haastateltavilla ja tutkijalla oli heti jotakin yhteistä. Nuorten haastatteluissa tutkijalla oli myös koira mukana, mikä loi vapautunutta tunnelmaa ja toi nuorille virikkeitä haastatteluihin.

Tutkimushaastattelut voidaan toteuttaa joko yksilö- tai ryhmähaastatteluna, joista molemmilla menetelmillä on omat etunsa ja haittansa. Tässä tutkimuksessa pääasiallisesti käytetyssä yksilöhaastattelussa pystyttiin keskittymään yhteen ihmiseen ja hänen ajatuksiinsa, mutta se tarkoitti tietysti samalla enemmän työtä tutkijalle. Ryhmähaastattelussa puolestaan haastateltaviin kerrallaan useampaa henkilöä, jolloin aikaa menisi vähemmän, mutta kaikki eivät välttämättä saisi samanlaista mahdollisuutta tulla kuulluksi. Ryhmähaastattelun yksi muoto on parihaastattelu, joka olisi mahdollinen tassukaveriparien yhteisiä kokemuksia tutkittaessa. Siinä riskinä kuitenkin olisi, että vastaaja ei uskalla kertoa oikeaa mielipidettään, jottei tuottaisi parilleen pettymystä tai pahaa mieltä. (Kananen 2015, 148–149; Saaranen-Kauppinen ym. 2012, 57–59.)

Pari- tai ryhmähaastattelua käytettiin kahdessa haastattelussa yksilöhaastattelun sijaan: kun haastateltiin alle 16-vuotiaita lapsia tai nuoria. Vastajissa oli kolme alle 16-vuotiasta tassukaverinuorta, jotka haastateltiin yhdessä vanhempansa kanssa. Kaksi näistä haastateltavista on sisaruksia, ja heidät haastateltiin yhdessä vanhempansa kanssa ryhmähaastatteluna. Saaranen-Kauppinen ym. (2012, 58–59) mukaan ryhmähaastattelut toimivatkin usein hyvin lapsia haastateltaessa, jolloin haastateltavat voivat

auttaa toisiaan muistamaan jotakin, mitä yksin tilanteessa oltaessa ei välttämättä tulisi mieleen. Tämä toteutuikin ryhmähaastattelussa.

Oman vanhemman ja toisessa haastattelussa myös sisaruksen läsnäolo toimi todennäköisesti myös nuorelle sosiaalisena tukena; puhuminen oli luultavasti rennompaa kuin yksilöhaastattelussa vieraan haastattelijan kanssa. Toisaalta ryhmähaastatteluun liittyy myös haasteita. Saaranen-Kauppinen ym. (2012, 58–59) mukaan haastattelijalta vaaditaan taitoa saada kaikki haastateltavat puhumaan, ja myös ryhmähaastattelun nauhoittaminen ja litterointi eli tekstiksi muuntaminen voivat olla toisinaan ongelmallisia, mikä näyttäytyi myös tässä tutkimuksessa. Nauhoitteelta oli haastavaa saada selvää osittain päällekkäisistä puheenvuoroista ja tunnistaa haastateltavien äänet toisistaan.

Haastattelu on menetelmänä joustava, sillä siinä tutkija voi tilanteessa opastaa vastaajaa ja tarvittaessa tehdä uusia kysymyksiä. Toisaalta haastattelun haittapuolina ovat hitaus, kustannukset ja mahdollinen tutkijan vaikutus tutkittavaan. (Kananen 2015, 143.) Ruusuvuoren ym. (2017b, 46–47, 66–67) mukaan haastateltavan ja haastattelijan välille muodostuva luottamuksellinen suhde on informaation saannin edellytys haastattelutilanteessa. Tutkimushaastattelu pohjautuu samoihin kasvokkaista vuorovaikutusta koskeviin periaatteisiin kuin muutkin keskustelut, kuten kysymysten kysymiseen, oletusten tekemiseen, ymmärtämisen osoittamiseen ja kiinnostuksen välittämiseen tavoilla, jotka on opittu yhteisön jäseniksi kasvaessa. Haastattelu kuitenkin eroaa arkikeskustelusta tavoitteellisuutensa vuoksi. Myös keskustelun osallistujien roolit poikkeavat arkikeskustelusta: haastattelijalla on kysyjän ja tiedon kerääjän rooli, kun taas haastateltavalla on vastaajan ja tiedon antajan rooli.

Haastattelutilanne on aina luonteeltaan vuorovaikutuksellinen; se edellyttää haastattelijan ja haastateltavan välistä vuorovaikutusta. Vuorovaikutteisuuden säilymiseksi haastattelukysymyksiä ei lähetetty haastateltaville etukäteen, paitsi asiantuntijahaastattelun teemat asiantuntijan valmistautumisen ja faktojen etukäteen tarkistamisen mahdollistamiseksi. Haastattelutilanteessa haastattelijan tulee kuunnella haastateltavaa ja osoittaa eleillään ja sanoillaan kuuntelevansa. Vuorovaikutuksellisuuden säilymiseksi haastattelijalla ei voi jäädä myöskään täysin passiiviseksi kuuntelijaksi, mikä voidaan kokea kiinnostuksen puutteena haastateltavan kertomille asioille. (Hyvärinen 2017, 13, 30, 38; Ruusuvuori ym. 2017b, 81.) Tasukaverihaastatteluissa tutkija pyrki mahdollisimman arkikieliseen ja keskustelulliseen vuorovaikutukseen ja pyrki välttämään kuulustelunomaista kysymysten tykittämistä haastateltaville.

Kaikki haastattelut tallennettiin tutkijan puhelimeen asennetulla äänentallennussovelluksella, mikä mahdollisti tutkijan keskittymisen haastatteluihin eikä vastausten kirjaamiseen ja sitä kautta luonnollisemman vuorovaikutustilanteen muodostumisen. Kanasen (2015, 152, 156) mukaan haastattelutilanteessa vastausten kirjoittaminen kokonaisuudessaan on

mahdotonta, jolloin tulee helposti valikoitua kirjoitettavaksi omien ennakko-odotusten mukaisia asioita. Tallenteiden hyvä puoli on myös se, että niihin voi palata myöhemminkin tarkistamaan yksityiskohtia.

Yhtä haastattelua ei pystytty aikatauluhaasteiden vuoksi toteuttamaan kasvotusten, joten se päädyttiin toteuttamaan Skypea kautta videopuheluhaastatteluna. Kanasen (2015, 132–133, 184–185) mukaan laadullisen tutkimuksen aineistoa voidaan kerätä myös verkkoa hyödyntävillä välineillä, eikä verkossa tapahtuva aineistonkeruu juuri eroa perinteisistä menetelmistä. Videoneuvottelu on kasvotusten tapahtuvan haastattelun jälkeen paras vaihtoehto mahdollisimman aidon vuorovaikutustilanteen luomiseksi. Käytön rajoitteet liittyvät tekniikkaan, osaamiseen ja kustannuksiin; kaikilla haastateltavilla ei ole välttämättä käytössään tarvittavia välineitä ja ohjelmia. Tassukaverihaastattelujen perusteella voidaan myös todeta, että videopuhelussa ei välttämättä tavoiteta yhtä luontevaa vuorovaikutusta kuin kasvotusten keskusteltaessa.

5.3.4 Haastattelukysymykset

Kanasen (2015, 151) mukaan haastatteluissa käytetään suljettuja ja avoimia kysymyksiä. Suljetut kysymykset ovat kysymyksiä, joihin vastataan hyvin lyhyesti, esimerkiksi: ”Kuinka kauan sinulla on ollut oma tassukaveri?” tai ”Onko sinulla aiempaa kokemusta vapaaehtoistyöstä?” Suljettujen kysymysten käyttö haastattelun alussa tai ylipäättään niiden runsas käyttö voi johtaa keskustelun tyrehtymiseen. Tämä näkyi ensimmäisen tassukaverivapaaehtoisen haastattelussa, joka aloitettiin taustatietojen selvittämällä suljetuilla kysymyksillä. Vastajan vastaukset myös seuraaviin kysymyksiin olivat lyhyitä hänen totuttuaan vastaamaan lyhyesti. Keskustelun vauhtiin pääseminen vei enemmän aikaa kuin niissä haastatteluissa, jotka aloitettiin avoimilla kysymyksillä, joilla haettiin pidempiä vastauksia. Niissä käytettiin esimerkiksi sellaisia kysymyssanoja kuin mitä, miksi, miten, millainen: ”Miten päädyit mukaan tassukaveritoimintaan?” tai ”Millaisia tunteita tassukaveritapaamiset sinussa herättävät?”

Hyvärisen (2017, 25–27) mukaan kysymyksiä muotoillessa kannattaa pitää mielessä, millaista aineistoa haluaa ja mitä sillä aikoo tehdä. Tassukaveritoiminnan merkityksiä tutkittaessa pyrittiin saamaan kuvailevaa aineistoa. Kerronnalliselle haastattelulle on ominainen esimerkiksi sellainen haastattelukysymys, joka alkaa sanoin ”voisitko kertoa omin sanoin, millaisia --”. Siinä annetaan lupa pitkään ja vapaamuotoiseen puheenvuoroon. Jonkin asian kuvausta pyydettiin aloittamalla kysymys sanalla ”millainen”, esimerkiksi: ”Millainen teidän tassukaverisuhteenne alku oli?” Haastateltavia pyydettiin myös arvioimaan jotakin asiaa ja esittämään omia pohdintojaan kysymällä esimerkiksi: ”Mitkä olivat suurimmat syyt vapaaehtoiseksi lähtemisellesi?” Tällaisiin kysymyksiin saadaan yleensä laajoja, pohtivia vastauksia, jotka auttavat merkitysten tutkimisessa.

Ruusuvuori ym. (2017b, 80) toteavat haastattelijan voivan vaikuttaa haastateltavan puheeseen paljonkin, joten on syytä kiinnittää huomiota kysymysten muotoiluun. Kanasen (2015, 151) mukaan haastattelussa ei tule käyttää johdattelevia kysymyksiä, joilla saadaan tulokseksi haluttu vastaus, kuten ”Oletko saanut hyvää mieltä koiran tapaamisesta?”

Hyvärinen (2017, 26) toteaa lisäksi, että hyvässä kysymyksessä on vain yksi, selkeä fokus. Kun kysymykseen sisällyttää runsaasti lauseita ja lisämääreitä, haastateltava saattaa vastata vain osaan kysymyksestä. Esimerkiksi yhdessä haastattelussa kysyttiin samassa kysymyksessä, mikä tapaamisissa on parasta ja mitä niissä voisi muuttaa. Tällöin haastateltava vastasi vain jälkimmäiseen kysymykseen ja unohti ensimmäisen kysymyksen. Tämä opetti, kuinka tärkeää on kysyä yksi kysymys kerrallaan.

Oli erittäin hyödyllistä käyttää jokaisen haastattelun lopussa Hyvärisen (2017, 27) esittelemää, Rikalan (2013) käyttöönotettavaa lopetuskysymystä: ”Kysymykset loppuivat tähän. Haluaisitko vielä lisätä tai kommentoida jotakin?” Suurimmalla osalla vastaajista oli vielä jotakin sanottavaa. Jollekin oli esimerkiksi tullut haastattelun edetessä mieleen vielä jotakin lisättävää aiemmin kysytyyn kysymykseen, toinen halusi vielä painottaa itselleen tärkeää asiaa. Lopetuskysymyksen jälkeen tulikin vielä paljon hyödyllistä aineistoa – olisi ollut harmi, jos nämä asiat olisivat jääneet sanomatta ilman mahdollisuutta ”vapaaseen sanaan” haastattelun loppuksi.

5.3.5 Asiantuntijahaastattelu

Tutkimus sisälsi myös yhden asiantuntijahaastattelun, Setlementti Tampere ry:n Tassukaverit-toiminnan koordinaattorin Minna Leponiemen haastattelun. Alastalo, Åkerman ja Vaittinen (2017, 214–218) kuvaavat asiantuntijahaastatteluja, jotka eivät ole varsinaisesti itsenäinen haastattelu menetelmä, mutta asiantuntijoiden haastattelemisessa on tiettyjä erityispiirteitä. Asiantuntijana pidetään henkilöitä, joilla on tutkittavasta ilmiöstä sellaista erityistä tietoa, jota ei ole kenelläkään toisella tai on vain hyvin harvalla. Asiantuntijahaastattelua käytetään silloin, kun asiantuntijalta oletetaan saavan tärkeää tietoa tutkittavasta aiheesta.

Tässä tutkimuksessa asiantuntijahaastattelua käytettiin Alastalon ym. (2017, 219) Bognerin, Littigin ja Mentzin teorian pohjalta kuvaamana eksploratiivisena eli kartoittavana haastatteluna. Eksploratiivista haastattelua sovelletaan vähän tutkittuun tietoon, ja se on tutkijalle nopea tapa tutustua uuteen tutkimusaiheeseen. Leponiemeä haastateltiin opinnäytetyöprosessin alussa tassukaveritoimintaa kartoittavana haastatteluna, koska aiheesta ei ole aiempaa julkaistua tietoa. Eksploratiivinen haastattelu antoi siis tutkijalle nopean kokonaiskuvan siitä, mistä tassukaveritoiminnassa on kyse.

Asiantuntijahaastattelusta saatiin tietoa siitä, mitä tassukaveritoiminta on sekä miksi ja miten sitä järjestetään. Haastattelussa selvitettiin myös, mitä

osapuolilta toivotaan, miten vapaaehtoiseksi tulemisen ja tassukaverisuhteen prosessi etenee sekä miten toimintaa voitaisiin kehittää järjestäjän näkökulmasta.

Asiantuntijahaastattelun kysymykset olivat:

- Mitä tassukaveritoiminta on?
- Miten ja miksi toimintaa päädyttiin järjestämään?
- Mitä tavoitteita toiminnalla on?
- Keitä toiminnassa on mukana (vapaaehtoiset ja tassukaverin halunneet)?
- Mitä osapuolilta toivotaan ja kenelle toiminta sopii?
- Miten toimintaan pääsee mukaan?
- Millainen on tassukaverisuhteen prosessi?
- Kerro tähänastisista tassukaverisuhteista (määrä, pituus, tavoitteet).
- Millaisia tassukaveritapaamiset ovat?
- Miten toimii tällä hetkellä (haasteet ja vahvuudet)?
- Mitä toivoisit toiminnalta tulevaisuudessa?
- Mikä on eläimen osuus toiminnassa?

5.4 Aineiston analyysi

Kanasen (2015, 161, 177) mukaan tutkijan tehtävänä on aineiston avulla ratkaista tutkimusongelma eli saada ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä, tässä tapauksessa tassukaveritoiminnasta sekä sen merkityksistä ja kehittämiskohteista. Tutkimusongelmaan ja siitä johdettuihin tutkimuskysymyksiin etsittiin siis vastauksia aineistoa tulkitsemalla.

Ruusuvuori ja Nikander (2017a, 427–429) kuvaavat aineiston analyysin ensimmäistä vaihetta. Aineiston analyysi aloitettiin haastattelunauhoitteiden litteroinnilla eli tekstiksi muuttamalla. Litteroinnin tarkkuustason määrittelee pääasiassa tutkimuskysymys. Tutkittaessa tassukaveritoiminnan merkityksiä ja kehityskohteita kiinnitettiin huomiota puheen sisältöön, ei niinkään puhetapaan. Tällöin haastateltavan huokauksilla, tauoilla tai äänenpainoilla ei ollut suurta merkitystä, eikä niitä ollut tarpeen litteroida. Tässä tutkimuksessa käytettiin sanatarkkaa eli puheessa käytettyjä sanoja kuvaavaa litteraatiota.

Kun koko tutkimusaineisto oli tekstin muodossa, aineiston varsinainen analyysi voitiin aloittaa. Aineistoa luettiin läpi useita kertoja, minkä lisäksi sitä pilkottiin, luokiteltiin ja tiivistettiin, jotta tutkijalle muodostuisi kokonais käsitys aineistosta ja sen oleellisista seikoista. Tiivistämisessä aineistosta etsittiin asiasisältöjä eli segmenttejä, jotka nimettiin sisältöä kuvaavalla nimellä. (Kananen 2015, 129, 160, 163.) Tällaisia segmenttejä olivat esimerkiksi tassukaveritapaamiset: niiden ajat, paikat, sisältö ja puheenaiheet.

Kanasen (2015, 171–177) mukaan aineisto analysoidaan joko teorialähtöistä tai aineistolähtöistä analyysiä käyttäen. Aineistolähtöisessä analyysissä asiasisällöt jaetaan ja nimetään aineiston perusteella, kun taas teorialähtöisessä analyysissä asiasisältöjä etsitään aineistosta jonkin valmiiksi päätetyn teorian pohjalta. Tähän tutkimukseen valittiin aineistolähtöinen analyysi, jossa tutkija ei siis etukäteen päättänyt, mitä asioita lähtisi aineistosta etsimään tai mikä on tärkeää, vaan teoria rakennettiin sen mukaan, mitä asioita aineistosta nousi esiin (ks. Saaranen-Kauppinen ym. 2012, 15).

Aineistolähtöinen analyysi ei kuitenkaan tarkoita jo olemassa olevien tutkimusten ja teorian unohtamista. Aineiston analyysin ja tulkintojen tueksi etsittiin teoriasta selityksiä ja vahvistuksia – ja toisaalta huomioita myös tilanteista, jolloin tästä tutkimuksesta tehdyt tulokset eivät vastanneetkaan aiempia tutkimuksia. Saaranen-Kauppinen ym. (2012, 15) mukaan Eskola (2001) on kutsunut tällaista lähestymistapaa teoriasidonnaiseksi tutkimukseksi. Tutkimuksen aineiston analyysimenetelmäksi valittu teemoittelu vaatii onnistuakseen aina teorian ja empirian vuorovaikutusta (Eskola & Suoranta 2000, 175).

Teemoittelussa aineistosta etsittiin vastauksia yhdistäviä seikkoja ja löytyneet asiasisällöt järjesteltiin teemoittain. Teemoittelu on yleisesti käytetty ja luonteva jatkumo teemahaastattelulle – vaikkakaan teemahaastattelujen kysymysteemat eivät välttämättä ole samat kuin aineiston analyysivaiheessa muodostetut, aineiston sisältöä jäsentävät teemat, kuten ei ollut tässäkään tutkimuksessa. (Eskola ym. 2000, 175; Saaranen-Kauppinen ym. 2012, 56, 105.)

Kun aineistoa järjesteltiin teemojen mukaan, kunkin teeman alle koottiin jokaisesta haastattelusta ne kohdat, joissa puhuttiin kyseisestä teemasta (Saaranen-Kauppinen ym. 2012, 106). Tässä tutkimuksessa etsittiin aineiston sisältöä jäsentäviä teemoja teemahaastattelun kysymysteemojen sisältä. Käytännössä teemoiteltiin erikseen siis luvussa kuusi esitellyt osapuolten kuvaukset, prosessi ja parien tapaamiset, luvussa seitsemän raportoidut toiminnan merkitykset sen osapuolille sekä luvussa kahdeksan kuvattujen toiminnan kehittämiskohteet.

Kuhunkin kysymysteemaan vastaavat haastattelukohtat kopioitiin omaan tekstitiedostoonsa yhdessä vastaajan tunnusteen, kuten V1 tai A3, kanssa ja teemoiteltiin käyttämällä Saaranen-Kauppinen ym. (2012, 90) kuvaamaa värikoodaamista, jossa vastauksia yhdistävät tekijät maalattiin samalla väriellä. Esimerkiksi tassukaveritapaamisten sisältöä kuvaavat vastaukset koottiin yhteen ja sen jälkeen kävelylenkeistä kertovat vastaukset maalattiin vihreäksi, koiran taluttamista ja ohjaamista kuvaavat vastaukset siniseksi ja keskustelemiseen liittyvät pinkeiksi.

Saaranen-Kauppinen ym. (2012, 5–6) mukaan tutkimus on harvoin mustavalkoisesti joko laadullinen tai määrällinen, vaan myös laadullisessa tutkimuksessa on enemmän tai vähemmän mukana määrällisiä elementtejä.

Tässäkin tutkimuksessa laskettiin, kuinka moni haastateltava toi esiin minäkän teeman: esimerkiksi kuinka moni mainitsi tekevänsä tapaamisilla kävelylenkkejä ja kuinka moni kertoi keskustelemisesta osana tapaamisia.

Saaranen-Kauppinen ym. (2012, 98–99) mukaan määrällinen analyysi voi olla laadullisessa tutkimuksessa käyttökelpoinen, sillä laskemisella laadulliseen aineistoon pääsee toisinaan helpommin kiinni kuin vain lukemalla sitä uudestaan ja uudestaan. Laskemalla saa myös varmuuden siitä, kuinka yleisiä mitkäkin teemat ovat, eivätkä päätelmät perustu ”mututuntumaan”. Laskeminen systematisoi aineiston analyysiä, mutta laskelmatkin ovat luonnollisesti tutkijan tulkintoja.

Aineiston teemoittelu ei ole vielä sinänsä tutkimuksen tulos vaan välietappi kohti tutkimuksen tulkintaa. Tutkimuksesta tulee kokonainen, kun tehtyjä havaintoja ja löydöksiä on tarkasteltu teoreettisen aineksen ja oman ajattelun avulla. Teemojen käsittelyn yhteydessä aineistosta esitetään näytepaloja, sitaatteja, joiden tarkoitus on antaa havainnollistavia esimerkkejä ja tarjota lukijalle todiste aineiston olemassaolosta ja tulkintojen paikkansapitävyydestä. Sitaatteja käytettäessä on varmistettu vastaajan anonyymiteetin säilyminen. (Saaranen-Kauppinen ym. 2012, 96, 106.)

5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Jotta tutkimusta voidaan pitää tieteellisenä, sen tulee täyttää tieteelle asetetut kriteerit, jotka tässä opinnäytetyössäkin pyrittiin täyttämään pitämällä ne kirkkaana mielessä koko opinnäytetyöprosessin ajan. Kanasen (2015, 121–123) mukaan Suomen Akatemia on määritellyt tieteellisen tutkimuksen kriteereiksi objektiivisuuden, toistettavuuden, julkisuuden, autonomisuuden, kriittisyyden ja edistyvyyden.

Objektiivisuus tarkoittaa sitä, että tutkimus perustuu pelkkiin tosiasioihin, eikä siihen saa vaikuttaa tutkijan mielipiteet. Toistettavuus merkitsee sitä, että tutkimus voidaan uusida ja näin varmistua tulosten virheettömyydestä. Julkisuusvaatimuksen mukaan tutkimus asetetaan julkiseen keskusteluun ja arviointiin. Autonomisuus puolestaan viittaa siihen, että tutkimus on poliittisista, taloudellisista ja uskonnollisista vaikutteista riippumaton. Kriittisyys tarkoittaa tutkijan suhtautumista kaikkeen kriittisesti ja pyrkimyksiä varmistamaan tieto moneen kertaan. Edistyvyys merkitsee sitä, että tiede ei ole koskaan valmista, vaan se kehittyy jatkuvasti ja korjaa itseään. (Kananen 2015, 121–123.)

Tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää, luotettavaa ja tuloksiltaan uskottavaa vain, mikäli tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK 2013, 4–6) on yhteistyössä suomalaisen tiedeyhteisön kanssa julkaissut kaikkia tutkimuksen harjoittajia varten tutkimuseettiset ohjeet hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Hyvän tieteellisen käytännön ohjeiden mukaan kaikessa tutkimustyössä

noudatetaan rehellisyyttä, avoimuutta, vastuullisuutta sekä yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta.

TENK:n (2013, 4–6) ohjeiden mukaan tässä tutkimuksessa käytettiin tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä sekä otettiin asianmukaisella ja kunnioittavalla tavalla huomioon muiden tutkijoiden työ ja saavutukset. Muihin opinnäytetöihin tutustuttiin opinnäytetyöprosessin alussa. Tutkimuksen suunnittelu, toteutus, raportointi ja aineistojen tallentaminen tapahtuivat tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla. Tarvittava tutkimuslupa ja -suostumukset hankittiin ja tutkimushankkeen osapuolten roolit sovittiin sekä merkitykselliset sidonnaisuudet raportoitiin avoimesti. Rehellisyys, avoimuus, vastuullisuus sekä yleinen huolellisuus ja tarkkuus olivat myös tätä opinnäytetyötä ohjaavia arvoja, jotka pyrittiin huomioimaan opinnäytetyöprosessin kaikissa vaiheissa.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös aineiston kattavuus eli aineiston määrä suhteessa analyysin pohjalta esitettyihin tulkintoihin (Saaranen-Kauppinen ym. 2012, 49). Tätä opinnäytetyötä varten haastateltiin neljästätoista tassukaveritoiminnassa mukana olevasta tai olleesta henkilöstä yksitoista eli kolme neljäsosaa. Näin ollen aineistosta voi tehdä luotettavasti päätelmiä tassukaveritoiminnasta. Tuloksia ei kuitenkaan voi yleistää sellaisenaan muihin eläinavusteisen vapaaehtoistoiminnan muotoihin.

Voiko täyttä objektiivisuutta tavoittaa silloin, kun tutkija on itse mukana tutkittavassa toiminnassa? Kuten todettu, opinnäytetyön tekijä on itsekin tassukaverivapaaehtoinen. Saaranen-Kauppinen ym. (2012, 24) mukaan objektiivisuus periaatteessa edellyttäisi sitä, että tutkija katsoisi tutkimuskohdetta ulkoapäin, puolueettoman sivustakatsojan näkökulmasta (Eskola & Suoranta 1998). Täydellinen objektiivisuus ei kuitenkaan ole koskaan mahdollista, sillä kukaan ei pysty sulkemaan täysin pois omaa ajatteluaan. Saaranen-Kauppinen ym. toteavatkin riittävän, että tutkija pyrkii aktiivisesti tiedostamaan omat asenteensa ja uskomuksensa ja koettaa parhaansa mukaan toimia siten, etteivät ne vaikuttaisi tutkimukseen liiaksi.

Kurki (2001, 84–85) näkee tutkittavaan ilmiöön osallistumisen hyvänäkin asiana. Hänen mukaansa tutkimuksen teossa tulisi lähteä sieltä, missä ihmiset ovat – heidän arkielämästään, kulttuuristaan ja siitä tiedosta ja viisaudesta, jota näillä ihmisillä itsellään on. Vapaaehtoistoiminnassa tiedon eri ulottuvuuksia yhdistävä käsite on osallistuminen, jolloin tutkimuksen laatua ei tavoiteta vain tarkkailemalla elämää, vaan elämällä sitä.

Tässä tutkimuksessa opinnäytetyön tekijän kaksoisroolin tutkijana ja tassukaverivapaaehtoisena voi nähdä enemmän vahvuutena kuin heikkoutena. Haastatteluihin tutkijan rooli tassukaverina ei vaikuttanut muuten kuin luottamuksellisen suhteen syntymisessä tilanteessa; haastateltavat eivät olleet tutkijalle entuudestaan kovin tuttuja. Tutkijan omat

kokemukset ja osallistuminen tassukaveritoimintaan antavat tutkimukselle syvemmän ulottuvuuden kuin täysin ulkopuolisen tutkijan näkökulmasta.

Toisaalta kaksoisrooliin liittyy myös riskejä; tutkimus ei saa värittyä tutkijan mielipiteillä. Siksi tutkimuksen objektiivisuuden vaatimus täytyikin pitää koko ajan kirkkaana mielessä ja tiedostaa, milloin omat kokemukset vaikuttavat tulkintoihin. Objektiivisuuden säilymiseksi tutkimukseen ei otettu tutkijan ja hänen tassukaverinuorensa haastatteluja. Myös teoriasidonnainen aineistolähtöinen analyysi edistää tutkimuksen objektiivisuutta, sillä teoria rakennettiin sen mukaan, mitä asioita aineistosta nousi esiin – ei sen mukaan, mitä tutkija piti tärkeänä.

Rannan ja Kuula-Luumin (2017, 413–414) mukaan tutkimushaastatteluja ohjaavat Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK 2009) laatimat ihmistieteiden eettiset periaatteet, joita ovat muun muassa tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen eli esimerkiksi haastateltavien osallistumisen vapaaehtoisuus sekä yksityisyys ja tietosuoja eli aineiston käsittely ja julkaiseminen niin, että vastaajien anonymiteetti säilyy. Myös tutkittavien informointi ja suostumus ovat osa hyvää aineistohallintaa. Nämä asiat pyrittiin huomioimaan kattavalla tutkimussuostumuslomakkeella saatekirjeineen (liitteet 1–2) sekä anonymiteetin huomioimisella kaikissa tutkimusprosessin vaiheissa.

6 TUTKIMUSTULOKSET: MITÄ TASSUKAVERITOIMINTA ON?

Tassukaveritoiminnasta ei ole aikaisempaa kerättyä tietoa tai aiempia julkaisuja. Siksi tässä tutkimuksessa pyrittiin saamaan vastaus siihen, mitä tassukaveritoiminta oikeastaan on, ketkä sen osapuolia ovat ja millaisia tassukaveritapaamiset ovat. Myös tassukaveritoiminnan prosessiin perehdyttiin: miten toimintaan tullaan mukaan ja miten tassukaverisuhde etenee? Seuraavaksi esitellään tutkimuksen tulokset. Haastateltujen sitaateista on muutettu yksityiskohtia, kuten koirien nimiä, anonymiteetin säilymiseksi. Muutetut sanat on merkitty tähdellä.

6.1 Tassukaverisuhteen osapuolet

Tassukaverisuhteen osapuolille ei ole vielä vakiintuneita nimiä. Nimellä tassukaveri voidaan viitata vapaaehtoiseen, eläimeen tai tassukaverin halunneeseen henkilöön, ”asiakkaaseen”. Tässä opinnäytetyössä sillä viitataan vapaaehtoiseen tai vapaaehtoisen ja tämän eläimen muodostamaan pariin. Kansalaistoiminnassa asiakkaan määrittely on hankalaa, eikä termiä asiakas mielellään edes käytetä. Sama ihminen voidaan nähdä sekä ”asiakkaana”, toiminnan kohderyhmänä että yhteistyökumppanina. Termin asiakas käyttäminen voi johtaa raja-aitojen rakentumiseen ja auttaja-

autettava -asetelmaan. Setlementtiarvoissa korostetaan tasavertaisuutta ja yhteisöllisyyttä, ja siksi puhutaankin mieluummin toimijoista kuin asiakkaista. (Setlementti Tampere 2018, 12.)

Kuitenkin selkeyden vuoksi tassukaverisuhteen osapuolille on hyvä olla omat nimityksensä. On selvää, ketä osapuolista tarkoitetaan, kun puhutaan tassukaverivapaaehtoisesta ja tassukaverieläimestä. Mutta miten kutsutaan tassukaverisuhteen kolmatta osapuolta, jota ei asiakkaaksi haluta nimittää? Koska tällä hetkellä kaikki tassukaverin itselleen halunneet henkilöt ovat 11–26-vuotiaita, heistä voidaan puhua tassukaverinuorina.

Nuoruusiän määritellään eri lähteissä alkavan noin 10–12 vuoden iässä ja päättyvän jossakin kohdassa kolmatta vuosikymmentä. Nuorisolaissa (2016/1285, 3 §) nuoriksi määritellään alle 29-vuotiaat, mutta alarajaan ei oteta kantaa. Tässä opinnäytetyössä nuoriksi katsotaan näiden määrittelyjen perusteella 10–29-vuotiaat. (Marttunen & Karlsson 2013, 8; Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 148–149.)

Mikäli jatkossa tassukaveritoimintaan tulee myös muun ikäisiä tassukaverin haluvia henkilöitä, heille tarvitaan uusi nimitys. Yksi tutkimukseen haastatelluista vapaaehtoisista keksikin ”asiakkaalle” iskevän nimityksen: tassuttelija. Tätä nimitystä käytetään myös tässä opinnäytetyössä silloin, kun puhutaan sellaisista tassukaverin itselleen halunneista henkilöistä, jotka eivät välttämättä ole nuoria.

Tässä opinnäytetyössä tassukaverisuhteen osapuolista käytetään siis nimityksiä:

- tassukaverivapaaehtoinen tai pelkästään vapaaehtoinen,
- tassukaverieläin tai pelkästään eläin sekä
- tassukaverinuori, nuori, tassukaverin halunnut tai tassuttelija.

Tassukaveriparilla viitataan yhdistelmään vapaaehtoinen ja koira sekä heidän tassuttelijansa tai vaihtoehtoisesti kumman tahansa osapuolen pariin.

6.1.1 Tassukaverinuoret eli tassuttelijat

Keitä nykyiset tassuttelijat ovat?

Leponiemen (2018) mukaan tassukaveritoiminnan kohderyhmää on jouduttu toiminnan alussa rajaamaan resurssillisista syistä, jotta toimintaa pystytään ilman omaa rahoitusta organisoimaan hyvin ja laadukkaasti. Toiminnan kohderyhmäksi on rajattu lapset, lapsiperheet, nuoret ja nuoret aikuiset, mutta kohderyhmää on mahdollista myöhemmin laajentaa. Yhteydenottoja on tullut nuorimmillaan viisivuotiaisiin liittyen ja aina ikään-tyneisiin saakka.

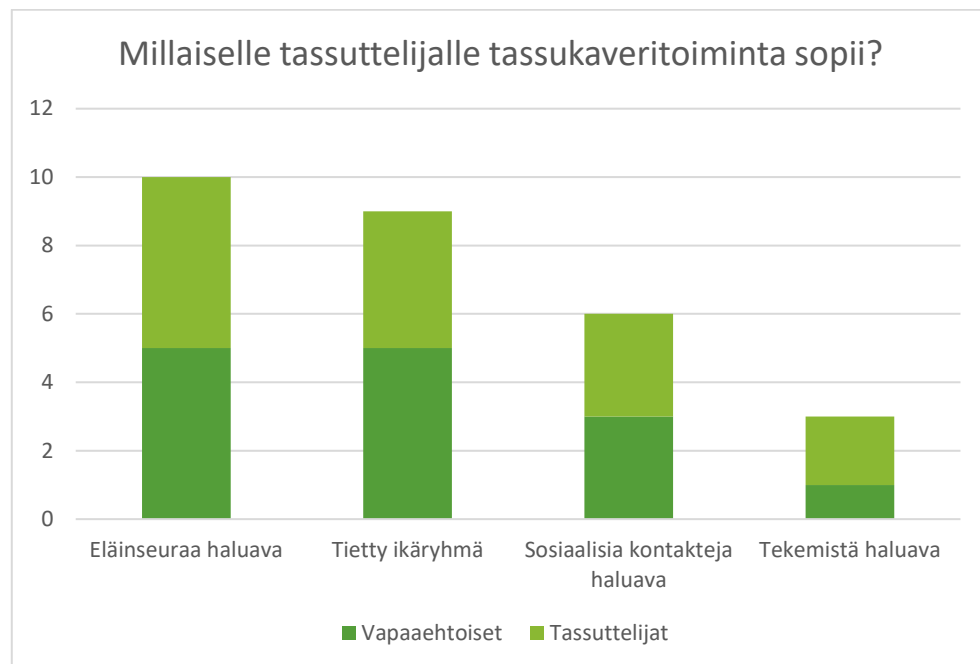
Tutkimuksen tekohetkellä mukana olevat ja haastatellut tassuttelijat ovat siis iältään 11–26-vuotiaita. Nuorten keski-ikä toimintaan mukaan tullessa on ollut 17 vuotta. Eri-ikäisillä on erilaiset toiveet ja tarpeet, joihin tassukaveritoiminta voi tuoda tukea sekä hyvää oloa ja mieltä. Leponiemi (2018) kertoi hänen etukäteen olettaneen yhteydenottojen tulevan enimmäkseen lapsia koskien, ja nuorten aikuisten yhteydenottojen määrä yllättikin hänet. Hän kertoi lasten toivovan toiminnalta enemmän fyysistä läsnäoloa eläimen kanssa nuorten aikuisten hakiessa toiminnalta enemmän ”itsensä kanssa puhumista”.

Maantieteellisesti toimintaa ei ole rajattu, mutta luontevasti se on rajautunut Setlementti Tampere ry:n kotipaikan Tampereen ympäristöön, Pirkanmaan alueelle. Tällä hetkellä mukana olevista nuorista viisi on tyttöjä ja yksi poika. Tassukaverin haluavalla ei tarvitse olla mitään erityistä haastetta tai ongelmaa. Joku toivoo tassukaveria siksi, että haluaa olla eläinten kanssa, mutta perheeseen ei voida ottaa lemmikkiä. Toinen voi haluta tassukaverin, jotta tulisi lähdettyä ulkoilemaan tai tutustumaan asuinalueeseen. (Leponiemi 2018.)

Viidestä haastatellusta nuoresta neljä opiskelee tai on koulussa ja yksi on opiskelujen ja työelämän ulkopuolella. Kaikki haastatellut nuoret ovat löytäneet mukaan tassukaveritoimintaan niin, että heillä on ollut entuudestaan jokin kontakti Setlementti Tampereeseen: he ovat esimerkiksi osallistuneet johonkin Setlementti Tampereen toimintamuotoon tai tapahtumaan, jossa he ovat kuulleet tassukavereista. Yksi nuori arvioikin innostuneensa tassukavereista, koska idea oli tullut nimenomaan hänelle tärkeästä toisesta Setlementti Tampereen toimintamuodosta, jossa häntä rohkaistiin mukaan toimintaan. Tassukaveritoimintaan oli päädytty eläinkontaktin toivossa. Lähes kaikki nuoret kertoivat haaveilevansa omasta koirasta, mutta syystä tai toisesta se ei ole tällä hetkellä mahdollista. Yksi nuori kertoi etsineensä ulkoilutettavaa koiraa tuloksetta jo pitkään. Hänen vanhempansa kuvaili tassukaverin löytymistä onnenpotkuksi, jota ei ollut osannut edes kuvitella.

Yhdessä tassukaverisuhteessa tapaamisiin on osallistunut myös nuoren vanhempi. Tähän asiaan palataan luvussa ihmiskaverin merkityksestä (7.2.3).

Millaiselle tassuttelijalle tassukaveritoiminta sopii?

Kuva 4. Millaiselle tassuttelijalle tassukaveritoiminta sopii vastaajien mukaan?

Kysyttäessä, millaiseen tilanteeseen tassukaveritoiminta sopii (kuva 4), lähes kaikki nuoret ja vapaaehtoiset mainitsivat *halun koira- tai eläinkaveriin ja kontaktiin eläimen kanssa*. Haastateltavat kokivat, että tassukaveritoiminta mahdollistaa eläinrakkaille ihmisille eläimen seuraa, hellyyttä ja läheisyyttä – ja myös erilaista toimintaa eläimen kanssa sitä haluavalle. Koiran kanssa voidaan haluta esimerkiksi lenkkeillä, leikkiä tai koiraa voidaan haluta hoitaa tai antaa sille herkkuja. Yksi usein mainittu kohderyhmä oli henkilöt, joilla ei ole mahdollisuutta pitää eläintä halustaan huolimatta ja joilla on joskus aiemmin ollut lemmikki tai jotka suunnittelevat lemmikin hankintaa tulevaisuudessa.

Lähes kaikki vastaajat pohtivat myös tassuttelijan *iän merkitystä*. Huomi-onarvoista on, että vain yksi vapaaehtoinen mainitsi toiminnan sopivan pienille lapsille, kun taas kuusi vastaaja nimenomaisesti koki, että toiminta ei sovellu kovin hyvin pikkulapsille. Pienille lapsille pohdittiin olevan tarjolla paljon muitakin toimintamuotoja, ja tassukaverin tarpeessa koettiin olevan eniten ihmiset, jotka kaipaavat myös keskustelukumppania.

Hieman isommat lapset, noin kouluiästä alkaen, sekä nuoret ja nuoret aikuiset mainittiin hyvänä kohderyhmänä kuudessa vastauksessa. Lasten ja nuorten kanssa tassukaveritoiminnan ajateltiin voivan auttaa esimerkiksi itsenäistymisen tukemisessa ja oman rohkeuden löytämisessä sekä vastuun ja huolenpidon opettelussa. Tapaamiset voisivat olla myös syy saada lasta tai nuorta tietokoneen äärestä ulkoilemaan sekä toimintaan, jossa eivät ole vanhemmat mukana. Lapsen kaverina toimiessa haasteena voi olla pysyä oikeasti lapsen kaverina eikä vanhemman.

Viisi vastaajaa kertoi tassukaveritoiminnan soveltuvan heidän arvionsa mukaan hyvin myös aikuisille, ja kolme vastaajaa pohti erityisesti vanhus-
ten olevan luonteva kohderyhmä toiminnalle. Yksi vastaaja mainitsi myös
perheet hyvänä kohderyhmänä, ja yhden vastaajan mukaan toiminta so-
veltuu kaikille ikään katsomatta. Eräs vastaaja pohti, että vaikka hänen
mielestään paras kohderyhmä onkin nuoret ja aikuiset, niin nuorten ja ai-
kuisten kaverina toimiminen ei välttämättä ole kevyttä hommaa verrat-
tuna pienen lapsen kaverina olemiseen. Silloin ehkä kaveruuden rajojakin
joudutaan miettimään tarkemmin ja tavoitteet voivat olla syvempiä kuin
koiraan totuttelemisen. Kuitenkin hän näki eläimen tekevän suhteen luo-
misesta luontevaa kahden aikuisen välillä.

Et ei pelkästään et halua koirakaverin, vaan et sit pitää ha-
luta myös se ihmiskaveri tavallaan, et ne tulee niinku sillai pa-
kettina.

Näin kuvaili eräs vapaaehtoinen. Yli puolet vastaajista kokikin tassukaveri-
toiminnan sopivan nimenomaan sellaiselle ihmiselle, joka kaipaa *sosiaali-
sia kontakteja* ja juttukaveria ja joka saattaa olla yksinäinenkin. Yksi vas-
taajista pohti, että eläimen avulla pystyy arka ja ujokin ihminen avautu-
maan asioista, joista ei muuten uskaltaisi. Tassukaverivapaaehtoisen lisäksi
toiminnan myötä voi saada myös muitakin sosiaalisia kontakteja. Eräs va-
paaehtoinen arveli, että jos lapsella tai nuorella on vaikeuksia luoda suh-
teita muihin lapsiin ja nuoriin, niin koiran kanssa liikkua voi saada kave-
reita ”tavallaan vähän vahingossa”. Yhden nuoren vanhempi kertoi suosi-
telleensa tassukaveritoimintaa eräälle tutulle nuorelle, jolle ei ole juuri ka-
vereita.

Yksi vastaajista kiitteli sitä, että eläinvierailuja ei tehdä pelkästään laitok-
siin, kuten joissakin toimintamuodoissa on tapana, vaan tassukavereissa
otetaan huomioon myös yksinäiset ihmiset, joille kotoa lähteminen voi olla
vaikeaa. Kaikki eivät pysty lähtemään kotoa paikkaan, jossa on paljon ih-
misiä, kuten päivätoimintakeskukseen, jolloin tassukaveritoiminta mah-
dollistaa sosiaalista kontaktia yhteen ihmiseen ja hänen lemmikkiinsä. Va-
paaehtoinen pohti:

Mut jotkut kun ei pysty lähtemään sieltä kotoa sillä tavalla
niinku suurempaan porukkaan, niin tää tuo tavallaan sen
mahdollisuuden, et he joutuu tapaamaan vaan yhden ihmi-
sen ja sen koiran tai kissan tai lampaan tai minkä tahansa. Et
se ehkä tuo semmosta helpottavaa sitten tavallaan siihenki
puoleen että.

Yksi ryhmä, jonka koettiin sopivan hyvin tassuttelijoiksi, on henkilöt, jotka
yksinkertaisesti *kaipaavat tekemistä*. Ainoa asia, joka puolestaan mainitiin
esteenä tassuttelijaksi lähtemiseksi, oli kahden vastaajan mukaan
eläin- tai koirapelko. Myös Hautamäen ym. (2018, 45) mukaan eläinpelko
on selkeä este käyttäjä eläinavusteisia menetelmiä, sillä eläinavusteisten

menetelmien onnistuneen käytön keskeinen edellytys on henkilön oma halu työskennellä eläimen kanssa. Leponiemi (2018) totesi, että vähän jännitettäkään voi eläimeen olla, kunhan tassuttelija on lähtökohtaisesti kiinnostunut eläimestä ja suhtautuu siihen myönteisesti. Pieneen koirien arasteluun tassukaveritoiminta voisikin tuoda helpotusta. Erään vastaajan mukaan ihminen voisi uskaltautua tutustumaan muihinkin koiriin tutustuttuaan ensin rauhassa yhteen koiraan.

6.1.2 Tassukaverivapaaehtoiset

Keitä nykyiset vapaaehtoiset ovat?

Tutkimuksen alkamishetkellä keuhällä 2018 tassukavereina toimi kuusi vapaaehtoista, joista haastateltiin viisi. Lisäksi haastateltiin yksi aiemmin vapaaehtoisena toiminut. Leponiemi (2018) kuvaa tassukaverivapaaehtoisia keskenään erilaisiksi ihmisiksi, joiden suurin yhdistävä tekijä on koira. Vapaaehtoisissa on eri-ikäisiä ihmisiä: mukana olevien ja haastateltujen vapaaehtoisten ikähaarukka on 20–55 vuotta. Haastateltujen vapaaehtoisten keski-ikä on 42 vuotta. Kaikki vapaaehtoiset ovat naisia.

Vapaaehtoiset ovat erilaisten ammattikuntien edustajia, joista osalla on kokemusta sosiaali- ja terveysalalta tai muusta ihmisten kanssa tehtävästä työstä ja osalla ei. Sama pätee vapaaehtoistoimintakokemukseen. Yksi vapaaehtoisista kertoi, ettei ole ollut muussa vapaaehtoistoiminnassa mukana, mutta muilla haastatelluilla ilmeni olevan aiempaa vapaaehtoistoimintakokemusta esimerkiksi muusta setlementti- tai järjestötoiminnasta tai eläinyhdistyksistä. Yhdellä haastatelluista vapaaehtoisista oli aiempaa kokemusta myös muusta eläinavusteisesta vapaaehtoistoiminnasta.

Leponiemi (2018) kuvailee tassukaverivapaaehtoisia rehellisiksi ihmisiksi, jotka tuntevat eläimensä ja osaavat kuvata sen käyttäytymistä. Lisäksi vapaaehtoisia yhdistää hänen arvionsa mukaan se, että he ovat jossakin vaiheessa elämäänsä pysähtyneet miettimään, miten hyvää eläin itselle tekee. Sitä kautta he ovat tulleet tietoisiksi siitä, että omassa koirassa voisi olla jotakin sellaista, joka voisi hyödyttää jotakin muutakin ihmistä.

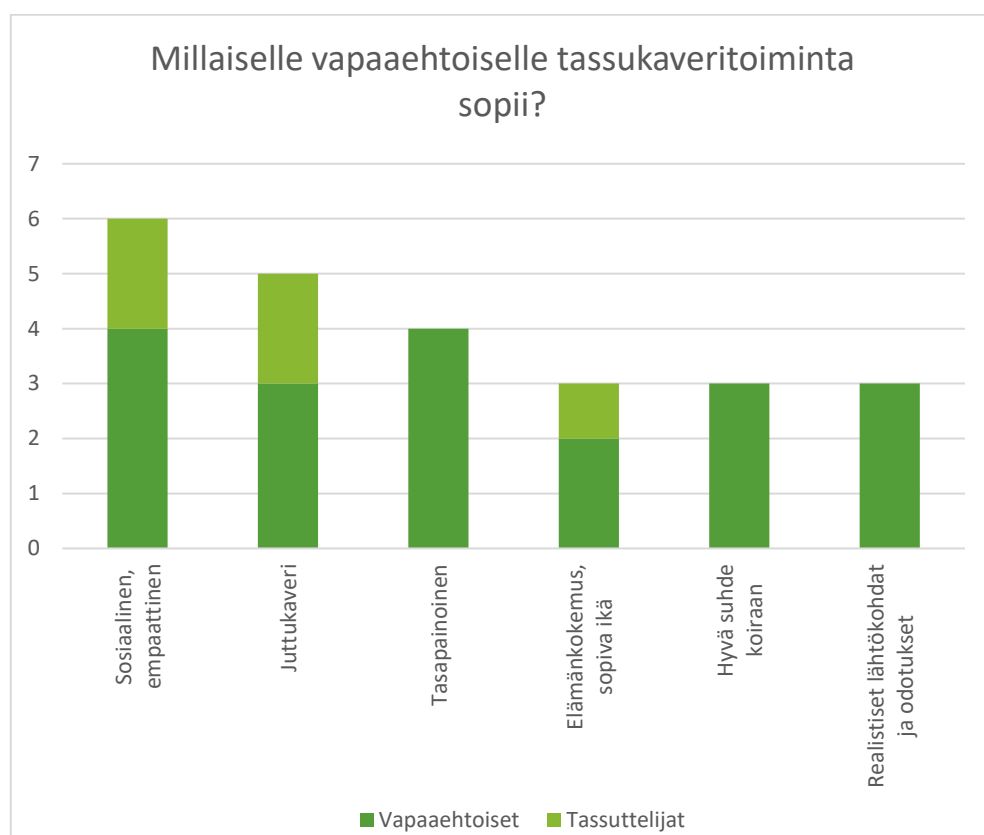
-- jotenki löytäny sen ajatuksen siitä, että se voi olla myös jollekin, tää mun eläimeni ja minä voidaan yhdessä olla jollekin toisellekin ihmiselle niinku merkittävä rinnallakulkija ja kaveri, ihminen ja eläin yhdessä.

Leponiemi (2018) kertoo vapaaehtoisten löytäneen tassukaveritoiminnan pääsääntöisesti omien verkostojensa kautta: toiminnasta on kuultu tutulta ihmiseltä. Kuudesta haastatellusta vapaaehtoisesta kolme oli löytänytkin toiminnan tutun ihmisen kautta. Leponiemen mukaan tiedon jakaminen omilla verkostoilla on loistava tapa markkinoida tassukaveritoimintaa ihmisille, jotka ovat harkinneet vapaaehtoistoimintaa. Myös Nylund ja Yeung (2005, 31) pitävät kasvoista kasvoihin ja tuttavien kautta -metodeja

hitaudestaan huolimatta tehokkaimpina vapaaehtoisten rekrytoinnin muotoina myös toimintaan sitoutumisen kannalta.

Puskaradion lisäksi tassukaveritoiminnasta kerrotaan toki myös yhdistyksen normaaleissa tiedotusväylissä eli nettisivuilla ja Facebookissa sekä monissa tapahtumissa, joissa yhdistyksen toimintaa esitellään. Kaksi haastatelluista vapaaehtoisista löysi toimintaan mukaan nähtyään tassukaverimainoksen Facebookissa, ja yksi vapaaehtoinen kuuli toiminnasta otettuun yhteyttä ensin toiseen eläinavusteista vapaaehtoistoimintaa järjestävään tahoon, jossa kerrottiin tassukavereista. Näistä vapaaehtoisista kaksi oli miettinyt koira-avusteisen vapaaehtoistoiminnan aloittamista jo aiemmin.

Millaiselle vapaaehtoiselle tassukaveritoiminta sopii?

Kuva 5. Millaiselle vapaaehtoiselle tassukaveritoiminta sopii vastaajien mukaan?

Haastatelluilta vapaaehtoisilta ja nuorilta kysyttiin, millainen ihminen sopii tassukaveritoimintaan vapaaehtoiseksi (kuva 5). Yleisin vastausteema koski vapaaehtoisen *sosiaalisuutta ja empaattisuutta*. Vapaaehtoisen toivottiin tulevan toimeen ihmisten kanssa ja hyväksyvän ihmiset sellaisena kuin he ovat. Tassukaveritoiminnan katsottiin sopivan vapaaehtoiselle, joka haluaa itsekin seurata sekä on kiinnostunut luomaan ihmissuhteen koiraansa avulla ja tutustumaan uuteen ihmiseen. Hyvä vapaaehtoinen ei ole vastaajien mukaan kovin ujo tai sisäänpäin kääntynyt; hän on mukava ja

osaa myös olla tunneherkkä ja tehdä tassuttelijan olon mukavaksi, jos tätä jännittää.

Lähes puolet vastaajista toi hyvän vapaaehtoisen ominaisuuksia kysyttäessä ilmi vapaaehtoisen kyvyn olla *hyvä juttukaveri*. Vapaaehtoisen kanssa voi puhua, ja hän haluaa kuunnella ja keskustella. Yksi vapaaehtoisista korosti, että tassukaveritoiminta ei edellytä vapaaehtoiselta tiettyä taustaa tai koulutusta, vaan tärkeintä on olla kuuleva ja näkevä ihminen, joka osaa olla läsnä. Myös Mykkänen-Hänninen (2007, 12) korostaa vapaaehtoisen tärkeimpien työkalujen olevan tämän oma persoona ja kyky olla läsnä; vuorovaikutuksessa korostuvat empaattinen ja kunnioittava suhtautuminen sekä kohdattavan ihmisen tarinan kuunteleminen. Erään nuoren mukaan vapaaehtoinen ei saakaan itse olla koko ajan äänessä tai toisaalta koko ajan hiljaa.

Myös vapaaehtoisen *tasapainoisen elämäntilanteen* merkitystä pohdittiin. Vapaaehtoisella tulee olla rahkeita vapaaehtoiseen kaveritoimintaan ja oman itsensä tuntemusta. Oma elämä tulee olla hallinnassa, jottei käy niin, että vapaaehtoinen päätyykin purkamaan omia huoliaan tassuttelijalle.

Tasapainoisen elämäntilanteen lisäksi toivottiin *elämäkokemusta*, vaikka vapaaehtoinen olisi iältään nuorikin. Yksi nuorista kuitenkin toivoi vapaaehtoisen olevan tassuttelijanuorta vanhempi, koska silloin nuori voisi kysellä vapaaehtoiselta tämän elämäkokemuksen ansiosta kaikenlaista. Yhden vapaaehtoisen mielestä myös aiempi kokemus vapaaehtoistoiminnasta voisi olla hyödyksi, koska hän näki tassukaveritoiminnan melko vaativana vapaaehtoistoiminnan muotona.

Vapaaehtoisella tulisi vastaajien mukaan olla myös *realistiset odotukset toimintaa kohtaan sekä auttamishalua*. Toiminnalla ei saada hakea mitään tittleitä tai meriittiä itselle, vaan sen täytyy pohjautua auttamishaluun tai muuten oikeanlaisiin odotuksiin. Vapaaehtoisella ei tule kuitenkaan olla kuvitelmia, että toiminnalla tapahtuu jotakin ”maailmaa syleileviä parantamisia”, kuten eräs vapaaehtoinen kuvaili. Myös Mykkänen-Hännisen (2007, 24) mukaan esimerkiksi tarve nostaa omaa statusta tai tarve ratkaista muiden ongelmat ovat heikosti vapaaehtoistoiminnassa kantavia motiiveja. Ojanen (2001, 104–105) painottaa vapaaehtoisen saavan auttamisesta itse enemmän, jos hän ei odota palkkiota, tunnustusta tai tuloksia.

Hyvän koirasuhteen merkitys nousi esiin vapaaehtoisten pohdinnoissa. Heidän mukaansa toimintaan tulevan ihmisen on tunnettava oma elämänsä ja kyettävä lukemaan sitä hyvin. Koiran hyvinvoinnin huomioimiseen palataan tämän luvun lopussa. Yksittäisissä vastauksissa toivottiin vapaaehtoiselta luotettavuutta sekä sitoutumista ja aikaa. Toimintaan mukaan tullessaan vapaaehtoisen on hyvä ymmärtää, että ensimmäinen tapaaminen voi olla alku pitkällekin suhteelle.

6.1.3 Tassukaverieläimet

Millaisia ovat nykyiset tassukaverieläimet?

Tällä hetkellä kaikki tassukaveritoiminnassa mukana olevat eläimet ovat koiria. Leponiemen (2018) mukaan toimintaan mukaan tulevan eläimen ei tarvitse olla tietyn rotuinen, tietyn taustainen tai tietyn tottelevaisuuskoulutuksen läpikäynyt. Hän toivoi toimintaan mukaan jatkossa myös kissoja, pupuja tai muitakin eläimiä. Eläimelle kriteereinä ovat hyvä terveys ja asianmukaiset rokotukset sekä vähintään kahden vuoden ikä. Ikäraja on asetettu, jotta eläimen persoonaa voidaan arvioida, pentuajan hömpötys on jo vähentynyt sekä eläimen ja omistajan välille on muodostunut riittävän vahva suhde, mikä on tassukaverieläimen tärkein kriteeri. Tassukaverina toimivalle eläimelle tulee varata Leponiemen mukaan riittävästi aikaa ja palautumista, mitä korostetaan myös Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n (n.d.b) ammattieettisissä ohjeissa, joita käsiteltiin luvussa 3.4.

Haastatteluissa kaikki tassuttelijat kuvailivat tassukaverisuhteensa eläimiä positiivisilla ilmauksilla. Koiria luonnehdittiin muun muassa ihaniksi, mukaviksi, iloisiksi ja rauhallisiksi. Myös koirien hassuista taidoista pidettiin, kuten erään koiran tavasta taluttaa itseään talutushihnasta. Vapaaehtoiset kuvasivat koiriaan pääsääntöisesti sosiaalisiksi, ihmisläheisiksi ja innokkaiksi osallistujiksi joka tilanteessa. Eräs vastaaja antoi esimerkin koiransa sosiaalisuudesta uudessa tilanteessa:

Jos se olis ihminen, ni se menis varmaan ja kaikki halais läpi sillee jee.

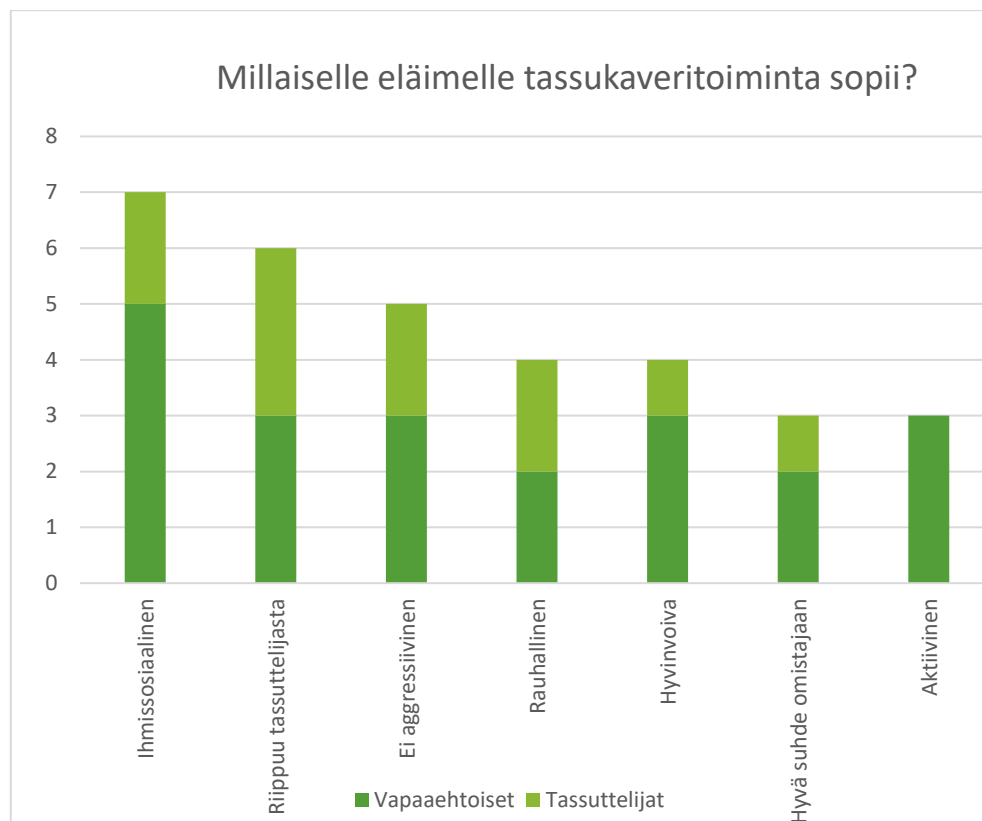
Yksi vapaaehtoisista luonnehti omaa koiraansa ”ei ehkä ihan perinteiseksi tassukaveriksi”. Hän kuvasi koiraan luonteeltaan itsenäiseksi, joka ei välttämättä ota ihmisiin paljoa kontaktia. Ulkona se tykkää haistella ja touhottaa omia juttujaan ennemmin kuin leikkiä ihmisten kanssa – tassuttelijanuoren tapaamisesta koira kuitenkin aina ilahtuu. Koiranomistaja arvioikin, että tälle koiralle sopii pariksi tassuttelija, jolla on jo entuudestaan koirakokemusta ja joka ymmärtää koiran pitävän hänestä, vaikkei se sitä näyttävästi osoitakaan. Tämän tassukaveriparin nuori kuvasi heidän tapaamisiaan kuitenkin täydellisiksi, koska hän ei omien sanojensa mukaan tarvitse ”mitään sellasta et pitää leikkiä ja riehua hirveesti”.

Yksi vastaajista kuvasi koiransa kykyä lukea tilannetta ja ihmistä. Hän kertoi koiran olleen heti ensimmäisestä tassukaveritapaamisesta alkaen ”aivan käsittämättömän ihana”. Hänen mukaansa koira jotenkin tiesi olevansa paikalla nuorta varten, hakeutui nuoren luokse ja pyrki syliin. Eräässä tassukaveriinhin liittymättömässä ryhmätilanteessa koira myös toimi luonnostaan erittäin taitavasti nuoren suhteen, joka kertoi, ettei halua koiran tulevan hänen lähelleen. Nuori oli kuitenkin selvästi kiinnostunut koirasta ja odotti koiralta jonkinlaista kontaktia, jolloin koira käveli rauhallisesti

nuoren luokse ja kävi makaamaan tämän viereen, ei tunkenut lähelle tai tuputtanut itseään. Vapaaehtoinen kuvasi ajatuksiaan tilanteessa:

Siinä mä ajattelin et kyllä siinä, jotain sellasta niillä on tämmöstä niinku vaistoo siitä, että kenen kanssa mitenkään ollaan.

Millaiselle eläimelle tassukaveritoiminta sopii?

Kuva 6. Millaiselle eläimelle tassukaveritoiminta sopii vastaajien mukaan?

Eläimen, yleensä koiran, soveltuvuutta tassukaveritoimintaan pidettiin erittäin tärkeänä. Suurin osa vastaajista kertoi toivovansa koiralta *ihmissosiaalisuutta*. Koiran tulee siis pitää ihmisistä ja ottaa kontaktia, eikä se saa olla arka tai juosta vieraita ihmisiä karkuun. Koiraa pitää pystyä halaaamaan ja paijaamaan, joten koira saa olla sopivasti ”hellydenkipeä”.

Yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että sopivan tassukaverikoiran luonne *määräytyy kunkin tassuttelijan mukaan*, ja monenlainen koira voi olla sopiva toimintaan. Yksi nuori kuvasi ensimmäisessä tapaamisessa ihmisen osaavan arvioida, sopiiko koira hänen kaverikseen. Toinen nuori korosti, että toiset ihmiset tykkäävät rauhallisemmista koirista ja toiset taas menevistä ja leikkisistä. Vapaaehtoiset pohtivat sitä, että kaverisuhteet pitää muodostaa niin, että osapuolet tukevat toisiaan. Esimerkiksi aremmalle lapselle sopii lempeämpi koira, joka on herkkä lukemaan ihmisen tunteita. Touhottava koira voi olla huono yhdistelmä vilkkaan pikkulapsen kanssa,

mutta isompi tassuttelija saattaa kaivata erään vastaajan sanoin ”härdeillä ja touhuamista” koiralta.

Osa vastaajista toivoi koiralta *aktiivisuutta*, touhuavaisuutta ja innostuneisuutta, kun taas osan mielestä koiran tulee olla *rauhallinen* tai ainakin rauhoittumaan kykeneväinen, eikä se saa riehua tai olla koko ajan pyörimässä ja hyörimässä. Joku voi myös säikähtää, jos koira alkaa esimerkiksi haukkumaan. Kaksi vastaajaa piti tärkeänä, että koiralla on järkeä päässä *eikä se ole enää ihan pentu*. Pentujen pohdittiin olevan mahdollisesti liian viljejä tassukaveritoimintaan, eikä niitä ole myöskään vielä ehditty kouluttaa.

Lähes puolet vastaajista korosti sitä, että toiminnassa mukana oleva koira *ei saa olla aggressiivinen*, vaan sen tulee olla kiltti, turvallinen, luotettava ja tasapainoinen. Tätä painotetaan eläinavusteisissa menetelmissä yleensäkin, kuten todettiin luvussa 3.4. Eräs vapaaehtoinen antoi esimerkin, että koira ei saa alkaa puolustautumaan tai näykkimään, vaikka sitä vähän vetäisisi karvoista. Koiralla tulee siis olla myös sietokykyä. Myös *koiran hyvinvointi* sekä *suhde omistajaan* mainittiin tärkeinä tekijöinä koiran soveltuvuuden kannalta. Toimintaan soveltuva koira on sellainen, joka ei stressaannu tapaamisista ja erilaisista tilanteista. Koiran hyvinvoinnin huomiointiin palataan tämän luvun lopussa.

Vastaajat pohtivat myös *muiden kuin koirien soveltuvuutta* tassukaveritoimintaan. Viisi vastaajaa toi ilmi, että muutkin eläimet voivat sopia tassukavereiksi. Muina sopivina eläiminä pohdittiin kissaa, hevosta, kilpikonaa, papukaijaa ja minipossua. Soveltuvuuden nähtiin riippuvan enemmän yksilöstä kuin eläinlajista – ja myös kunkin tassuttelijan tarpeista ja toiveista. Joku voi olla enemmän kissa- kuin koiraihminen tai vaikkapa koirille allerginen. Eräs vastaaja pohti kissojenkin olevan hyvin terapeuttisia, mutta niissä voi olla enemmän yksin viihtyviä yksilöitä kuin koirissa. Tassukaveritoiminnan kautta voisi päästä myös tutustumaan johonkin tiettyyn eläinlajiin, josta tassuttelija on kiinnostunut. Yksi vapaaehtoisista kertoi, että tutustumisen myötä nuori näkisi, millaista esimerkiksi papukaijan omistaminen on ja mitä se vaatii.

Nii että ei se ny niin helppoo vaan ookaan, et ei ne vaan niinku laula ja opi puhumaan ihan noin vaan, et siinä on niinku muutaki. Et sitä vastuuttamista justinsa että.

Eräs vastaaja pohti jonkin erikoisemman eläimen sopivan ainakin muutama kerran kaverisuhteeseen. Aivan pieniä eläimiä, kuten jyrksijöitä, ei koettu toimintaan sopiviksi eläimiksi. Yksi vastaaja sanoikin, ettei voisi kuvitella hamstereita tai muita yhtä pieniä eläimiä tassukavereiksi.

6.2 Tassukaveritoiminnan prosessit

Nyt kun on tutustuttu tassukaverisuhteen osapuoliin, voidaan perehtyä toiminnan prosesseihin: Miten vapaaehtoiset ja tassuttelijat tulevat toimintaan mukaan? Entä miten tassukaverisuhde etenee?

6.2.1 Vapaaehtoiseksi tulemisen prosessi

Kuva 7. Tassukaverivapaaehtoiseksi tulemisen prosessi.

Setlementti Tampere ry:n Tassukaverit-toiminnan koordinaattori Leponiemi (2018) kertoo vapaaehtoiseksi tulemisen prosessista, joka on esitetty kuvassa 7. Prosessi alkaa niin, että ensin otetaan yhteyttä Leponiemeen, jolle kerrotaan itsestään ja eläimestään. Leponiemi lähettää yhteyttä ottaneelle lisää tietoa tassukaveritoiminnasta ja kertoo, miten toimintaan pääsee mukaan.

Yhteydenoton jälkeen sovitaan alkuhaastattelu, jossa on läsnä Leponiemen lisäksi toinen yhdistyksen työntekijä sekä vapaaehtoiseksi haluava ja hänen eläimensä. Tapaaminen järjestetään rennosti kahvikupin äärellä keskustellen siitä, mitä toiminta on ja miksi ihminen haluaa siihen mukaan. Tapaamisessa havainnoidaan ihmisen ja tämän eläimen välistä suhdetta sekä pyydetään ihmistä kuvailemaan lemmikkiään ja sen kanssa kohtaamiinsa asioita.

Keskustelun pohjana käytetään vapaaehtoisen ennen tapaamista täyttämää Tassukaverit-haastattelulomaketta (Tassukaverit n.d.c), jossa kysytään muun muassa, miksi henkilö haluaa toimintaan mukaan, onko hän ollut aiemmin mukana eläinavusteisessa vapaaehtoistoiminnassa, minkälainen toiminta häntä kiinnostaa sekä mitä toiveita hänellä on toiminnan suhteen. Haastattelussa täytetään myös Tassukaverin esitietokaavake (Tassukaverit n.d.b), jossa kysytään eläimen käyttäytymiseen liittyviä asioita, kuten sen suhtautumista erilaisiin ihmisiin ja muihin eläimiin sekä ohjaajan motivaatiota, odotuksia ja aikatauluja. Näiden lomakkeiden avulla varmistetaan, että jokaisen toimintaan haluavan kanssa tulee puhuttua samat asiat. (Leponiemi 2018.)

Haastattelun jälkeen tapaamista jätetään sulattelemaan, ja muutaman vuorokauden kuluttua vapaaehtoiseksi haluavaan ollaan yhteydessä. Mikäli sekä yhdistyksen edustajat että vapaaehtoiseksi haluava ovat sitä mieltä, että vapaaehtoinen eläimensä kanssa sopii toimintaan, seuraava etappi on vapaaehtoistoiminnan perehdytyskurssi. Se järjestetään neljänä iltana kaksi ja puoli tuntia kerrallaan, ja sen aiheina ovat muun muassa Settlementti Tampere ry:n arvot ja toiminta, tassukaveritoiminnan perusteet, eläimen hyvinvointi ja toimintaan sitoutuminen. Kurssi pidetään pienryhmässä, jossa pyritään aikaansaamaan turvallinen ilmapiiri keskustelulle. Tätä opinnäytetyötä varten haastatelluista vapaaehtoisista kaksi kertoi pitäneensä perehdytyskurssia hyvänä ja monipuolisena, kun taas yksi vapaaehtoinen toivoi laajempaa koulutusta. (Leponiemi 2018; Tassukaverit 2017.)

Kurssin jälkeen kahden viikon sisällä ollaan vapaaehtoiseksi haluavaan yhteydessä puhelimitse ja varmistetaan, haluaako hän yhä sitoutua toimintaan. Jos näin on, hän jää odottamaan tassukaveriparia. Ennen ensimmäistä tassukaveriparin tapaamista on täytettävä salassapitosopimus sekä näytettävä rikostaustaote ja koiran rokotustodistus. Vapaaehtoinen on vakuutettu toiminnan ajan ja hänelle korvataan tapaamisista aiheutuvat matkakulut. (Leponiemi 2018; Tassukaverit n.d.a.)

Haastatelluista vapaaehtoisista neljä on käynyt perehdytyskurssin syksyllä 2016 ja kaksi syksyllä 2017. Seuraava perehdytyskurssi on suunniteltu pidettävän loppuvuodesta 2018, eli tähän mennessä kursseja on järjestetty kerran vuodessa. Leponiemen (2018) mukaan vapaaehtoiseksi tulemisen prosessi on mietitty tarkasti etukäteen, jotta kaikilla on samat lähtökohdat tulla mukaan toimintaan. Hänen mukaansa toiminnan koordinoimisessa oman työn ohella ilman siihen varattua työaikaa on tärkeää, että esityö on tehty riittävän hyvin.

6.2.2 Tassukaverisuhteen prosessi

Kuva 8. Tassukaverisuhteen aloittaminen.

Kuvassa 8 on esitetty tassukaverisuhteen aloittamisen vaiheet. Leponiemi (2018) kertoo, että tassukaverisuhdetta lähdetään muodostamaan silloin, kun hän on saanut yhteydenoton tassukaveria toivovalta henkilöltä tai hänen yhteyshenkilöltään, kuten nuoren vanhemmalta, tukihenkilöltä tai

joltakin sosiaalialan toimijalta nuoren puolesta. Aluksi käydään sähköpostitse tai puhelimitse läpi sitä, mitä tassukaveritoiminta on.

Mikäli tassukaveria toivova henkilö päättää lähteä toimintaan mukaan, Leponiemi (2018) etsii tälle sopivan vapaana olevan perehdytyskurssin käyneen vapaaehtoisen eläimeen. Yksi haastatelluista vapaaehtoisista kuvasi sopivan parin muodostamisen vaativan yhdistyksen toimijoilta ammattitaitoa, koska on erilaisia tassukavereita ja tassukaverin haluvia henkilöitä. Toinen vapaaehtoisista pohti, että sopiva yhdistelmä ihmisiä ja eläimiä löytyy sen ansiosta, että Leponiemellä on toimintaan ”semmonen näkemys ja sit hän keskustelee ihmisten kanssa”.

Kun pari on muodostettu, sovitaan yhteinen alkutapaaminen. Tapaamiseen osallistuvat Setlementti Tampere ry:n edustajana Leponiemi, tassukaverivapaaehtoinen ja hänen eläimensä sekä tassukaveria toivova henkilö ja mahdollisesti hänen tukihenkilönsä, vanhempansa tai muu yhteyshenkilönsä, kuten hänet tassukaveritoimintaan ohjannut ammattilainen esimerkiksi Setlementti Tampere ry:n muusta toimintamuodosta. Haastatelluista nuorista alle 18-vuotiailla on ollut vanhempi mukana alkutapaamisessa ja täysi-ikäisillä tukihenkilö tai toimintaan ohjannut ammattilainen. Ennen tätä tapaamista Leponiemi ja tassukaveria toivova henkilö voivat tavata vielä ilman tassukaverivapaaehtoista ja -eläintä, mikäli tassukaveria toivova niin haluaa. (Leponiemi 2018.)

Leponiemen (2018) mukaan yhteisessä alkutapaamisessa käydään vielä porukalla läpi, mistä toiminnassa on kyse. Tapaamisessa tutustutaan puolin ja toisin ja tunnustellaan, kohtaavatko tassukaveria toivovan sekä vapaaehtoisen ja eläimen kemiat. Päätös tassukaverisuhteen solmimisesta voidaan osapuolten halutessa tehdä heti paikan päällä, tai sitä voidaan jäädä miettimään muutamaksi päiväksi. Kaikki haastatellut kertoivat halunneensa tehdä tassukaverisopimuksen heti alkutapaamisessa.

Kun on tehty päätös tassukaverisuhteen solmimisesta, se sinetöidään yhteisellä tassukaverisopimuksella, joka sisältää ranskalaisin viivoin tassukaverisuhteen käytännön asiat, kuten vakuutukset, vaitiolovelvollisuuden ja yhteiset pelisäännöt. Sopimukseen kirjataan lisäksi, kuinka usein ja missä tavataan sekä mitä tapaamisilla tehdään. Yhdessä keskustellen myös määritellään jokin tavoite tai ajatus siitä, mitä tapaamisilta toivotaan. Tavoite voi olla esimerkiksi, että tulee lähdettyä ulos, saa olla tekemisissä eläimen kanssa tai rohkenee tutustumaan uuteen asuinalueeseen. Tassukaverisopimus on tärkeä työväline, johon palataan seuraavissa yhteisissä tapaamisissa eli palautekeskusteluissa. Sopimuksen avulla tavoitteeseenkin on helppo palata ja sen toteutumista arvioida. (Leponiemi 2018.)

Leponiemi (2018) kertoo, että jokainen tassukaveripari sopii heille sopivan tapaamistiheyden, joka voi olla esimerkiksi joka toinen tai joka kolmas viikko. Tassukaveripari sopii myös tavan, jolla tapaamisten ajankohdat sovitaan. Voidaan sopia jokin tietty säännönmukaisuus, esimerkiksi

tapaaminen joka kuukauden ensimmäinen maanantai tiettyinä kellonai- kana tietyssä paikassa, tai että aina tapaamiskerran päätteeksi sovitaan seuraava tapaamisaika. Tassukaveripari tekee myös päätöksen siitä, vaihdetaanko puhelinnumeroita. Mikäli puhelinnumeroita ei vaihdeta, yhteydenotot tapaamisten välillä voidaan hoitaa Leponiemen kautta. Tämä on hänen mukaansa toiminut hyvin, mutta haasteena voi jossakin tilanteessa olla viive kiireellisten viestien välittämisessä. Kaikki haastatellut tassukaveriparit kertoivat vaihtaneensa puhelinnumeroita joko heti aluksi tai myöhemmin suhteen edetessä.

Sekä vapaaehtoiset että nuoret kertoivat haastatteluissa pitäneensä tassukaveritoimintaan mukaan tulemistä helppona ja vaivattomana. Suhteen käynnistämisen prosessia pidettiin toimivana ja yhteistä alkutapaamista tärkeänä. Eräs vapaaehtoinen pohti, että on hyvä käytäntö aloittaa tassukaverisuhde yhteisellä tapaamisella, jossa on yhdistyksestä mukana yhdistävä tekijä nuoren ja vapaaehtoisen välissä. Sen myötä tapaamisessa ei tule liian suuria paineita siitä, mitä uskaltaa sanoa. Vapaaehtoiset kiittivät myös tassukaverisuhteen prosessia ja pitivät sitä toimivana ja hyvin suunniteltuna.

6.2.3 Tassukaveriparin palautekeskustelut

Leponiemi (2018) kertoo, että kun tassukaveripari on tavannut toisiaan muutaman kuukauden, pidetään yhteinen palautekeskustelu, johon osallistuvat tassukaveripari ja Leponiemi. Palautekeskustelu olisi tarkoitus pitää noin kolmen kuukauden kuluttua tassukaverisuhteen alkamisesta, mutta tosiasiasa väli on ollut yleensä pidempi, kuusikin kuukautta. Keskustelussa mietitään, miten tassukaverisuhde on toiminut, miltä tuntuu ja onko jotakin mielen päällä. Tapaamisessa on mahdollisuus antaa palautetta toiminnasta sekä palata tassukaverisopimuksen tavoitteisiin.

Leponiemen (2018) mukaan palautekeskustelun parasta antia on sen sanoittaminen, mitä kaikkea tassukaveritapaamiset ovat kullekin osapuolelle tuottaneet. Samalla keskustellaan, vieläkö osapuolet haluavat jatkaa tassukaverisuhdetta ja onko heillä mahdollisuus ja into sitoutua siihen edelleen. Mikäli näin on, niin yhdessä pohditaan, mitä jatkolta toivotaan. Tähän mennessä kaikki tassukaveriparit ovat halunneet jatkaa suhdetta ensimmäisen palautekeskustelun jälkeen.

Palautekeskusteluja tassukaverisuhteen edetessä on pidetty vaihtelevin määräjoin. Joissakin suhteissa palautekeskusteluja on ollut kaksi kertaa vuodessa, mitä pidettiin sopivana määränä, kun taas vuotta pidettiin liian pitkänä välinä. Yksi vapaaehtoinen toivoi palautekeskusteluja kolmen kuukauden välein.

Haastatteluissa korostettiin säännöllisten yhteisten palautekeskustelujen tärkeyttä. Tassukaverisuhteen ulkopuolisen, neutraalin ihmisen eli yhdistyksen työntekijän läsnäoloa pidettiin välttämättömänä ja sen koettiin

tuovan palautekeskusteluihin selkeyttä ja molemmille tassukaverisuhteen osapuolille mahdollisuuden puhua avoimesti ajatuksistaan. Palautekeskustelujen koettiin tuovan tassukaverisuhteeseen niin ikään selkeyttä sekä tuntumaa siitä, missä mennään. Oleellista on, että palautekeskusteluissa kirjataan asioita ylös sekä palataan aiemmin puhuttuihin asioihin ja sovittuihin tavoitteisiin. Palautekeskustelujen välissä apua koettiin saatavan tarvittaessa Leponiemeltä esimerkiksi puhelimitse.

6.2.4 Tassukaverisuhteen päättäminen

Tutkimusaineiston pisimpään kestäneet tassukaverisuhteet olivat kestäneet haastatteluhetkellä puolestatoista vuodesta kahteen vuoteen ja lyhyimmät sisältäneet vasta kaksi tapaamista. Haastateltujen henkilöiden tassukaverisuhteista neljä oli haastatteluhetkellä edelleen käynnissä, yksi päätynyt aiemmin ja yksi päättyi tutkimuksen aikana niin, että nuori haastateltiin suhteen ollessa edelleen käynnissä ja vapaaehtoinen suhteen päätyttyä. Tassukaverisuhteen päättymiseen liittyvistä asioista pystyttiin siis kysymään kahdelta haastatellulta vapaaehtoiselta.

Leponiemen (2018) mukaan jokainen tassukaveripari tekee yhdessä päätöksen tassukaverisuhteen päättämisestä, sitä ei siis määrätä järjestävän tahon toimesta eikä suhteen kestoa voida pääsääntöisesti tietää suhteen alkaessa. Leponiemi sanoo:

Kyllä minä ajattelen, että se ei ole minun tehtäväni sitä rajaa siihen vetää, että se on sitten ihmisten välinen keskustelu, kun ollaan yhdessä siinä saman pöydän ääressä. Jos sellaiseen tilanteeseen tai lopputulemaan päätetään.

Leponiemen (2018) mukaan vielä ei pystytä sanomaan keskimääräistä tassukaverisuhteen kestoa; onhan vasta kaksi kaverisuhdetta päätynyt tähän mennessä. Toinen päättyneistä suhteista oli kestoiltaan noin puoli vuotta ja toinen noin kaksi vuotta. Tähän mennessä mukaan tulleet tassukaverinuoret ovat toivoneetkin lähtökohtaisesti pidempää kaverisuhdetta. Pitkä suhde mahdollistaa nuoren kasvun tukemisen pidemmällä ajanjaksolla (Tassukaverit 2017).

Joihinkin tilanteisiin voisi lyhyempikin, esimerkiksi kolmen kuukauden mittainen tassukaverisuhde olla riittävä, kuten uuden asuinalueen ulkoilureitteihin tutustumiseen – tai jos toivotaan myönteistä kokemusta koirista lapselle, joka ei ole juuri koiria kohdannut. Leponiemen (2018) mukaan myös lyhyellä kaverisuhteella voitaisiinkin saada aikaan jotakin myönteistä senhetkiseen elämään. Haastatellut nuoret ja vapaaehtoiset pitivät tärkeänä sitä, että suhteen pituutta ei määritellä etukäteen, vaan se katsotaan yksilöllisesti tilanteen mukaan.

Kun tassukaveripari yhdessä tai toinen osapuolista toivoo kaverisuhteen päättämistä, asiasta toivotaan ilmoitusta yhdistykselle, jotta voidaan

järjestää yhteinen palautekeskustelu, jossa asia käydään yhdessä keskustellen läpi. Tassukaverisuhteen päättyessä tai suhteen ongelmatilanteessa yhdistyksen työntekijä voi olla neutraali osapuoli asian läpikäymisen helpottamiseksi. (Leponiemi 2018.)

Palautekeskustelu on käyty tähän mennessä vasta yhden tassukaverisuhteen päättyessä, sillä ensimmäinen päättyneistä suhteista päättyi yllättäen, kun nuoreen ei saatu enää yhteyttä lukuisista yrityksistä huolimatta. Tämän suhteen vapaaehtoinen arveli haastattelussa, että nuoren elämässä tuli paljon muutoksia samaan aikaan ja että nuorelle sitoutuminen oli haastavaa. Tapaamisten peruminen helpottui vapaaehtoisen pohdinnan mukaan liikaa, kun yhteydenpito vaihtui yhdistyksen edustajan kautta tapahtuvasta kahdenväliseksi ja suhde hiipui tapaamisten peruuntumisten myötä. Vapaaehtoinen arvioi, että suhteen tavoitteet kuitenkin ehtivät täyttyä riittävästi.

Tassukaverisuhteen päättyminen ei ollut kummallekaan haastatellulle vapaaehtoiselle ”mitenkään helppoa”, kuten toinen heistä ilmaisi, ja se oli jäänyt mietityttämään heitä. Päättyneiden suhteiden nuoria ei haastateltu suhteiden päättymisen jälkeen. Toinen suhde, jossa yhteinen palautekeskustelu suhteen lopussa käytiin, ehti kestää kaksi vuotta. Päätös suhteen loppumisesta tuli vapaaehtoisen aloitteesta hänen elämäntilanteensa muuttumisen vuoksi. Vapaaehtoinen kertoi myös alkaneensa pohtia, saako kasvanut nuori tapaamisista enää yhtä paljon iloa kuin suhteen alussa. Hän pohti myös, että suhteenhan on kuitenkin tarkoitus päättyä jossakin vaiheessa, ja hän arvioi tämän hetken tulleen nyt.

Tämä vapaaehtoinen kuvasi haastattelussa suhteen päättymisen aiheuttamia surun ja haikeuden tunteita, jotka hän liitti puheessaan luopumisprosessiin. Hän oli tehnyt päätöksen pitkän pohdinnan jälkeen ja jäänyt miettimään asiaa vielä suhteen päättymisen jälkeenkin. Hän kuvaili näin pitkästä tassukaverisuhteesta tulevan niin läheinen ja erityinen suhde, ettei hän osannut sitä toimintaan lähtiessä kuvitellakaan. Hän myös kertoi, että he varmasti vielä tulevat joskus tapaamaan ja vaihtamaan kuulumisia tassukaverinuorensa kanssa. Tassukaverisuhdetta hän kuvaili opettavaiseksi ja hyväksi kokemukseksi.

6.3 Tassukaveritapaamiset

Millaisia tassukaveriparien tapaamiset sitten ovat? Vastaajat kuvasivat haastatteluissa tassukaveritapaamisia sekä niiden sisältöjä ja puheenaiheita. Myös koiran näkökulmaan ja hyvinvointiin liittyvät asiat nousivat haastatteluissa esiin.

6.3.1 Tapaamisajat ja -paikat

Leponiemen (2018) mukaan tassukaveriparin tapaamisten sisällöt vaihtelevat, mutta keskiössä on aina eläimen kanssa vuorovaikuttaminen. Hän kuvaili:

Pääsääntöisesti se on sitä kahden ihmisen ja sen eläimen yhteistä vuorovaikuttamista, minkä äärelle nämä tapaamiset ovat keskittyneet.

Kolme tassukaveriparia kertoi tapaavansa kahden tai kolmen viikon välein. Kolme paria puolestaan arvioi tapaamistensa olevan keskimäärin kerran kuukaudessa tai harvemmin. Jotkut parit kertoivat, että kesällä voi tulla pidempi tauko tapaamisiin osapuolten kesäkiireiden ja -matkojen vuoksi.

Kaksi harvemmin tapaavaa paria kuvasi aikatauluhaasteitaan. Kahden nuoren vanhempi kertoi aikatauluehdotusten laittamisen vapaaehtoisille meinaavan arjen pyöryksessä unohtua, sillä säännöllistä tapaamisrytmiä ei ole sovittu. Joskus tapaamisiin saattaa tulla kahdenkin kuukauden tauko. Yhden harvemmin tapaavan parin vapaaehtoinen kertoi, että hän toivoisi tapaamisia useamminkin. Kukaan vastaajista ei kokenut tapaamisia olevan liian usein tai tapaamistiheyden tuntuvan raskaalta.

Haastatellut kertoivat tapaamisaikojen sopimisen tapahtuvan joko edellisessä tapaamisessa, Leponiemen kautta, puhelimitse tai sähköpostilla. Yksi pari kertoi sopivansa tapaamisajat sähköpostitse, kolme paria puhelimen välityksellä esimerkiksi tekstiviestitse ja kaksi paria tapaamisten lopuksi sekä mahdolliset muutokset puhelimitse.

Tapaamispaikka voi olla aina sama, tai se voi myös vaihdella. Tapaamiset eivät pääsääntöisesti ole kummankaan tassukaverisuhteen osapuolen kotona (Tassukaverit n.d.a). Tassukaveriparit tapaavatkin haastateltavien kertoman mukaan tassuttelijanuoren kodin ympäristössä lukuun ottamatta yhtä paria, joka tapaa vapaaehtoisen kodin lähellä koiran kuljettamishaasteiden vuoksi. Kaikkien parien tapaamiset ovat pääsääntöisesti ulkona – onhan koiran lenkittäminen merkittävä osa tapaamisia. Vapaaehtoiset kuvasivat ulkona tapahtuvia tapaamisia luonteviksi kaikille tassukaverisuhteen osapuolille. Yksi vapaaehtoinen kertoi, miksi tapaamiset tapahtuvat ulkona eikä sisätiloissa:

Jotenki mä aattelen, että jotain sellasta koiralle mieluisaa tekemistä tulis sisältyä siihen tota tapaamiseen. Että sit se lähtee helposti, jos me istutaan kahvikupposen ääressä, niin sit se lähtee siihen, niinkun irtooo siit koirasta se juttu.

6.3.2 Tapaamisten sisältö

Kysyttäessä tassukaveritapaamisten sisällöstä kaikki haastateltavat mainitsivat tapaamisten merkittävänä sisältönä *kävelylenkit*. Haastateltavat kertoivat ”vakkarilenkeistään” ja paikoista, joissa he käyvät usein tapaamisilla kävelyllä. Jotkut käyvät kävelemässä yleensä järven rannassa, toiset metsässä, kolmannet kaupunkiympäristössä. Ympäristöstä riippumatta kävelyä ja lenkkeilyä pidettiin tärkeänä osana tapaamisia.

Lenkkeilyn ohessa on luontevaa myös *touhuta koiran kanssa*. Suurin osa vastaajista mainitsikin koiran käsittelyn, taluttamisen ja ohjaamisen tärkeänä osana tassukaveritapaamisten sisältöä nuorelle. *Keskusteleminen* oli lähes kaikkien haastateltavien mielestä merkittävä osa tapaamisia.

Kävelyn, koiran kanssa touhuamisen ja juttelun ohella tassukaveriparit ovat tehneet tapaamisilla erilaisia asioita. Yksi pari kertoi heille olevan tärkeää koiran uittaminen tapaamisilla, ja he usein suuntaavatkin kesäaikaan tapaamisillaan uintipaikkaan. Myös kaksi muuta vastaajaa kertoi suunnitelleensa koiran uimaan viemistä jollakin tapaamiskerralla. Yksi pari oli käynyt myös koirapuistossa, ja kaksi haastateltavaa kertoi suunnitelleensa koirapuistossa käyntiä myöhemmin.

Kaksi tassukaveriparia kertoi käyneensä yhdessä jossakin *koira-aiheisessa tapahtumassa*, kuten leikkimielisessä koiranäyttelyssä. He kokivat tapahtumat mukavana vaihteluna, ja nuoret pitivät mahdollisuudesta päästä katsomaan muitakin koiria. Kaksi paria kertoi käyneensä joillakin tapaamisilla myös hakemassa itselleen ja koiralle herkkuja, kuten jäätelöä. Nuorimmat tassuttelijat kuvasivat myös leikkivänsä koirien kanssa tapaamisilla. Joskus heitellään keppiä ja palloa, joskus leikitään piilosta koiran kanssa. Yksi pari kertoi käyneensä koiran kanssa piknikillä ja yksi pari ottaa toisinaan koirasta valokuvia. Kaksi paria oli suunnitellut koirakahvilaan menoa.

Pääasiassa tapaamisilla on kyse tavanomaisista koira-arjen asioista. Yksi vapaaehtoinen kuvasikin, että tapaamiset tarkoittavat sitä, että otetaan nuori mukaan koiran ja koiranomistajan arkeen ja tehdään asioita, joita koira omistajineen normaalistikin tekee. Käydään lenkillä, puhutaan koirista, touhutaan koiran kanssa, silitellään koiraa. Tämä vapaaehtoinen korosti sitä, että tapaamisissa lähdetään aina siitä, mitä nuori haluaa tehdä ja mihin hän haluaa mennä koiran kanssa. Tassukaveritapaamisten sisältöihin palataan luvussa toiminnan merkityksistä.

6.3.3 Tapaamisten puheenaiheet

Haastateltavat kertoivat myös tassukaveritapaamisten puheenaiheista. Yksi vastaaja kuvasi onnelliseksi sattumaksi sitä, että tassukaveriksi on sattunut ihminen, jonka kanssa voi puhua ”ihan mistä vaan sit maan ja taivaan välillä”.

Kaikille pareille tärkeä puheenaihe on tassukaverisuhteen *koira*: jutellaan koiran harrastuksista ja kavereista ja siitä, mitä se on touhuillut viime aikoina. Vapaaehtoinen myös ohjaa nuorta koiran käsittelyssä. Usein vastaan tulevat koirat herättävät keskustelua – ja koirat yleisesti. Jotkut parit keskustelevat esimerkiksi koiran hankinnasta ja koiranpitoon liittyvistä asioista, ja nuori saa suunnitella ja haaveilla omasta koirasta. Saatetaan myös jutella, miksi koiran hankinta ei ole tällä hetkellä mahdollista ja mitä koiran hankkiminen vaatii.

Koira-asioiden lisäksi puheenaiheena joillakin pareilla oli luontevasti tapaamisten *ympäristö tai luonto*. Yksi vapaaehtoinen kuvaili esimerkiksi heidän puhuvan luonnosta ja heti ensimmäisellä tapaamisella heidän kokeilleen yhdessä nuoren kanssa tammipuun paksuutta käsillään.

No sit se oli jotain sellasta, et mä saatoin siinä ihastella järveä tai tammaa tai, ekalla kerralla me jo muistaakseni kokeiltiin tammen paksuutta yhdessä tällä lailla (levittää kädet ikään kuin puun ympäri), et aivan mahtava puu. Ja silleen että jotenki mä aattelin, ku se on mulle luontevaa niin sitten, niin sit se oli sellasta.

Koiran kuulumisten lisäksi puhutaan tassukaverisuhteen ihmisosapuolten kuulumisista. Yhtenä tärkeänä tapaamisten puheenaiheena neljä paria näki nuoren *kouluasiat*. Vapaaehtoiselle on voinut kertoa, mitä kaikkea koulussa on tapahtunut, ja häneltä on voinut saada vinkkejä esimerkiksi lähestyvään koulunvaihtoon tai koira-aiheisen TET-paikan etsimiseen liittyen.

Joillekin vapaaehtoisille nuoret ovat kertoneet *taustoistaan ja erilaisista haasteistaan*. Yksi pari kertoi puhuneensa esimerkiksi nuoren perhesuhteista ja -ongelmista, toinen pari puolestaan itsetuntoasioista. Yksi vapaaehtoinen kuvasi tapaamisten keskustelun kehittyneen pikkuhiljaa luottamuksellisemmaksi. Aluksi juttelua oli vähänlaisesti ja se liittyi lähinnä koiran käsittelyssä neuvomiseen. Muutaman kerran jälkeen juttelut menivät jo todella syvällisiin aiheisiin, ja nuori alkoi puhua itsetuntoasioista. Vapaaehtoinen koki tämän ”ihanana asiana” ja hän koki sen suureksi luottamuksen osoitukseksi nuorelta. Hänestä tuntui hienolta, että kävelyn ohessa nuori alkoi puhua hänen kanssaan itselleen tärkeästä asiasta.

6.3.4 Tapaamisten haasteet ja toiveet

Täydellisen tassukaveritapaamisen piirteitä kysyttäessä lähes puolet vastasi tapaamisten olleen jo tähän mennessä niin täydellisiä, kuin ne voivat olla. Haastateltavilta kysyttiin myös, onko parin tapaamisissa ollut jotakin haasteita tai voisiko niissä olla jotakin toisin. Pääsääntöisesti tapaamisissa ei keksitty muutettavaa. Mahdollisina haasteina koettiin lähinnä ulkoiset tekijät, kuten huono sää, sairastumiset, aikatauluhaasteet, välimatka ja se, että koiran kanssa ei voi mennä joka paikkaan, kuten ostoskeskukseen.

Tassukaverisuhteessa on aina kolme osapuolta, joiden jokaisen vointi ja terveydentila tulee ottaa tapaamisissa huomioon. Osa vastaajista kertoi joutuneensa joskus perumaan tapaamisen joko ihmisten tai koiran sairastumisen vuoksi. Eräs nuori korosti, että koiran oloa ei saa vaarantaa. Koska tapaamiset ovat pääsääntöisesti ulkona, myös säätila voi vaikuttaa tapaamisiin. Yksi pari kertoi, että heidän tassukaverisuhteensa koira ei voi välttämättä ulkoilla pitkään kylmällä säällä, ja toinen pari puolestaan sanoi, että he ulkoilevat säällä kuin säällä.

Aikatauluhaasteita tapaamisiin voivat tuoda esimerkiksi vapaaehtoisen ja nuoren työt tai opiskelut tai perheen kiireinen arki. Yksi vapaaehtoinen pohti, että tapaamiset voisivat olla tiuhemmin, jotta motivaatio ei pääse laskemaan.

Muutama haastateltava toi ilmi toiveita tapaamisille jatkossa. Pääsääntöisesti tassukaverisuhteen toivottiin jatkuvan ja siltä toivottiin samoja asioita kuin tähänkin saakka. Kaksi vapaaehtoista tosin kertoi miettineensä, että kaverisuhte saattaa tulla lähiaikoina päätökseensä nuoren muuttuvan elämäntilanteen takia. Osa vapaaehtoisista toi esiin toiveen saada uusi tassuttelija, mikäli nykyinen suhde päättyy.

Myös toiveita tapaamisten sisällölle oli: joku toivoi metsäretkeä, toinen piknikkiä, kolmas enemmän temppujuttuja jatkossa. Tassukaverisuhteen alussa olevat haastateltavat kertoivat toivovansa tutustuvansa tassukaveripariinsa paremmin ja saavuttavansa ikään kuin ystävyysuhteen, jossa voidaan jutella kaikesta. Eräs nuori puolestaan kertoi toivovansa tietoa siitä, voiko hän esimerkiksi ottaa tapaamisilla koirasta kuvia ja kertoa koirasta muille.

6.3.5 Eläimen näkökulman ja hyvinvoinnin huomioiminen tapaamisissa

Tassukaverivapaaehtoisten perehdytyskurssilla korostetaan eläimen hyvinvoinnin huomioimista toiminnassa (Tassukaverit 2017). Haastatellut vapaaehtoiset ja nuoret toivat haastatteluissa omasta aloitteestaan monin tavoin ilmi koiran näkökulmaa ja hyvinvointia tassukaveritoiminnassa. Lähes kaikki haastateltavat kertoivat heille tapaamisissa tärkeää olevan se, että koiralla on mukavaa. Kysyttäessä millaisia asioita he haluaisivat tapaamisilla tehdä, sekä vapaaehtoiset että nuoret kuvailivat haluavansa tehdä nimenomaan koiralle mielekkäitä asioita. Yksi nuori esimerkiksi pohti koiran viemistä uimaan, mutta lisäsi, että ”emmä sit halua käydä siä, jos Tessu* ei tykkää siitä”.

Täydellistä tassukaveritapaamista kuvaillessaan erityisesti vapaaehtoiset korostivat ilon tuottamista koiralle. He kuvasivatkin koiran iloa sen nähdessä tutun tassuttelijan ja kertoivat iloitsevänsä itsekin koiran kautta.

No, kyllä mä siis olin aina tosi ilonen, kun hän oli siellä parkkipaikalla ja, ja Bella* oli sellanen aina et se, ku mä iloitsen

tietenkin sen koiran, koiranki kautta sitä asiaa. Ku aina ku me lähestyttiin sitä paikkaa, ni se rupes kättelemään ja sit se ikkunasta jos se näki vaikka että siellä hän odottaa, niin oli heti innoissaan ja silleen näki sen, et heilläki oli jo suhde syntyny.

Eräs vapaaehtoinen arvioi nuoren muodostuneen koiralle erityiseksi ihmiseksi, jonka koira tunnistaa väkijoukosta ja jonka näkemisestä koira innostuu samanlailla kuin perheenjäsenen tapaamisesta. Hän kuvaili, että nuoresta on tullut aidosti koirallekin kaveri, jota koira tuskin koskaan unohtaa. Hän kertoi myös, että tassukaverisuhde on opettanut hänelle koirasta todella paljon: miten koira asioita hahmottaa ja miten koira muodostaa suhteita ihmisiin. Hän totesikin, että ”ilman tätä niin en varmaan niinku ymmärtäisi niin hyvin tota koiraa”.

Hyvä koirasuhde sekä koiran hyvinvointi tulivat esiin myös pohdittaessa tassukaveritoimintaan sopivan vapaaehtoisen ominaisuuksia. Toimintaan mukaan tulevalta vapaaehtoiselta toivottiin hyvää suhdetta koiraansa, sen tuntemista ja kykyä lukea sitä hyvin. Koiran ja omistajan välisen suhteen ja kontaktin tulee olla hyvä, ja koiran tulee totella omistajaansa.

Vastaajien mukaan vapaaehtoisen on tärkeää seurata koiraa, jottei vapaaehtoistoiminta käy sille liian raskaaksi tai ettei sitä tule pakottaneeksi tilanteisiin, joihin se ei halua. Vapaaehtoisen tulee mahdollistaa se, että koira saa olla koira. Yksi vapaaehtoinen kuvasi tätä:

Ei niinkun yhtä koiraa voi liikaa rasittaa aina, että niilläki on ihan selvästi, et kyl Rekkukin* oli joka kerta niitten tapaamisten jälkeen sit hyvin väsyny, et kyl se on kuitenkin sille, siinä on jotai erityistä. Se ei oo vaan pelkkää kävelyä, eikä muuta, et kyl se niinku ihan selvästi oli ihan uupunu aina sen jälkeen. Et kyllä se sillälaila on, se on kyllä hyvä harrastus myös niinku koiran kannaltaki.

Tämän vapaaehtoisen lisäksi toinenkin vapaaehtoinen pohti tassukaveritoiminnan olevan koiralle mukava harrastus, varmaankin yksi mukavimmista. Eräs vapaaehtoinen korosti, että tapaamisissa aina katsottiin, että koira jaksaa, viihtyy ja sillä on hauskaa. ”Ja sillä todella oli”, hän pohti. Toinen vapaaehtoinen kertoi, ettei hänen ole tarvinnut olla huolissaan koiran rasittumisesta tai kärsimisestä, koska tapaamisilla koira on saanut tehdä sellaisia asioita, joita se olisi tehnyt muutenkin.

Useampi vastaaja näki koiran hyvinvoinnista huolehtimisen tärkeänä myös koiran soveltuvuuden kannalta. Toimintaan soveltuva koira on sellainen, joka ei stressaannu tapaamisista ja erilaisista tilanteista. Haastatteluissa esiin nousseet ajatukset ovat yhteneväisiä luvussa 3.4 esitettyjen yleisesti esitettyjen eläinavusteisten menetelmien edellytysten kanssa.

Esimerkiksi Latvala-Sillman (2018, 19) korostaa, että koiralla ja sen ohjaajalla on oltava luottamuksellinen suhde, jotta he voivat työskennellä työparina. Koiran on voitava luottaa siihen, ettei ohjaaja pakota sitä liian vaikeisiin tilanteisiin – ja samoin ohjaajan on voitava luottaa koiran harkintakykyyn kohdattavien ihmisten kanssa.

7 TUTKIMUSTULOKSET: MITÄ MERKITYKSIÄ TASSUKAVERITOIMINNALLA ON?

Edellisten lukujen perusteella tiedetään, mitä tassukaveritoiminta on ja keitä siihen osallistuu. Seuraavaksi perehdytään kenties tutkimuksen kiinnostavimpaan kysymykseen: mitä merkityksiä toiminnalla on siihen osallistuville vapaaehtoisille ja nuorille?

Tutkimuksessa löytyi kahdeksan toiminnan merkityksiä kuvaavaa teemaa, jotka on koottu taulukkoon 1. Luvussa 7.1 esitellään koiraan ja tekemiseen liittyvät merkitysten teemat ja luvussa 7.2 tunteisiin ja sosiaalisuuteen liittyvät. Kutakin teemaa koskevaan alaotsikkoon on poimittu teemaa kuvaava sitaatti aineistosta ilmaisemaan, mistä teemassa on kyse.

Luvussa 7.3 kuvataan koiran merkityksiä tassukaveritoiminnassa.

	Mainitsijoiden määrä nuorista (/5)	Mainitsijoiden määrä vapaaehtoisista (/6)
KOIRA JA TEKEMINEN		
Koirakaveri nuorelle	5	6
Nuori koiranohjaajana	3	5
Koiranomistajan suhde koiraansa	-	6
Liikkuminen	5	6
Tekemistä ja vaihtelua	3	6
TUNTEET JA SOSIAALISUUS		
Ilo ja hyvä mieli	5	6
Hyvän tuottaminen	-	5
Ihmiskaveri	5	6

Taulukko 1. Mikä tassukaveritoiminnasta tekee merkityksellistä vastajille?

7.1 Koiraan ja tekemiseen liittyvät merkitykset

Koiraan liittyviä merkityksiä tassukaveritoiminnalla kerrottiin olevan se, että nuori saa koirakaverin ja että nuori saa toimia koiran ohjaajana sekä toiminnan merkitys vapaaehtoisena ja tämän koiran suhteeseen.

Toiminnassa merkittävänä nähtiin myös liikkumisen lisääntyminen sekä tekemisen ja vaihtelun saaminen arkeen.

7.1.1 Koirakaveri nuorelle – "eläin, joka ei tuu tuomitsemaan tai sanomaan tyhmiä kommentteja"

Kaikkien yhdentoista vastaajan mukaan tassukaveritoiminnassa merkityksellistä on se, että toiminta mahdollistaa nuorelle koirakaverin saamisen. Kysyttäessä, mikä tassukaveritapaamisissa on ollut kaikista parasta, kaikki viisi nuorta nosti esiin nimenomaan koiran tapaamisen. Kuten yksi vapaaehtoinen muotoili, toiminta on lääkettä nuoren koirakaipuuseen. Koiralla voi olla nuorelle vastaajien mukaan monenlaisia merkityksiä, kuten ystävyuden, läheisyyden ja hyväksynnän antajan rooli. Eläinten kanssa toimimisen sosiaalisuutta edistävä, rentouttava ja mielihyvää tuova vaikutus onkin eläinavusteisten menetelmien keskeinen tekijä, josta on myös monipuolisesti tutkimustietoa (Hautamäki ym. 2018, 5).

Yksi usein mainituista toiminnan merkityksistä on tassukaverikoiran merkitys *oman koiran korvikkeena*, minkä toikin esiin lähes kaikki haastatellut. Kaikki nuoret kertoivat haaveilevansa omasta koirasta, jota ei tällä hetkellä ole syystä tai toisesta mahdollista hankkia. Tassukaverikoiran kanssa olemista pidettiin hyvänä harjoitteluna omaa koiraa varten ja myös hyvänä ratkaisuna tilanteeseen, jossa perheellä on aiemmin ollut koiria ja kaipuu koiran kanssa olemiseen on olemassa. Tassukaveritoiminta mahdollistaa harjoittelun, suunnittelun ja haaveilun siitä, mitä oman koiran kanssa haluaisi tulevaisuudessa tehdä. Eräs vapaaehtoinen kuvasi vastaavansa nuoren kysymyksiin koira-asioista ja selostavansa nuorelle, miten hän kokee koiran kanssa elämisen. Hän toivoi tästä olevan apua nuorelle tulevaisuudessa, jos tämä hankkii oman koiran.

Kuten luvussa kolme todettiin, tutkimusten mukaan eläimen läsnäolo tuottaa mielihyvää ja laskee stressiä. Tassukaveritoimintaa pidettiinkin ennen kaikkea hyvänä mahdollisuutena saada *nautintoa ja iloa* koiran kanssa olemisesta. Koiran merkityksen kuvattiin olevan nuorille suuri. Nuoret kertoivat puhuvansa koirasta muille ja ajattelevansa sitä tapaamisten välillä. Yhdellä nuorella kerrottiin olevan koiran kuva kotona esillä. Lisäksi koiran kuva lähetettiin heti suhteen alussa sukulaisille, joita on kutsuttu myös mukaan koiraa tapaamaan. Vapaaehtoiset kuvasivat haluavansa vahvistaa nuoren ja koiran välistä suhdetta ja mahdollistaa koiran kanssa tekemistä. Koiran kohtaamisen arvioitiin olevan mielekästä myös silloin, kun nuorella ei ollut paljoa aiempaa kokemusta koirista. Ilon saamista kuvasi yksi nuori esimerkiksi näin:

Jos olis huonoki fiilis, ni sit ku silittelee hetken, ni sit tulee heti semmone iloseks.

Usean vastaajan mukaan koira tuo nuorelle *hyväksynnän tunnetta*. Täydelliseen tapaamiseen koettiin kuuluvan se, että koira näyttää kiinnostusta

nuorta kohtaan, jolloin nuori voi saada positiivista kokemusta siitä, että hänestä ollaan kiinnostuneita ja hän on tärkeä. Latvala-Sillmanin (2018, 16) mukaan ihmiset tiedostavat koiran olevan rehellinen ja vilpitön vuorovai-
kutuksessaan. Koira ei teeskentele olevansa ihmisestä kiinnostunut, vaan on sitä aidosti, mikä tietenkin tuntuu ihmisestä hyvältä. Yksi haastatelluista nuorista käytti koiran tapaamisesta kuvailua ”koiraterapiaa” ja vapaaehtoinen korosti, että ”koira on se terapeutti”. Nuori kuvaili koiraterapiaa:

Mä aattelen et koira on niin välitön niinku tavallaan, että kun se ei voi sanoo sulle kieltäviä kommentteja ja se näyttää heti sen kiintymyksensä. Niin se on mun mielestä niinku ihan parasta, mä sanon aina -- et se on mulle jotain niinku koiraterapiaa että.

Yhdelle nuorelle puolestaan oli merkityksellistä, että koira jäi tapaamisella häntä ovelle odottamaan hänen mentyään sisälle. Tällainen tilanne voi antaa nuorelle tunnetta siitä, että hänestä pidetään ja hänet hyväksytään. Hautamäen ym. (2018, 37) tutkimuksessa todetaankin, että eläimen seurassa ihminen voi tuntea itsensä huomatuksi ja merkitykselliseksi, mikä lievittää esimerkiksi yksinäisyyden tunnetta.

Myös Sinkkosen (2013, 43) mukaan eläimen osoittama kiintymys vahvistaa lapsen ja nuoren itsetuntoa ja antaa hänelle kokemuksen omasta myönteisestä ja rakentavasta merkityksestään muille elollisille olennoille. Vapaaehtoiset kuvailivat tilanteita, joissa koira tuo hyväksynnän tunnetta nuorelle. Koiran kerrottiin olevan aina iloinen ja hyväksyvä nuoren kanssa, mikä voi auttaa nuorta luottamaan itseensä, olemaan sinut itsensä kanssa ja tulemaan ulos kuorestaan – eli hyväksymään itsensä. Koiralle kaikki ihmiset ovat saman arvoisia.

Hänellä ei oo niinku väliä ihmisten tämmösestä arvoisuudesta, on sitte huonompiosainen tai hyvempiosainen, ni kaikki on hänelle samanlaisia. Hän lähtee samalta lähtövii-
valta kaikkien kanssa ja ottaa kaikki huomioon.

Koiran kerrottiin voivan myös antaa nuorelle kokemusta siitä, että joku kuuntelee, on ystävällinen ja antaa anteeksi. Vapaaehtoisen mukaan lemmikit opettavat anteeksiantamista, ja siinä on myös niiden huono puoli. Ne antavat kaiken anteeksi, vaikka kaikkea ei aina pitäisi. Nuori, joka on esimerkiksi kokenut jotakin pahaa, ei saisi ottaa lemmikistä mallia, että kaikki annetaan anteeksi.

Moni vastaaja piti koiran nuorelle tuomaa *läheisydentunnetta* tärkeänä. Nuoret kertoivat koiran silittämisen tekevän heidät iloisiksi ja sen myös rentouttavan heitä puhumisen ohessa. Pehmeän turkin koskettaminen tuo nuorelle ”ihan erilaista lämpöä” kuin mikään muu. Nuori kuvasi koiran läheisyyttä:

Se niinku tavallaan se lemmikin tai koiran läheisyys siinä vähän niinku auttaa, että ku koira kuitenkin niin hyvin tavallaan tunnistaa niitä ihmisen tunteita. Ja mulle se on vaan jotenki niin rentouttavaa vaan silittää koiran karvaa.

Myös vapaaehtoiset kertoivat ajattelevansa koiran läheisyyden ja koiraan kohdistuvan hellydentunteiden purkamisen olevan nuorille tärkeää; onhan koira aina valmis läheisyyteen ja hellyyteen. Koiran kuvattiin antavan nuorelle mahdollisuuden purkaa hellydentunteitaan koiraan, ja nuori saa viettää koiran kanssa ”herkkiä hetkiä”. Tassukaveritoiminnassa eläimen pohdittiin antavan tassuttelijalle ”läheisyyttä, ja sitä tavallaan niinku terapiaa mitä ne antaa, ja ystävää, karvakasaystävää”.

Yli-Viikari (2014, 57) kertookin koiraa silittävän ihmisen hormonitasojen muuttuvan. Stressihormonien määrä laskee sekä onnellisuuteen ja hyvänolon tunteeseen liittyvien hormonien endorfiinin, oksitosiinin ja dopamiinin tasot nousevat. Samalla verenpaine laskee ja sydämensyke rauhoittuu. Myös Sinkkonen (2013, 42) pitää eläinten läheisyyttä lapselle ja nuorelle positiivisena. Hänen mukaansa lemmikin läheisyys voi tyydyttää läheisyyden ja lohdutuksen tarpeita erityisesti lapsen ollessa stressaantunut. Tällä on hänen mukaansa erityisen suuri merkitys yksinäisille lapsille ja nuorille.

Langinvainio, Joutsenniemi ja Pankakoski (2014, 6) toteavat kontaktien koiran kanssa kehittävän lapsen kykyä tuntea empatiaa ja oppia hoivaimista. Lemmikkieläimen hellittely on kulttuurisesti sallittua myös pojille, joilta ei muuten helposti hellydenosoituksia suvaita. Myös Leponiemi (2018) toteaa, että esimerkiksi murrosikäisten poikien tunteiden näyttämisen eivät ole kovin helppoja, mutta eläintä on helppo halata ja suukottaa.

Sen lisäksi, että lemmikkieläimen läsnäolo tuo lapsen elämään turvaa ja lohtua, monia kasvuun ja kehitykseen liittyviä asioita voi opetella eläinten tarjoamien esimerkkien kautta (Yli-Viikari 2014, 58), kuten edellä mainittua anteeksiantamista sopivissa määrin. Lemmikkieläimillä voi myös Sinkkosen (2013, 38–40) ja Langinvainion ym. (2014, 6) mukaan olla suuri merkitys lapsen ja nuoren kehitykseen. Koira lisää vastuuntuntoa, itsenäisyyttä, empaattisuutta ja sosiaalisuutta. Koira täyttää monenlaisia tunnetarpeita; sille voi uskoa salaisuudet ilman pelkoa niiden leviämisestä, eikä se koskaan petä tai kieroile.

Noin 6–11-vuotiaana lapsi voi kokea koiran luotettavana toverinaan, jonka kanssa uskaltaa lähteä tutkimaan sellaisiakin paikkoja, joihin ei yksin uskalla mennä. Kouluiässä lapsi myös huomaa koiran auttavan sosiaalisissa kontakteissa, sillä sama kiinnostuksen kohde ja rakkaus koiriin yhdistää hyvinkin erilaisia ihmisiä. Langinvainion ym. (2014, 6) mukaan Stenhammer (1997) on todennut koiran myös kohottavan lapsen arvoasemaa muiden lasten joukossa. (Sinkkonen 2013, 38–40; Langinvainio ym. 2014, 6.)

Kuten yksi vapaaehtoisista huomautti, on hyödyllistä pohtia, ”kuka se voisi olla se yksinäisen lapsen ystävä, voisko se olla joskus se koira”.

7.1.2 Nuori koiranohjaajana – ”tosi tärkeätä niinku se koiran kanssa, koiran käsittely ja koiran kanssa kulkeminen”

Eläimen läsnäolon hyvinvointivaikutukset syntyvät sekä eläimen kanssa tapahtuvan sosiaalisen vuorovaikutuksen että eläimen hoidon kautta tapahtuvan aktivoitumisen ja vastuunoton myötä (Yli-Viikari 2014, 57). Lähes kaikkien vastaajien mielestä vastuunotto koiran taluttamisesta ja ohjaamisesta onkin nuorelle merkityksellistä tassukaveritoiminnassa. Usealla parilla koiran taluttaminen ja ohjaaminen on määritelty myös yhdeksi kaverisuhteen tavoitteeksi tassukaverisopimuksessa. Yhden nuoren vanhempi kertoi olevan ”ihan mielettömän kiva” asia, että nuori saa taluttaa ja pyytää koiralta kaikenlaisia temppuja.

Koiran korostettiin auttavan *vastuun ja sitoutumisen opettelussa*. Koiran taluttamisessa ja ohjaamisessa nuori saa harjoitella vastuun ottamista. Yksi vapaaehtoinen kuvasi nuoren nauttivan siitä, kun vapaaehtoinen antaa tälle koiran talutettavaksi ja hän saa ulkoiluttaa sitä vapaaehtoisen vain kävellessä vieressä. Hän kuvaili nuoren saavan siitä tunnetta, että hän on ohjaksissa ja hallitsee tilanteen. Vapaaehtoinen kertoi puuttuvansa taluttamiseen vain, jos tilanne sitä välttämättä vaatii.

Eläimiin liittyvä hoidon, huolenpidon ja vastuunottamisen velvoite on palauttava, sillä siitä saa *välittömän palautteen eläimeltä* (Yli-Viikari 2014, 59). Eräs vapaaehtoinen kertoi nuoren saaneen koiran kanssa myös arvokasta kokemusta oman äänensä kuuluvaksi saamisesta. Hiljaiselle ja ujolle nuorelle on ollut haastavaa sanoa asiansa napakasti, mitä hän on pystynyt harjoittelemaan koiran kanssa.

Vähitellen opeteltiin kaikkea tämmöstä niinkun vähän et miten käsketään koira ja kielletään, et ne oli hänelle muutenkin vaikeita. Oli sillee vähän niinku hiljanen ja ujo, ja silleen -- hyvin vaikeeta -- tämmönen niinku napakasti sanominen, jota koiralle joutuu sille antaa silleen selkeesti. Että Musti* ainaki käyttää heti hyväks, aluksi se Musti kuljetti sitä ojanpohjat ja kaikki tälleen, ni sitte se oli myös silleen, että piti ottaa sellanen napakampi ote. Niin mä muistan et siitaki sit myöhemmin puhuttiin, et se oli kans hyvä et joutu silleen, ja ajateltiin et se voisi vaikka auttaa vähän muutenkin. -- Ja sitte ku se on niin, ja Musti kuitenkin ku se -- innostuu kaikesta, niin mun mielestä hän sai siltä eläimeltä hirveen hyvää palautetta heti.

Latvala-Sillmanin (2018, 23) mukaan koiran avulla onkin helpompaa harjoitella kommunikaatio- ja vuorovaikutustaitoja kuin ihmisen kanssa, ja koira myös motivoi ja antaa käytöksellään positiivista palautetta, jolloin koiran

kanssa toimiminen kohentaa itsetuntoa. Positiivisen palautteen myötä nuori voi saada rohkeutta myös ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Hautamäki ym. (2018, 20) toteavatkin eläinavusteisten menetelmien mahdollistavan vuorovaikutuksen ja sosiaalisten taitojen harjoittamisen sekä rehellisen ja oikea-aikaisen palautteen saamisen, joka on helpompi vastaanottaa eläimeltä kuin ihmiseltä.

Sinkkosen (2013, 40) mukaan eläimen läheisyys ja sen käyttäytymisen ymmärtäminen ja eläimen vähittäinen hallitseminen johtavat emotionaalisen siteen syntymiseen, ja nuoresta on rohkaisevaa huomata, että hänen toimintansa näkyy niin selvästi eläimen käytöksessä. Yli-Viikari (2014, 61) toteaa Hämmäläisen ja Kurjen (1997) sekä Siitosen (1999) ajatusten pohjalta, että kokemukset, jotka vahvistavat ihmisen luottamusta omaan toimintakykyynsä ja selviytymiseensä, mahdollistavat voimaantumisen kokemuksia.

Yli-Viikarin (2014, 64) mukaan positiiviset itsenäisen tekemisen kokemukset eläimen kanssa ovat erityisen tärkeitä lapsille ja nuorille, jotka ovat muodostamassa käsitystä voimavaroistaan ja mahdollisuuksistaan. Kokemusten kautta nuorelle kasvaa luottamus selviytymiseensä vaikeissakin tilanteissa. Tassukaverikurssin mukaan yksi tassukaveritoiminnan tavoitteista onkin tuottaa nuorelle onnistumisen kokemuksia (Tassukaverit 2017).

7.1.3 Koiranomistajan suhde koiraansa – *”tavallaan harrastus koiran kanssa, että missä vois niinku yhdessä olla”*

Kaikille haastatelluille vapaaehtoisille tassukaveritoiminnassa merkityksellistä oli *yhteinen tekeminen koiransa kanssa*. Yleisimpiä syitä lemmikin pitämiseen onkin Zalsoffin (1995) mukaan kumppanuus, joka tekee yhteisen harrastamisen mahdolliseksi (Langinvainio 2016, 9). Lähes kaikki vapaaehtoiset olivat innostuneet toiminnasta saadakseen koiransa kanssa yhteisen harrastuksen tai yhteistä tekemistä. Vapaaehtoiset kokivat toiminnan myös vahvistavan suhdetta koiransa kanssa, mikä on merkityksellistä josiksi, että hyvällä koirasuhteella on suuri merkitys omistajansa hyvinvointiin (Langinvainio 2016, 2).

Se, että vapaaehtoiset pyrkivät toimintaan osallistumalla edistämään omaa suhdettaan koiraansa, vaikuttaa todennäköisesti positiivisesti heidän hyvinvointiinsa. Tätä tukee luvussa 3.3 esitellyn Langinvainion (2016, 46) tutkimuksen tulos siitä, että koiran psyykkiset ja fyysiset vaikutukset omistajaansa ovat riippuvaisia koiraan muodostuneen suhteen laadusta.

Langinvainion (2016, 2–3, 19) mukaan koirasuhde onkin parhaimmillaan erittäin rikastuttava, palkitseva ja suotuista koiranomistajan hyvinvoinnin kannalta. Tutkimuksen mukaan koiran omistaminen liittyy myönteisesti erityisesti naisten itsetuntoon, myönteisten tunteiden heräämiseen ja ilmaisuun, empatiakykyyn, voimaantumiseen, ystävyyden kokemiseen ja

yksinäisyyden vähentymiseen. Se myös vahvistaa sosiaalisia suhteita, aktivoi toimimaan ja liikkumaan enemmän, tuo tarkoitusta ja mielekkyyttä elämään sekä ylipäättään parantaa koettua elämänlaatua. Näin siis etenkin silloin, kun suhde koiraan on hyvä. Langinvainion tutkimuksen tulosten perusteella voitaneen siis päätellä tassukaveritoiminnan voivan edistää vapaaehtoisten hyvinvointia myös koirasuhteen kehittymisen kautta.

Langinvainion (2016, 20) mukaan koiran omistaminen myös avartaa näkemyksiä ja herättää kiinnostusta uusiin asioihin sekä tuottaa innostusta, ylpeyden aihetta ja yhteisyyden kokemuksia, jotka voivat olla vapaaehtoisten motiiveja osallistua myös tassukaveritoimintaan. Vapaaehtoiset kuvasivat toiminnassa heille merkityksellisenä asiana myös *koiran positiiviset kokemukset*, jotka kehittävät myös koirasuhteen laatua. Koiran näkökulman huomioimista on käsitelty luvussa 6.3.5.

7.1.4 Liikkuminen – ”motivaattori, joka pistää sitte niinku liikkeelle”

Kaikille haastatelluille nuorille ja vapaaehtoisille yksi tärkeistä tassukaveritoiminnan merkityksistä on sen motivointi liikkumiseen. Monen nuoren tavoitteena onkin ollut juuri *ulkoilun ja liikkumisen* lisääntyminen tassukaveritapaamisten myötä. Yksi nuorista pohti ulkoilun olevan yksi tapaamisten parhaimmista asioista ja kertoi hänelle tulevan hyvä olo siitä, että tapaamisissa saattaa vierähtää ulkona helposti parikin tuntia huomaamatta. Toinen nuori kuvaili koiraa motivaattoriksi, ”joka pistää sitte niinku liikkeelle”.

Myös Latvala-Sillman (2018, 22) näkee koiran merkittävänä motivaatiotekijänä liikkumisen lisäämisessä, koska yksin lenkkeilyä mielekkäämpää on kävelyttää koiraa. Yhden nuoren vanhempi arveli, että ilman tassukaveritapaamisia nuori ei olisi ikimaailmassa tullut lähteneeksi lenkille. Vastajat kuvasivat ulkoilun ja liikunnan yhteyttä ilon ja mielihyvän kokemukseen. Erään vapaaehtoisen mukaan toiminnassa merkityksellistä on, että nuori saa ”sen tuntemuksen, et ah on tullu ulkoiltua”. Nuoren vanhempi pohti asiaa näin:

Et tietysti sit myös ihan niinku siit kävelystä ja ulkoilustaki tulee hyvä mieli että.

Vapaaehtoiset kokivat tärkeänä myös sen, että toiminta tuo heillekin ulkoilua ja liikuntaa. Ulkona tapahtuvalla liikunnalla on useita hyvinvointivaikutuksia Yli-Viikarin (2014, 52–54) mukaan. Ulkoilmassa oleskelu parantaa elimistön hapensaantia ja immuunipuolustusta edistävän D-vitamiinin tuotantoa. Liikunta kohentaa mielialaa ja vireystilaa sekä parantaa unen laatua. Ulkoilmassa liikkuminen rauhoittaa elimistöä kuormittavissa tilanteissa ja vähentää stressihormoneja. Liikunta on erityisen tärkeää kasvaville lapsille ja nuorille, joiden liikkumista lisää monimuotoinen leikkiympäristö luontoelementein. Ulkona tapahtuva liikunta kasvattaa myös kiinnostusta lähteä liikkeelle uudestaan. Lisääntynyt liikunta edistää pitkällä aikavälillä terveyttä monipuolisesti.

Vastaajien mukaan tassukaveritapaamiset motivoivat nuorta *lähtemään kotoa liikkeelle* ja tutustumaan uudella tavalla kotinsa ympäristöön. Koira on syy lähteä ulos, jos helposti tulee muutoin jäätyä yksin kotiin. Yksi vapaaehtoinen pohti, että koira tuo helppoutta nuorta mahdollisesti jännittäviin asioihin, kuten kotoa lähtemiseen, uusiin tilanteisiin menemiseen ja muiden joukossa liikkumiseen. Toinen vapaaehtoinen pohti, kuinka paljon koira voi merkitä nuorelle siinä, että tulee lähdettyä kotoa ulos:

Kyl mä veikkaan et se voi aika paljonki, et sit jos just jotenki et jos sitte vaan jää sinne kotiin yksin, ni nyt on sitte sillekin joku sellanen et hei että mennään ihmisten ilmoille ja käydäänpä kattomassa, et minkä näköstä nyt tänään on maailmassa tai muuta että.

Myös Leponiemi (2018) pohti, että jos ihmisellä on lähtökohtaisesti myönteinen suhtautuminen eläimiin, niin eläin voi auttaa kohtaamaan sellaisia tilanteita, joita ei ehkä rohkeneisi kohdata ilman eläimen mukana olemista. Ihminen voi myös tulla lähteneeksi paikkoihin, joihin ei ehkä olisi tullut muuten lähteneeksi. Kihlström-Lehtonen (2013, 250) toteaa, että koiran avulla on helpompi lähteä toisten ihmisten pariin. Erään vapaaehtoisen mukaan koiran kanssa on helpompi saada kontakteja ulkomaailmaan ja varmuutta liikkua oman kodin ulkopuolella. Joillakin nuorilla tassukaveritoiminnan tavoite olikin *tutustua omaan elinympäristöön* tapaamisten avulla. Juuri nuoren kodin ympäristössä liikkuminen on tarkoituksenmukaista siksi, että nuori saattaa innostua itsenäisestikin liikkumaan kotinsa ympäristössä liikuttaen siellä ensin tassukaveriparinsa ja -koiran kanssa.

Yksi nuori kertoi muuttaneensa uuteen kaupunkiin hiljattain, samoin kuin hänen tassukaveriparinsakin. Hän kuvasikin heidän tutustuvan yhdessä kaupunkiin ja katselevan paikkoja tassukaveritapaamisilla:

Ja sit ku tää omistaja on just muuttanu itekki vähän aikaa siten, ni vähän ollaan silleen et missä me ollaan, kartan kans kävellään siä sillee.

Yksi vapaaehtoinen pohti, että toiminnan myötä tulee tutustuttua omaan asuin kaupunkiin eri tavalla kuin yksin koiran kanssa liikkeessä. Lenkillä saattaa löytää myös uusia, mielenkiintoisia paikkoja oman kodin läheltä. Jotkut vastaajat toivatkin esiin ulkoilupaikan merkitystä. Yksi vapaaehtoinen kertoi toivovansa tapaamisille paikkaa, jossa ei liikkuisi paljon muita ihmisiä, jolloin koira olisi rennompi ja vapaaehtoinen voisi parhaiten keskittyä nuoreen. Toinen vapaaehtoinen kuvasi heidän tapaamispaikkansa olevan nuoren toivoma paikka, jonka hänkin koki nautinnollisena ja kauksiina.

Luontoympäristöllä onkin ihmiseen monenlaisia hyvinvointivaikutuksia, kuten todettiin luvussa 3.1. Luontoympäristö vaikuttaa ihmiseen rauhoittavasti ja mielialaa kohottavasti, vähentää henkistä kuormitusta sekä

tukee stressinhallintaa, keskittymiskykyä, läsnäoloa ja mielikuvitusta (Yli-Viikari 2014, 53–55, 62). Näin ollen tassukaveritapaamisten luontoympäristö voi myös olla osapuolille merkityksellinen ja hyvinvointia kohentava asia.

7.1.5 Tekemistä ja vaihtelua – ”joku semmonen, jota odottaa ja haluaa niinkun tehdä”

Tassukaveritoiminta merkitsee siihen osallistujille myös vaihtelua ja tekemistä arkeen, omaa aikaa sekä jotakin, mitä odottaa. Tätä piti tärkeänä kaikki haastatellut vapaaehtoiset ja kolme viidestä nuoresta. Yksi nuorista kuvaili tapaamisista tulleen asia, jota hän odottaa ja mitä hän haluaa tehdä. Myös vapaaehtoiset arvioivat nuorelle olevan tärkeää se, että on *jotakin, mitä odottaa*. Tassukaveritoiminnan pohdittiinkin sopivan ihmisille, jotka kaipaavat arkeensa jotakin tekemistä. Yksi vapaaehtoinen arveli toiminnan jatkuvuuden olevan nuorelle merkityksellistä: vaikka seuraavaan tapaamiseen olisikin aikaa useampi viikko, nuori kuitenkin tietää seuraavan tapaamisen olevan tulossa.

Vapaaehtoiset kokivat toiminnan itselleen merkityksellisenä tekemisenä ja harrastuksena sekä *vastapainona työlle ja arjelle*. Yeungin (2002, 33) tutkimuksen mukaan toiseksi tärkein suomalaisten motiivi vapaaehtoistoiminnalle onkin vapaa-ajan käyttäminen johonkin hyödylliseen toimintaan, joka tarjoaa säännöllistä päiväohjelmaa, harrastuksen tai esimerkiksi työttömälle mielekästä tekemistä. Yksi vapaaehtoinen kuvasi tassukaveritoimintaa rennompana harrastuksena tavoitteellisempien harrastusten lisäksi, toinen kertoi halunneensa toimintaa, koska ei ole työelämässä ja kolmas uuden harrastuksen uudessa asuinpaikassa.

Vapaaehtoiset kokivat tapaamisissa tärkeää olevan, että on jotakin sovitua tekemistä, jotta tulee lähdettyä kotoa liikkeelle ja että arkeen tulee ”kivaa vaihtelua”, jossa voi syventyä nuoren elämään. Toiminnan pohdittiin olevan myös oman työn ja arjen oheen erilaista vaihtelua. Esimerkiksi työasioiden koettiin unohtuvan heittäytyessä nuoren maailmaan. Nylund ja Yeung (2005, 15) toteavatkin vapaaehtoistoiminnan tarjoavan pysähdys- ja levähdyspaikan erilaisissa elämänvaiheissa ja -tilanteissa oleville ihmisille.

Mykkänen-Hänninen (2007, 24) puolestaan huomauttaa vapaaehtoistoiminnan mahdollistavan vaihtelua vapaaehtoisien elämään tämän päästessä kurkistamaan suhteen toisen osapuolen elämään, henkilökohtaisen esiripun taakse. Nuoren elämä voikin tarjota ”näyttämön tapahtumille”, jotka ovat vapaaehtoisien omalle elämälle tuntemattomia ja salaperäisyydessään kiinnostavia. Yksi vapaaehtoisista kertoi toiminnan antaneen hänelle mahdollisuuden nähdä hänelle vierasta elämää ja avanneen hänen silmiään sen suhteen, millainen voi olla nuoren maailma ja mieli. Toinen vapaaehtoinen pohti, mikä toiminnassa on parasta:

No mun mielestä on niinku se, että ku mulla ei oo itellä lapsia ja sitte ei niinku oikeestaan täs lähipiirissäkään ei oo lapsia -- ni musta se on kauheen kivaa niinku vaihtelua siihen omaan normaaliin arkeen, et voidaan puhua kaikkia semmosia niinku mitkä on hänelle tärkeitä juttuja, niin must se on ollu kaikista parasta.

Kahdelle nuorelle ja kahdelle vapaaehtoiselle tassukaveritoiminta merkitsi *omaa aikaa*, johon muut eivät puutu – erillään esimerkiksi omasta perheestä. Kaksi toimintaan osallistuvista nuorista on toisilleen erittäin läheiset sisarukset, ja molemmille oma tassukaveri onkin mahdollistanut sen, että kaikkea ei aina tarvitse jakaa eikä kaikkia asioita tule tehtyä yhdessä sisaruksen kanssa. Nuorten vanhempi kertoi:

Mä aattelen, että mun mielestä se on ollu merkityksellistä, että teillä on ollu omat tassukaverit, et se on sit ihan oma juttu, ku on niin paljon yhteistä, kaikki muuten, niin -- ei tarvi aina jakaa kaikkee.

Vapaaehtoinen pohti, että nämä itsenäiset tapaamiset auttavat nuoria oman ajattelutavan kehittymisessä, sillä silloin saa tehdä omia päätöksiä ja omia juttuja sekä olla omana itsenään ilman, että siihen vaikuttaa kukaan muu.

7.2 Sosiaalisuuteen ja tunteisiin liittyvät merkitykset

Tassukaveritoiminnassa merkityksellisenä pidettiin ilon ja hyvän mielen saamista, hyvän tuottamista toiselle sekä sitä, että toiminnan myötä saa uuden ihmiskaverin.

7.2.1 Ilo ja hyvä mieli – *"kyllä sen sitte leveestä hymystä aina näkee, et vaik olis ollu huonompiki päivä, nii kyl se sit vaan kummasti ilme muuttuu"*

Kaikki vastaajat kertoivat tapaamisten saavan heissä aikaan positiivisia tunteita ja tuntemuksia. Sekä vapaaehtoisten että nuorten mukaan tassukaveritoiminnassa merkityksellistä on toiminnan tuoma *ilo ja hyvä mieli* itselle. Hyvän mielen tuottaminen nuorelle on ollut tassukaverisopimukseen kirjattu tavoite joissakin kaverisuhteissa.

Nuoret kertoivat menevänsä tapaamisiin "kauheen mukavilla" tunnelmilla ja tulevansa heti hyvälle mielelle koiran nähdessään. Yksi nuori kuvasi tulevansa tapaamisessa "paljon ilosemmaks" ja pohti iloisuuden kestävän pidemmän aikaa tapaamisen jälkeenkin. Toinen nuori kuvaili tapaamisia "laatuajaksi" ja kertoi unohtavansa tapaamisilla arjen huonot asiat, koska tapaamiset ovat täysin erilainen asia arjessa. Erään nuoren vanhempi kertoi tassukaveritoiminnan olevan nuorelle hyvää mieltä tuova asia. Hyvän

mielen näkee nuoren leveästä hymystä, vaikka olisi ollut huonompikin päivä ennen tapaamista. Eräs nuori puolestaan kuvaili:

Kyllä mä silleen niinku oon yrittäny ottaa tästä niinku kaiken sen ilon ja hyödyn irti, että se ei oo niinku kauheen hankalaa.

Aiemmin todettiin liikunnan kohentavan mielialaa. Liikunta ei kuitenkaan ole ainoa mielialaan positiivisesti vaikuttava tekijä tassukaveritoiminnassa. Langinvainion ym. (2014, 7) mukaan näyttää todennäköiseltä, että vuorovaikutus lemmikkieläimen kanssa parantaa mielialaa pikemminkin kuin pelkkä liikunta, sillä koirien lisäksi myös kissoilla on positiivinen vaikutus mielialaan. Vaikutusta hyvän mielen saamiseen on paljon siis myös koiralla.

Lähes kaikki haastateltavat korostivatkin koiran roolia ilon ja hyvän mielen tuojana nuorelle, mitä käsiteltiin myös teemassa ”Koirakaveri nuorelle”. Yksi nuori käytti koirasta osuvaa kuvausta ilostuttaja ja toinen puhui iloa tuovasta koiraterapiasta. Nuoret kuvailivat koiran saavan heidät iloisiksi, ja hyvä mieli tulee monelle jo heti koiraä tervehdiessä. Vapaaehtoiset kertoivat myös nähneensä koiran saavan nuorena aikaan silminnähtävää iloa, hyvää mieltä ja nautintoa. Kuten todettiin luvussa 3.3, koiran läsnäolo lisää oksitosiinipitoisuutta ihmisen aivoissa ja saa siten ihmisen tuntemaan itsensä onnellisemmaksi (ks. Latvala-Sillman 2018, 22).

Yksi nuorista pohti, että ilon tuottaminen toisille koiran avulla on ”ihan kymppiä”. Siksi hän kertoi toivovansa, että voisi joskus tulevaisuudessa itsekin tulla tassukaverivapaaehtoiseksi oman koiransa kanssa, jos sellaisen joskus hankkii.

Myös vapaaehtoiset kuvasivat toiminnan herättämiä positiivisia tunteita itsessään. Yksi vapaaehtoinen kertoi olevansa iloinen aina nähdessään nuoren odottamassa sovitussa paikassa ja huomaavansa koirankin ilostuvan nuoren näkemisestä. Toinen vapaaehtoinen kuvaili tapaamisiin olevan ”aina tosi kiva lähtee” ja myös tapaamisen jälkeen on ”tosi kiva olla” ja ”semmonen hyvä fiilis”. Toisen auttaminen ja hyvän tuottaminen oli vapaaehtoisten vastauksissa merkittävä tekijä mielihyvän saamiseen, ja siihen palataankin seuraavan teeman esittelyssä. Eräs vapaaehtoinen pohti tapaamisten tuottavan hänelle ”sellasta, mitä vapaaehtoistyö parhaimmillaan tuottaa, sellasta mielihyvää”.

Kaksi vapaaehtoista kuvasi positiivisella tavalla väsynyttä oloa tapaamisen jälkeen. Toinen heistä kertoi tapaamisten sekä antavan energiaa että toisaalta uuvuttavan, sillä tilanteessa täytyy olla niin läsnä ja hereillä toista varten ja herkkänäkin kuulemaan toisen ajatuksia. ”Kyllä semmonen läsnä oleminen niin kyllähän se silleen on kuluttavaa”, hän pohti. Toinen vapaaehtoinen vertasi tapaamisen jälkeistä väsymystä urheilun jälkeen tulevaan kivaan väsymykseen:

No siinä tulee tietynlainen sellai vähän niinku väsy tietysti, ku siihe ehkä lataa jotenki niin paljon kaikkee energiaa. Ni sitte ku se ikään ku kaikki purkaantuu, sit on sillee et (huokaa) nyt mennään kohtiin. Mut siis sillai positiivinen, et vähän niinku olis käyny urheilemassa, ni sen jälkeen on vähän niinku sellanen väsy, mut kuitenkin sillai et olipa sillai kiva väsy.

Yksi vapaaehtoinen kertoi, ettei hänelle ole koskaan tullut tunnetta, ettei hän jaksaisi lähteä tapaamisiin, kuten joihinkin harrastuksiin liittyen joskus tulee. Yksi vapaaehtoinen kuvasi tapaamisten olevan hänelle tietyllä tavalla myös vapauttava kokemus, sillä hän saa seurata koiransa taluttamista välillä vierestä eikä koira kiinnitä silloin häneen niin paljon huomiota tai hae häneltä huomiota.

Sen lisäksi, että toiminnasta saatiin itselle hyvää mieltä, sen toivottiin tuovan sitä myös muille kaverisuhteen osapuolille. Yksi vapaaehtoisista kiteytti:

Mun mielestä niinku onnistunu käynti on sellanen, josta kaikki lähtee hyvällä mielellä.

7.2.2 Hyvän tuottaminen – *”mä saan hyvän mielen siitä, että pystyy tuomaan toiselle hyvää mieltä”*

Viisi kuudesta haastatellusta vapaaehtoisesta kertoi *toiselle ihmiselle hyvän tuottamisen* olevan heille tassukaveritoiminnassa merkityksellistä. Moni kertoi toiminnassa parasta olevan, kun näkee nuoren tulevan iloiseksi ja nauttivan tapaamisista ja koiran seurasta. Myös toiminnan *merkityksellisyyden näkeminen* oli usealle vapaaehtoiselle tärkeää. Vapaaehtoiset kertoivat kokevansa tekevänsä hyvää ja olevansa jollakin lailla apuna ja tukena nuoren elämässä. Eräs vapaaehtoinen esimerkiksi kuvasi tassukaveritoiminnalla saavan *”sillä tavalla vietyä sitä hyvää eteenpäin”* ja toinen kertoi halunneensa toimintaan mukaan, koska siinä voi *”tehdä koiran kanssa hyvää toisille ihmisille”*.

Yksi vapaaehtoinen puolestaan pohti parasta olleen se vaihe kaverisuhteessa, kun nuori alkoi avautua. Silloin hän koki olevansa tälle nuorelle aikuinen, jolle voi puhua. Silloin hän tajusi, että tassukaveritoiminta on oikeasti merkityksellistä ja siinä on kyse muustakin kuin *”kävelystelemisestä”* yhdessä. Hänestä tuntui, että toiminta on tarpeellista ja se toimii. Toinen vapaaehtoinen kertoi, mikä hänen mielestään on toiminnassa parasta:

-- se että kuinka on nähny sitten, et kuinka paljon siitä koiran tapaamisesta on ollu iloa, että se on ollu niinku merkityksellistä.

Yksi vapaaehtoinen kertoi pitävänsä toiminnassa tärkeimpänä sitä, että nuori kokee saavansa tapaamisista jotakin ja että tapaamiset ajaisivat sen

tarkoituksen, miksi nuori on toimintaan mukaan hakeutunut. Yksi vapaaehtoinen myös painotti saavansa itse hyvän mielen sillä, että pystyy tuomaan toiselle hyvää mieltä. Eräs vapaaehtoinen piti merkityksellisenä, että on saanut tuottaa nuorelle hyvän mielen tämän merkkipäivinä pienillä koira-aiheisilla lahjoilla.

Puolet vapaaehtoisista kertoi pitävänsä tärkeänä nuoren *auttamista* tai hänen *tukemaan olemista*. Yksi vapaaehtoinen kertoi toivovansa voivansa auttaa nuorta tämän vaikeuksissa, ”mitä ne sitten onkaan itse kullakin”. Toinen vapaaehtoinen kuvaili kokeneensa, että hän on koiransa kanssa tukenut nuorta tassukaverisuhteen ajan, mikä on tärkeää, sillä tukea ei ole liikaa tarjolla tietyissä elämäntilanteissa. Hän sanoi:

Mitä mä niinkun ite ajattelen, mitä mä oon tehny, ni mä oon jollain tavalla niinku kokenu kuitenkin, että ollaan Jepen* kanssa tätä nuorta jotenki tuettu.

Yksi vapaaehtoisista kuvasi koirasta olleen ”hirveen hyvä hyöty” hänen omien terveysvaivojensa aikana, jolloin koira toimi hänelle ”sellasena piiskurina”, niin hän halusi ”jakaa sitä hyvää sitte muillekin”. Kihlström-Lehtonen (2013, 250–251) toteaaakin koiralla olevan merkitystä omistajan elämän raskaiden vaiheiden selviytymisprosessissa ja koiran merkityksen motivaation lähteenä korostuvan vaikeissa elämäntilanteissa. Koiran omistajassaan aikaansaamia mielihyvän ja onnellisuuden tunteita halutaan jakaa toisillekin, kuten Kihlström-Lehtonen havaitsi Kennelliiton Kaverikoira-toiminnassa mukana olevia vapaaehtoisia haastatellessaan. Koira on yksi vaikuttaja omistajansa henkisen kasvun ja kehityksen käynnistäjänä – ja tämän kehityksen tuloksena voi olla esimerkiksi halu tuottaa hyvää muille.

Vapaaehtoisten halu tuottaa hyvää toiselle ja auttaa toista on nähty tärkeänä vapaaehtoistoiminnan motivaationa myös aiemmissä tutkimuksissa. Auttaminen ja muiden huomioiminen ovat arvotutkimusten mukaan suomalaisten vahvimpia perusarvoja, ja kaksi kolmasosaa suomalaisista pitää toisista huolehtimisesta ja inhimillisyyttä tärkeimpinä arvoinaan (Yeung 2002, 65). Esimerkiksi Yeungin (2002, 32, 38) tuhannen suomalaisen tutkimuksessa selvästi tärkeimmäksi vapaaehtoistoimintaan motivoivaksi tekijäksi osoittautui halu auttaa muita. Myös Yeungin (2005b, 109–112) uudemmassa vapaaehtoistoiminnan motivaatiotutkimuksessa saaminen ja antaminen näyttäytyivät yleisimpänä teemana vapaaehtoistoimijoiden motivaatiotekijöissä; aineisto tuki siis ajatusta ”antaessaan saa”.

Kuten luvussa 4.3 todettiin, myös Kurki (2001) ja Ojanen (2001) ovat korostaneet vapaaehtoistoiminnan motiiveina altruismia ja halua auttaa. Ojanen on todennut ihmisen tuntevan mielihyvää auttamisestaan, ei auttavan saadakseen mielihyvää. Ojaisen referoimassa Lukiksen tutkimuksessa todettiin 95 prosentin vapaaehtoistoimijoista tunnistavan hyvän olon tunteita auttamistoiminnastaan – samoin kuin tassukaverivapaaehtoisetkin kuvailivat.

7.2.3 Ihmiskaveri – ”silleen ihan niin ku olis ystävät, vois vaan sille sanoo mitä kuuluu ja näin”

Kaikkien haastateltavien mielestä tassukaveritoiminnassa merkityksellistä on *sosiaalisen kontaktin* ja ihmiskaverin saaminen. Useat vastaajat pitivätkin toisen ihmisen tapaamista ja juttelua yhtenä tapaamisten parhaimmista asioista. Toiminnan katsottiin mahdollistavan sosiaalisen tapahtuman ja seuran saamisen sekä nuorelle että vapaaehtoiselle.

Eräs vapaaehtoisista kuvasi toimintaan lähtemisen syytään niin, että hänellä oli ”oma lehmä ojassa” hänen halutessaan itsekin seuraa. Yksi vapaaehtoisista puolestaan kuvasi heidän tassukaverisuhteessaan olleen aluksi tavoitteena, että nuori pääsisi ulos liikkumaan, tapaisi ihmisiä ja tulisi ”tällanen pikkunen sosiaalinen kontakti”. Toisen vapaaehtoisen mukaan tassukaveritoiminnan myötä nuori voi saada tunteen, ettei ole yksin. Toiminnan myötä osallistujien tulee lähdettyä ”ihmisten ilmoille” ja tavattua ainakin yksi ihminen, mikä voi olla hyvä vaikkapa yksinäiselle ihmiselle, joka haluaa seuraa muttei uskalla lähteä esimerkiksi ryhmätoimintaan.

Sosiaalisen kontaktin lisäksi merkityksellisenä pidettiin *luottamuksellisen kaverisuhteen* syntymistä nimenomaan tassukaveriparin kanssa. Vapaaehtoiset kertoivat nauttivansa siitä, että pääsevät tutustumaan näihin tassukaveripareihinsa. Nuoresta koettiin muodostuvan erityinen ihminen sekä koiralle että ohjaajalle. Eräs vapaaehtoinen esimerkiksi kertoi, että hänellä tulee ikävä tapaamisia, jos niitä ei ole vähään aikaan ollut. Samoin yhden nuoren vanhempi kertoi, että koirasta ja vapaaehtoisesta on muodostunut heidän perheelleen ”tärkeä parivaljakko meidän elämässä”.

Vapaaehtoisilla koettiin olevan eri suhteissa erilainen rooli. Joissakin suhteissa vapaaehtoinen nähtiin ikään kuin ystävänä ja toisissa turvallisena aikuisena. Yksi vapaaehtoisista kuvaili omaa rooliaan nuoren kanssa isosis-koroolina, ja hän kertoi olevansa kuuntelijana nuorta varten. Hänen mielestään vapaaehtoisella ei tarvitse olla mitään ”auttavia palikoita käsissä”, valmiita ratkaisuja kaikkiin huoliin, vaan ”se voi riittää ihan hyvin, että kuuntelee”.

Myös Mykkäsen-Hännisen (2007, 35, 50–51) mukaan vapaaehtoisen antama kokemus kuulluksi ja hyväksytyksi tulemisesta on toiminnan toiselle osapuolelle usein merkittävämpi asia kuin suorien neuvojen ja ohjeiden saaminen. Empaattisen ymmärryksen ja vuorovaikutuksellisen tukemisen mahdollistavat vapaaehtoisen vuorovaikutustaidot ja kyky asettua toisen rinnalle sekä kyky ymmärtää, hyväksyä ja eläytyä – ja olla aidosti läsnä. Haastateltavat pohtivat, että vapaaehtoisen oman elämän tulee olla hallinnassa, jotta vapaaehtoinen ei päädy purkamaan huoliaan nuorelle, vaan nuori saa purkaa tunteuksiaan vapaaehtoiselle.

Täysi-ikäiset nuoret vertasivat tassukaveritapaamisia *ystävän* tapaamiseen, jota tulee innolla odotettua etukäteen. Yksi nuori kertoi, että

”näinkin nopeesti tulee hyviä kavereita”. Toinen, kaverisuhteen alussa oleva nuori kertoi odottavansa sitä, että koira ja omistaja tulevat hänelle tutuiksi ja että he olisivat kuin ystävät, jotka voisivat vaihtaa kuulumisia. Eräs nuorista pohtikin, että vuorovaikutus vapaaehtoisen kanssa on helppoa, koska he ovat melko samaa ikää ja heillä on samantapainen elämäntilanne.

Varhaisnuorten kohdalla vapaaehtoisen roolia kuvattiin *turvallisen tutun aikuisen* roolina, ja kahden toiminnassa mukana olevan nuoren vanhempi kertoiakin nuorilla syntyneen luottamuksellisen suhteen vapaaehtoiseen aikuisiin, mikä on ollut nuorille tärkeää. Yksi vapaaehtoinen kuvasi turvallisen aikuisen rooliaan:

Mä jotenki näen sen, että mä oon siinä niinku siis tavallaan turvallinen tuttu aikuinen, kenenkä kanssa voi jutella ja olla niinku et, et sit mahdollistaa sen koiran kanssa tekemisen, mutta mahdollistaa myös sen sellasen aikuisen kanssa juttelun. Että se on kuitenkin vähän eri asia, kun on äitin kanssa puheissa tai ismän kans puheissa tai mummu tai joku tämmönen. Et sitte mä oon tavallaan sellanen neutraali osapuoli siinä sit, kelle voi jutella kaikenlaista. Me jutellaan sellasii aika ilosia asioita yleensä ja kaikenlaista, mut ehkä niinku tavallaan vähän sellanen erilainen peili kuin sit esimerkiks omat vanhemmat.

Ylipäättään *juttelua* pidettiin tärkeänä osana tapaamisia. Koiran koettiin auttavan niin puheenaiheiden keksimisessä kuin suhteen muodostumisessa ihmisten välille, mihin palataan luvussa 7.3. Kun vastaajilta kysyttiin, mitä asioita täydelliseen tassukaveritapaamiseen kuuluu, moni korosti juttelun merkitystä: täydellisessä tapaamisessa tassuttelija voi purkaa tuntojaan ja jutella sellaisistakin asioista, joista ei kaikkien kanssa puhuisi. Eräs nuori kuvasi hakeutuneensa tassukaveritoimintaan nimenomaan saadaakseen sen myötä henkilön, jolle voi purkaa ajatuksiaan. Yksi vapaaehtoisista arveli toimintaan mukaan hakeutuvan sellaisten nuorten, jotka haluavat juttukaverin.

Vuorovaikutusta ja kohtaamista pidettiin tapaamisissa tärkeinä. Yhden nuoren vanhempi kertoi arvostavansa vapaaehtoisen kärsivällistä tyyliä ohjata nuorta koiran kanssa toimimisessa ja piti sitä yhtenä tapaamisten parhaista asioista. Tämän nuoren vanhempi kuvaili, että heidän ei tarvitse koskaan jännittää, hermostuuko vapaaehtoinen tai sanooko hän ikävällä tavalla takaisin nuorelle, jolla on tyyli sanoa asiat suoraan. Tälle nuorelle tärkeää oli, että kemiaat sopivat hyvin yhteen vapaaehtoisen kanssa, sillä hänellä oli ollut epäonnistunut kokeilu erään koiran ulkoiluttamisessa, jonka omistajan kanssa eivät kemiaat sopineet yhteen. Nuoren vanhempi arvioi, että ilman tätä epäonnistunutta koirakokeilua he eivät varmaan osaisi arvostaa sitä, kuinka hyvin vapaaehtoisen kanssa sujuu.

Tassukaverikurssilla myös korostetaan toiminnan vastuullisuutta verrattuna esimerkiksi siihen, että ulkoilutetaan naapurin koiraa (Tassukaverit 2017). Myös yksi vapaaehtoinen pohti, että toimiva suhde koiranomistajan ja nuoren välillä vaatii sopimuksen siitä, että ”hei me ollaan yhdessä”. Hän arvioi, että jos toinen osapuoli ei ole kiinnostunut, suhde jää yksipuoliseksi.

Eräs vapaaehtoinen puolestaan luonnehti tassukaveritapaamisia moniulotteisiksi kohtaamisiksi.

Sä et vaan vie koiraa sinne, täs tää nyt on, vaan se on niin vuorovaikutteista että -- se on niinku semmonen vuorovaikutustilanne, kohtaaminen monella, monella tasolla, koiran kohtaaminen ja sä ite kohtaat ne.

Vaikka ihmiskaverin saamista pidettiin tärkeänä, tassukaverisuhteen pääosassa korostettiin kuitenkin olevan koira, eikä suhde saisikaan vastaajien mukaan liikaa irrota koirasta. Yksi vapaaehtoinen painotti tapaamisten keskiössä olevan *nuoren ja koiran suhde*, joten omaa rooliaan hän kuvasi lähinnä kolmantena pyöränä ja kuljettajana, joka toisaalta toimii tarvittaessa myös kuuntelevana korvana. Toinen vapaaehtoinen kertoi tapaamisissa hienoa olevan myös se, että nuori on aidosti kiinnostunut koirasta, jossa fokus on koko ajan pysynyt eikä kiinnostus ole kääntynyt liikaa ohjaajaan.

Yhdessä tassukaverisuhteessa tapaamisiin on osallistunut myös *nuoren vanhempi*, joka on mahdollistanut tapaamiset ujolle nuorelle ja ollut tapaamisilla sanoittamassa ja tulkitsemassa tilanteita. Vapaaehtoinen kuvasi heidän kaverisuhdettaan ”spesiaalikeissiksi” tassukaveritoiminnassa vanhemman läsnäolon vuoksi. Hän kertoi tapaamisten olevan luontevia ja arvostavansa sitä, että vanhempi tuntee lapsensa ja on sitoutunut toimintaan yhdessä tämän kanssa. Vapaaehtoinen pohti, etteivät kaikki pysty ilmaisemaan ventovieraalle aikuiselle toivomuksiaan, ja sitä varten on ”tämönen fiksu vanhempi sitten”, joka osaa lukea lastaan samoin kuin vapaaehtoiset lukevat koiriaan. Hän arveli toimineensa myös nuoren vanhemmalle jollakin tasolla yhtenä keskustelukumppanina, ja vanhempi kertoikin toiminnalla olleen suuri merkitys myös hänelle. Vapaaehtoinen on siis ollut kaveri ensisijaisesti nuorelle, mutta myös tämän vanhemmalle. Toinen vapaaehtoinen pohti, että ainakin lapsen tassukaverina ollessa haasteena voi olla se, että pysyy ensisijaisesti lapsen kaverina eikä vanhemman.

7.3 Eläimen merkitys tassukaveritoiminnassa

Koiralla on suuri merkitys tassukaveritoiminnassa. Kuten aiemmin todettiin, nuorelle on merkityksellistä saada koirasta kaveri sekä pystyä harjoittelemaan koiran kanssa toimimista, kun taas vapaaehtoiselle merkityksellistä on lisäksi kehittää suhdettaan koiransa. Myös liikkumisessa sekä ihmiskaverin ja hyvän mielen saamisessa koiralla koettiin olevan merkitystä.

Haastateltavat kertoivat koiralla olevan muun muassa seuraavia rooleja tassukaveritoiminnassa:

- Ilostuttaja
- Rentouttaja
- Hyväksynnän tunteen antaja
- Läheisyyden antaja
- Ihmisen ulkoiluttaja
- Vastuun opettaja
- Puhumisen helpottaja
- Luottamussuhteen mahdollistaja
- Yhdistävä tekijä ihmisten välillä.

Koiran koettiin vaikuttavan positiivisesti ihmisten väliseen suhteeseen. Koiran ihmisessä aikaansaama tyytyväinen ja onnellinen mieliala helpottaa vuorovaikutusta ihmisten välillä ja eläimen läsnäolo lievittää sosiaalisten tilanteiden jännittämistä (Latvala-Sillman 2018, 22; Hautamäki ym. 2018, 37). Suurin osa haastatelluista kertoikin koiran helpottavan puhumista ja puheenaiheiden keksimistä tapaamisissa. Latvala-Sillman (2018, 23–24) toteaa koiran auttavan keskustelun alkuun saamisessa ja antavan aiheen keskustelulle.

Yksi vapaaehtoinen kuvasi koiran toimivan tavallaan ”vuorovaikutuksen välineenä”, sillä keskustelun voi aina aloittaa koirasta ja siten pikkuhiljaa tutustua ja edetä myös muihin aiheisiin. Vastaajien mukaan koiran läsnäollessa on helpompi puhua myös vaikeammista asioista, kun samalla voi pajata koiraa tai touhuta sen kanssa. Yksi nuori kertoi, että ihmiseltä ihmiselle on välillä hankala tuoda joitakin asioita esiin, mutta koiran läsnäolo tuo turvallisuudentunnetta, jonka ansiosta uskaltaa puhua mielessä olevasta asiasta. Myös Leponiemi (2018) kuvaa koiran toimivan hienona vuorovaikutuksen osana, jonka läsnäollessa voi uskaltaa paremmin vuorovaikutukseen toisen ihmisen kanssa, jos se muuten olisi vaikeaa.

Sinkkosen (2013, 40) mukaan erityisesti nuoruusiässä suhtaudutaan usein varauksellisesti aikuisiin, jolloin nuori voi ottaa lemmikin uskotukseen, sillä eläin ei koskaan petä ihmisen luottamusta ja kuuntelee kaikki huolet kylälästyttä. Eläimelle on siis helpompi puhua. Eräs vapaaehtoinen pohti, että jos nuori uskaltautuu ensin avautumaan koiralle, joka kuuntelee, hän ehkä saa hyviä kokemuksia ja uskaltautuu jatkossa avautumaan muillekin.

Sen lisäksi, että koira toimii kaverisuhteessa puheenaiheena, se toimii myös ihmisiä yhdistävänä tekijänä ja huomion keskipisteenä. Tätä painotti noin puolet haastatelluista. Yksi vapaaehtoinen kertoi, että hänelle merkityksellinen on ollut oivallus siitä, kuinka hyvänä välilenkkinä koira toimii ihmisten välillä. Toisen vapaaehtoisen mukaan ilman yhdistävää tekijää, koiraa, kaverisuhde ei toimisi niin hyvin. Yksi vapaaehtoisista pohti koiran antavan neutraalin tavan olla kontaktissa ilman, että tulee asetelma autettavasta ja auttajasta, vaan suhde pitäytyy yhteisessä kaveruudessa.

Vastaajien mukaan koira myös auttaa ihmisten välisessä tutustumisessa ja luottamussuhteen syntymisessä, kuten Hautamäen ym. (2018, 32) tutkimuksessakin todetaan. Yksi nuorista kuvasi koiran merkitystä luottamuksen muodostumisessa:

-- oma elämä on vähä vieny sillee, että on niinku vääriä ihmisiä ja on kohdeltu huonosti tai muuta, niin kyllä silloin koirassa on vaan joku sellanen erilainen elementti, että se on vaan jotenki, ja se luottamuskin on paljon nopeemmin ja helpommin sidottavissa siinä sitte.

Myös vapaaehtoiset olivat huomanneet koiran nopeuttavan ja helpottavan tutustumista ihmisten välillä. Yksi vapaaehtoisista kertoi yllättyneensä, kuinka nopeasti luottamussuhde syntyi ja nuori alkoi kertoa luottamuksellisia asioita. Toinen kuvasi koiraa hyväksi välineeksi ihmisten välisen suhteen ja luottamuksen syntymiseen. Hänen mukaansa vieraaseen ihmiseen voi olla vaikea tutustua tai alkaa tapaamaan säännöllisesti ilman koiraa, joka tekee kaverisuhteesta luontevan.

Aina uuden ihmisen kanssa ei kuitenkaan ole luontevaa olla, jolloin koira voi toimia myös tilanteen rentouttajana tapaamisissa. Luontevuutta ja rentoutta pidettiin tärkeänä onnistuneen tassukaveritapaamisen tunnusmerkkinä. Onnistuneessa tapaamisessa voi jatkaa luontevasti siitä, mihin on viime kerralla jääty, ja tapaaminen kulkee ikään kuin omalla painollaan ilman etukäteissuunnittelua. Vaikka tapaamisia ei olisi ollut pitkään aikaan, yhteyden koettiin löytyvän ihmisten välille hyvin.

Puolet vastaajista kuvaili koiran tuovan rentoutta ja vapautuneisuutta tapaamisiin ja toimivan jäänmurtajana ihmisten välillä. Yksi nuori esimerkiksi kertoi koiran rauhoittavan ja rentouttavan häntä, koska hän voi keskittyä tilanteessa koiraan eikä siihen, mitä pitäisi tehdä tai sanoa. Koiran ansiosta tilanne ei ole niin vakava kuin pelkästään ihmisten kohdatessa voisi olla. Erään vapaaehtoisen kuvauksen mukaan puhuminenkaan ei ole niin väkinäistä silloin, kun siinä on läsnä eläin, joka voi ”hassutella siä jotain, jos menee liian vakavaks asiat”.

8 TUTKIMUSTULOKSET: MITEN TASSUKAVERITOIMINTAA VOIDAAN KEHITTÄÄ?

Sen lisäksi, että haastatteluissa tutkittiin tassukaveritoiminnan merkityksiä vastaajille, selvitettiin myös heidän näkemyksiään siitä, miten tassukaveritoiminta tällä hetkellä toimii ja miten toimintaa voitaisiin kehittää. Kaikkia haastateltuja nuoria ja vapaaehtoisia pyydettiin arvioimaan tassukaveritoiminnan tämänhetkistä toimivuutta kouluarvosanalla neljästä kymmeneen. Vastaukset vaihtelivat seitsemästä ja puolesta täyteen kymmeneen, ja kaikkien vastausten keskiarvoksi tuli 8,9. Nuoret arvioivat toiminnan

hieman toimivammaksi: nuorten antamien arvosanojen keskiarvoksi tuli 9,1 ja vapaaehtoisten 8,7. Vapaaehtoiset näkivätkin toiminnassa enemmän kehitettävää, mihin palataan luvussa 8.2. Eräs vapaaehtoinen halusi huomauttaa, että vaikka hänen mielestään tassukaveritoiminta ei toimikaan aivan täysien pisteiden arvoisesti, niin omalle kokemukselleen hän antaisi arvosanaksi täyden kympin.

Sitte taas jos miettii tätä omaa kokemusta niin mitenkä sitä arvottais, niin kyllähän tää nyt on ihan varmasti kymppi.

Taulukossa 2 on esitelty tassukaveritoiminnan järjestämisessä toimivana pidetyt asiat sekä kehittämiskohteet, joita käsitellään seuraavaksi.

Toimivaa tassukaveritoiminnan järjestämisessä	Mainitsijoiden määrä nuorista (/5)	Mainitsijoiden määrä vapaaehtoisista (/6)
Yleinen tyytyväisyys toiminnan järjestämiseen	5	6
Matala kynnyks ja toiminnan helpous	4	5
Tassukaveriparin yhteiset tapaamiset yhdistyksen edustajan kanssa	1	3
Riittävä tuki yhdistykseltä	1	2
Toimiva prosessi vapaaehtoiseksi tulemiseksi sekä tassukaverisuhteelle	-	3
Onnistunut perehdytyskurssi	-	2
Kehitettävää tassukaveritoiminnan järjestämisessä	Mainitsijoiden määrä nuorista (/5)	Mainitsijoiden määrä vapaaehtoisista (/6)
Ryhmätapaamiset tassuttelijoiden kanssa	3	2
Toiminnan mainostaminen ja näkyväksi tekeminen	1	3
Lisää resursseja	-	5
Vapaaehtoisten yhteisöllisyys ja vertaistuki	-	4
Enemmän tukea yhdistykseltä	-	2

Taulukko 2. Toimivaa ja kehitettävää tassukaveritoiminnan järjestämisessä vastaajien mukaan.

8.1 Toimivaa tassukaveritoiminnan järjestämisessä

Jokainen vastaaja painotti *tyytyväisyyttään toiminnan järjestämiseen* – ja näkyöhän tyytyväisyys myös annetuissa kouluarvosanoissa. Kun kysyttiin, mitä haasteita toiminnassa on koettu, suurin osa ei osannut nimetä mitään

haasteita tai muutettavaa. Haastateltujen nuorten vanhemmat kuvasivat tyytyväisyyttään tassukaveritoimintaan esimerkiksi näin:

Et hienoo, hienoo vapaaehtoistyötä se on. Todella hienoo että. Et ei voi ku olla ilonen siitä. -- Me ollaan oltu tyytyväisiä ja voi sillain suositella kyllä, ja jotenki kiva et tällasta toimintaa on lähetty järjestään. Et varmasti on hyvää ja tarpeellista.

8.1.1 Matala kynnyks

Suurin osa haastatelluista kiitteli tassukaveritoiminnan *matalakynnyksisyyttä* ja helppoutta tulla mukaan toimintaan – sitä pitivät merkityksellisenä sekä nuoret että vapaaehtoiset. Mykkäsen-Hännisen (2007, 15, 39) mukaan matalakynnyksisyydellä tarkoitetaan sitä, että palvelu tai toiminta tarjotaan mahdollisimman helposti ja nopeasti, ilman asiakkaaksi rekisteröitymistä tai byrokraattista sisääntulojärjestelmää. Käytännössä matalakynnyksisyys toteutuu usein juuri vapaaehtoistoiminnassa.

Erään nuoren vanhempi kertoi ajattelevansa toiminnan olevan vaivatonta ja pitävänsä tärkeänä sitä, että tällaista helppoa ja maksutonta matalan kynnyksen toimintaa on tarjolla kaikille, eikä sitä ole rajoitettu saatavaksi vain sellaisille, joilla on jotakin tiettyä haastetta tai ongelmaa elämässä. Toinen vanhempi myös kuvasi toimintaa helpoksi ja kiitteli sitä, että vapaaehtoinen tulee nuoren luo eikä nuoren tarvitse lähteä kotinsa lähietäisyydeltä kauemmas.

Yksi nuorista kuvasi toimintaan mukaan tulemistä helpoksi, kunhan ensin löytää ihmiset, joilta kuulee toiminnasta. Hän olikin päätenyt toimintaan mukaan toisesta Settlementti Tampere ry:n toimintamuodosta, jossa tassukaveritoiminnasta oli kerrottu.

Myös vapaaehtoiset kuvasivat toimintaa ”matalan kynnyksen harrastamiseksi”, sopivan kevytrakenteiseksi ja mukaan pääsemistä mutkattomaksi ja sutjakkaaksi. Mahdollisuus aikataulujen sovitteluun omien menojen mukaan koettiin tekevän toimintaan osallistumisesta helpompaa kuin esimerkiksi ryhmämuotoisista vapaaehtoistoiminnan muodoista.

Yksi vapaaehtoinen piti tärkeänä sitä, että vapaaehtoisilta ei vaadita alan koulutusta, vaan toimintaan ovat tervetulleita matalalla kynnyksellä kaikki toimintaan soveltuvat eläimen omistajat. Toinenkin vapaaehtoinen kiitteli sitä, että toiminta sopii kaikille eikä siinä ole mitään testejä, vaan koiranomistajan ja koiran soveltuvuus toimintaan arvioidaan havainnoimalla parin toimintaa.

Matalakynnyksisyyteen koettiin kuuluvan myös se, että toiminnassa ei tarvitse olla suuria tavoitteita, vaan esimerkiksi ilon tuottaminen, koiran tapaminen tai ulkoilemaan lähteminen riittää. Tavoitteiden koettiin olevan toiminnassa taka-alalla, ei pääosassa. Mykkäsen-Hännisen (2007, 50–51)

mukaan vapaaehtoistoiminnassa ei olekaan samanlaisia tavoitteita kuin ammatillisessa työskentelyssä. Yksi vapaaehtoisista pohti tavoitteellisuutta:

Kyllä varmaan oli niitä tavoitteita mutta -- jotenkin ne ei niinku sillä lailla nyt ajatellen niin ainakaan mua ohjannu, että nyt mun pitää tota nuorta* lähtee liikuttamaan.

Myös Ojanen (2001, 103–105) korostaa, ettei vapaaehtoinen auttaminen saa olla liian tavoitteellista. Hänen mukaansa hyvälle auttamiselle on vapaaehtoistoiminnassa olennaista neljä asiaa: ihmisen persoonallinen kohtaaminen, kohtaamisten riittävä tiheys, ei tuttujen vaan vieraiden ihmisten auttaminen sekä huolettomuus tuloksiin nähden, mikä tarkoittaa sitä, että vapaaehtoinen pitää auttamisen pääasiana ainutkertaista kohtaamista eikä koe paineita tulosten saamiseksi.

Nämä kriteerit voivat täytyä myös tassukaveritoiminnassa, kun vapaaehtoiselle ennestään tuntematon nuori kohdataan omaa persoonaa hyödyntäen riittävän usein ja vapaaehtoinen ei koe paineita tulosten saamisesta vaan keskittyy joka kerta ainutkertaiseen kohtaamiseen. Siksi on tärkeää, että tapaamisia voi olla riittävän usein ja että vapaaehtoisia tuetaan oman persoonan käyttämisessä ja kohtaamisen laadussa eikä tavoitteita painoteta liiaksi.

8.1.2 Toimiva prosessi

Puolet vapaaehtoisista kiitteli *toimivaa prosessia* vapaaehtoiseksi pääsemiseksi sekä tassukaverisuhteen aloittamiseksi. Kaksi vapaaehtoista puolestaan kertoi pitäneensä *perehdytyskurssia* hyvänä ja monipuolisena.

Tassukaveriparin *yhteisiä tapaamisia* yhdistyksen edustajan kanssa pidettiin tärkeinä suhteen alussa ja suhteen edetessä. Käytäntö saikin kiitosta. Yhteistä alkutapaamista ja palautekeskusteluja on käsitelty luvussa 6.2.

Muutama vastaaja kertoi saavansa tassukaveritoiminnassa *sopivasti tukea* Setlementti Tampere ry:ltä. He kokivat riittävänä, että tukea on haastavassa tilanteessa saatavilla olemalla itse yhteydessä järjestöön.

8.2 Kehitettävää tassukaveritoiminnan järjestämisessä

Tassukaveritoiminnassa nähtiin joitakin kehittämisen paikkoja, joista suurin osa tuli ilmi vapaaehtoisten kertomana.

8.2.1 Ryhmätapaamiset

Useat vastaajat toivoivat tassukaveritoimintaan *ryhmätapaamisia*, joihin osallistuisivat kaikki vapaaehtoiset ja kaikki nuoret. Tapahtumat voisivat

vastaajien mukaan olla esimerkiksi yhteislenkkejä, retkiä tai puistotapaamisia, joissa voisi olla myös jotakin toiminnallista ohjelmaa, kuten leikki-mielinen agility- tai temppurata. Ryhmätapaamiset mahdollistaisivat tutustumisen uusiin ihmisiin ja koiriin. Yksi vapaaehtoinen pohti, että ryhmätapaamiset voisivat tuoda nuorille uudenlaisia sosiaalisia tilanteita, joissa tuttu koira olisi apuna helpottamassa mahdollista jännitystä.

Yksi nuorista kertoi, että olisi mukavaa nähdä muitakin koiria ja yhden nuoren vanhempi pohti, että useamman koiran tapahtumassa olisi hauskaa seurata koirien keskinäistä kommunikointia. Koirien keskinäisestä kommunikoinnista voi oppia jotakin myös ihmisten välisestä kommunikoinnista; voihan monia asioita opetella eläinten tarjoamien esimerkkien kautta (Yli-Viikari 2014, 58). Eräs nuori pohti, että yhdessä voisi osallistua erilaisiin tapahtumiin ja mennä tutustumaan esimerkiksi eläinsuojeluyhdistyksen toimintaan tai hevostallille.

Lisäksi eräs vapaaehtoinen pohti mahdollisuutta ryhmätapahtumiin, jossa ulkopuoliset voisivat tutustua tassukaveritoimintaan. Kaksi vapaaehtoista kertoi miettineensä myös tassukaverivapaaehtoisten ja -eläinten *ryhmäkäyntejä* esimerkiksi vanhusten tai kehitysvammaisten asumisyksiköihin. Toisaalta laitosvierailuja pidettiin hyvin samankaltaisena esimerkiksi Kennelliiton Kaverikoiratoiminnan kanssa.

8.2.2 Resurssit ja toiminnan mainostaminen

Toiminnan kehittäminen vaatii *resursseja*. Yli puolet vapaaehtoisista kertoikin haastattelussa olevansa enemmän tai vähemmän huolissaan tassukaveritoiminnan resursseista. Kaksi vapaaehtoista kertoi toivovansa toiminnalle Setlementti Tampere ry:ltä vastuuhenkilöä, jolla olisi mahdollisuus keskittyä tassukaveritoimintaan täysillä eikä vain pienesti muun työn ohessa. Vapaaehtoiset toivoivat myös toiminnan laajentamista, mikä edellyttäisi enemmän resursseja toiminnan organisoimiseen.

Yksi vapaaehtoinen kuvasi, että toiminnassa olisi hänen mielestään nykyistä enemmän potentiaalia, mutta toiminta on vielä resurssien takia jarruteltua. Tassukaveritoiminnan toivottiin jatkuvan ja uusia kursseja järjestettävän. Yksi vapaaehtoisista kertoi olevansa huolissaan siitä, että ilman resursseja toiminta ei voi pysyä kauaa hengissä.

Et jos mä aattelen, että mikä on semmonen, mikä tällä hetkellä sitä toiminnan kehittämistä jarruttaa, niin kyllä se on ihan, ihan puhtaasti resurssit.

Näin kommentoi Leponiemi (2018), joka kuvasi resurssien puutteellisuuden aiheuttamia haasteita. Koska tassukaveritoiminnalle ei ole saatu rahoitusta lukuisista hakemuksista huolimatta, ei toimintaan ja sen koordinoimiseen ole pystytty riittävästi panostamaan. Häntä harmitti eniten se, ettei resursseja ole ollut parempaan vapaaehtoisista huolehtimiseen ja

vapaaehtoisten yhteistapaamisiin sekä kaverisuhteiden säännöllisiin palautekeskusteluihin, minkä hän arveli olevan toiminnan suurin kompastuskivi. Hallitummaksi toiminnan koordinoimisen voisikin tehdä se, että siihen sidottaisiin tietty työaika ja -panos yhdeltä työntekijältä.

Mykkänen-Hänninen (2007, 10, 54) huomauttaa, että vapaaehtoistoimintaa järjestävän järjestön on mietittävä, onko järjestöllä käytössään vapaaehtoistoiminnan organisoimiseen ja huolenpitoon tarvittavat rakenteet ja resurssit sekä riittävä osaaminen. Hänen mukaansa vapaaehtoistoimintaan vastuuhenkilöiden nimeäminen ja palkkaaminen varta vasten organisoimaan vapaaehtoistoimintaa osoittaa järjestön arvostusta ja vastuuntuntoa vapaaehtoistoimintaa kohtaan.

Osa vastaajista kertoi toivovansa myös enemmän *tassukaveritoiminnan mainostamista ja näkyväksi tekemistä*. Kaksi vapaaehtoista kaipasi markkinointia sosiaalisessa mediassa ja aktiivisuutta tassukaveritoiminnan Facebook-sivulle. Yksi vapaaehtoinen ehdotti tassukaverien esillä olemista esimerkiksi koiratapahtumissa ja -näyttelyissä, joista voisi löytyä eläinavusteista vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneita lemmikinomistajia. Mykkäsen-Hännisen (2007, 56) mukaan uusia vapaaehtoisia voikin rekrytoida mukaan niin, että kiinnostuneet pääsevät esittämään kysymyksiä jo mukana oleville vapaaehtoisille.

Yksi vapaaehtoinen puolestaan toivoi tassukaveritoiminnan mainostamista vähintään setlementtiyhteisön sisällä, esimerkiksi artikkelia setlementtilehden. Yksi vapaaehtoinen pohti, että jokin tunnus tassukaveritoiminnalle, kuten tapaamisilla koiran kaulassa pidettävä huivi, voisi lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Myös sponsorin hankkimista pohdittiin: voisiko esimerkiksi jokin lemmikkitarvikeliike sponsoroida tassukaverieläimille tapaamisilla tarvittavia tarvikkeita.

8.2.3 Vapaaehtoisten yhteisöllisyys ja vertaistuki

Lähes kaikki vapaaehtoiset kaipasivat toiminnalta enemmän *yhteisöllisyyttä ja vertaistukea* vapaaehtoisten kesken. Ensimmäisen vapaaehtoisurssin syksyllä 2016 käyneet vapaaehtoiset kertoivat, että kurssin jälkeen oli ollut yksi yhteinen vapaaehtoisten tapaaminen, jota pidettiin hyvin hedelmällisenä. Vertaistapaamisia toivottiin jatkossa enemmän, jotta vapaaehtoiset voisivat vaihtaa kokemuksia tassukaverisuhteistaan ja saada vertaistukea muilta vapaaehtoisilta mahdollisiin haastaviin tilanteisiin.

Yksi vapaaehtoinen kuvasi, että olisi tärkeää saada purkaa tuntemuksiaan, koska kokemuksista ei voi ulkopuolisten henkilöiden kanssa puhua salassapitovelvollisuuden vuoksi. Toinen vapaaehtoinen kertoi kokevansa, että tassukaveritoiminnassa on tällä hetkellä liian vähän jakamisen paikkoja ja että ei ole olemassa yhteisöä ”me tassukaverit”. Erään vapaaehtoisen mielestä yhteisissä tapaamisissa vapaaehtoiset voisivat myös auttaa

kehittämään tassukaveritoimintaa heille toiminnassa kertyneiden kokemusten ja tiedon avulla.

Mä aattelen et ku meillä olis tämmöstä niinku arvokasta tietoa ja kokemusta tästä, niin voitais auttaa kehittämään tätä juttua ja jakamaan sitä. Et kaikki me ollaan niinku semmosia pioneereja tässä.

Yhteisiä tapaamisia toivottiin vapaaehtoisten kesken esimerkiksi puolivuositain ja välillä tapaamisia myös järjestön muiden toimintamuotojen vapaaehtoistoimijoiden kanssa. Kokoonantumisten lisäksi toivottiin yhteisöllisyyden lisäämiseksi virtuaalista verkostoa, kuten yhteistä Facebook-ryhmää tassukaverivapaaehtoisille. Nylundin ym. (2005, 21–32) mukaan vapaaehtoisilla onkin tärkeää olla omia keskinäisiä foorumeja ideoiden ja kokemusten vaihtoon sekä mahdollisuus yhdessäoloon.

Yhteisöllisyyden kaipuu on tullut esiin muissakin vapaaehtoistoimijoiden tutkimuksissa. Esimerkiksi Yeung (2005b, 114–115) kuvaa sosiaalisia kontakteja ja läheisyyttä tärkeänä vapaaehtoistoiminnan motiivina. Vapaaehtoistoiminnan positiiviset sosiaaliset kontaktit sekä kokemus ryhmään kuulumisesta ja me-hengestä syventävät Yeungin mukaan sitoutumista toimintaan. Vapaaehtoistoimintaa pidetäänkin sosiaalisena ilmiönä ja siinä painotetaan vuorovaikutusta sekä omien ”asiakkaiden” että toisten vapaaehtoisten ja palkattujen työntekijöiden kanssa. Olisikin tärkeää edistää sosiaalista vuorovaikutusta tassukaverivapaaehtoisten välillä ja luoda siihen kanavia.

Ylipäättään yhdistykseltä toivottiin *parempaa vapaaehtoistoimijoiden tunnistamista*, joka mahdollistaisi vapaaehtoisten paremman kiinnittymisen toimintaa järjestäjään yhdistykseen. Yksi vapaaehtoinen kertoi, ettei ole kokenut olevansa setlementin vapaaehtoistyöntekijä, ja tassukaveritoiminta on tuntunut jotenkin epäviralliselta järjestäjän puolelta. Hän kertoi pitävänsä tärkeänä, että voisi tuntea kuuluvansa yhteisöön, jonka nimissä tekee vapaaehtoistoimintaa; eri asia olisi lähteä yksityishenkilönä jonkun kanssa kaverisuhteeseen.

Myös Nivala (2010, 116) kuvaa yhteisöön kuulumisen kokemuksen olevan tärkeää osallistumisen jatkumiselle. Pidemmällä tähtäimellä vapaaehtoisten osallistumishalu perustuu osallistumisen merkityksellisyyden tiedostamiseen, jossa tämäkin opinnäytetyö voi auttaa, mutta myös kokemukseen kuulumisesta siihen yhteisöön, jonka toiminnasta on kyse.

Leponiemi (2018) kertoi toivovansa, että toimintaan saataisiin lisää resursseja, jotta vapaaehtoisista voitaisiin pitää paremmin huolta. Hän toivoi, että jatkossa olisi enemmän resursseja yhteisille tapaamisille ja ajatuksenvaihdolle sekä lisäkoulutuksille. Hän toivoi, että vapaaehtoiset kokisivat toiminnan edelleen tärkeäksi, jaksaisivat sitoutua siihen ja olla jatkossakin mukana sen kehittämisessä. Hän pohti, että toimintaan täytyisi löytää

enemmän mahdollisuutta panostaa, jottei hieno juttu kuivu kasaan. Leponiemi korosti, että vapaaehtoisten motivaatio toimintaan sitoutumisessa on jostakin muusta lähtöisin kuin siitä, mitä itse toiminnasta saa, mutta silti vapaaehtoisella on oikeus olla hyvin pidetty ja huolehdittu kansalaistoiminnan järjestössä, jossa vapaaehtoistoimintaa järjestetään.

8.2.4 Yhdistyksen tuki vapaaehtoisille

Mykkäsen-Hännisen (2007, 13) mukaan vapaaehtoistoimintaa järjestävässä järjestössä tulee miettiä, mitä riskejä vapaaehtoistoiminta voi sisältää, miten toimintaa käytännössä ylläpidetään, miten vapaaehtoisille tarjotaan riittävä tuki ja ohjaus, miten heitä motivoidaan ja sitoutetaan toimintaan sekä miten heille osoitetaan, että heidän työtään arvostetaan.

Tassukaveritoimintaa järjestävältä Setlementti Tampere ry:ltä toivottiin enemmän *tukea ja aktiivisuutta*. Kaksi vapaaehtoista koki tämänhetkisen tuen riittämättömänä ja toivoi heiltä kysyttävän useammin, miten heillä tassukaverisuhteessa menee. Toinen kertoi odottaneensa yhdistykseltä aktiivisempaa yhteydenpitoa. Toinen heistä kuvasi asiaa näin:

Kyllä mä oon aina tienny, että kyllä mä sieltä apua saan, jos mä tarvin. En mä sillä lailla oo kokenu jääväni yksin, mutta että ei musta oo myöskään oltu kauheen kiinnostuneita sitten, että mitenkä meillä menee.

Tassukaveritoimintaa pidettiin hyvin itsenäisenä, jolloin vapaaehtoisella täytyy olla vahva itseluottamus ja luotto siihen, että tekee oikein. Itsenäinen toiminta ei ole välttämättä aina turvallistakaan kohtuullisen kevyen vapaaehtoiskoulutuksen jälkeen. Nylundin ym. (2005, 30) mukaan vapaaehtoistoiminnassa voi tapahtua loppuunpalamista ja henkistä väkivaltaa.

Vapaaehtoistoiminnan riskinä pidettiin haastatteluissa tassukaverisuhteen kuormittavuutta, jos kokematon vapaaehtoistoimija liittyy liikaa toiseen ihmiseen eikä pahimmillaan pääse suhteesta koskaan irti. Riskinä voi myös olla, että fokus ei pysy koirassa vaan kääntyy ihmisten väliseen kaveruuteen tai vapaaehtoisen huolien purkamiseen. Näiden riskien välttämiseen tarvittaisiin vastaajien mukaan enemmän yhdistyksen tukea.

Yksi vapaaehtoinen korosti toiminnassa tärkeää olevan, että rajat sovitaan selkeästi. Hän pohti, että vapaaehtoistoiminnassa *rajojen asettaminen* on tärkeää, jottei tassukaverisuhte luisu ”sit sille puolelle, että ollaan niinku liikaa yhteydessä”. Hänen mukaansa yhdistyksen yhteyshenkilö on hyvä apu rajojen asettamisessa ja suhteen arvioinnissa palautekeskusteluissa, ”eikä vaan niinku kahdestaan sovita niitä asioita”. Hän pohti nuoren ja aikuisen kaverina toimimisen olevan erilaisten keskustelujen vuoksi mahdollisesti raskaampaa kuin pienen lapsen kaverina, ja silloin ehkä joudutaan rajojakin miettimään tarkemmin. Myös Mykkänen-Hänninen (2007, 35,

49) pitää vapaaehtoisroolin rajojen asettamista tärkeänä ja huomauttaa, että siihen on saatava ammattilaisen apua järjestöstä.

Yksi vapaaehtoinen kuvasi tunteneensa joskus halua antaa nuorelle enemmän. Toinen vapaaehtoinen painotti, että toiminnassa täytyy muistaa pitää itsestään huolta eikä saa altistaa itseään vaaraan. Jos tulee ongelmia tai ahdistava tilanne, pitää olla yhteydessä yhdistykseen, eikä saa jäädä hautomaan sitä omassa mielessä. Nyt vaikeiden asioiden esille tuomisen koettiin olevan vapaaehtoisen oma-aloitteisuuden varassa. Eräs vapaaehtoinen pohti, että ulospäinsuuntautunut ihminen saa asiat tuotua esille yhdistyksen suuntaan – mutta entä arempi ihminen?

On tärkeää, että vapaaehtoinen *ei jää yksin* nuoren jakamien vakavien asioiden kanssa. Mykkäsen-Hännisen (2007, 34) mukaan vapaaehtoistoimijalta puuttuu ammatilliseen koulutukseen perustuva kyky suojata itseään tunne-elämää kuormittavissa tilanteissa. Vapaaehtoiset pohtivat, että nuori voi hyvinkin kertoa koiran läsnäollessa esimerkiksi kaltoinkohtelusta tai itsetuhoisista ajatuksista, koska koira rentouttaa tilannetta.

Et se voi olla kuitenkin helpompi, et se tulee helpommin puhuttua asioista, kun se koira on siinä, kun se rentouttaa tilannetta eri tavalla. Ku se ei oo semmonen niin totinen kuin esimerkiksi jollekin terapeutille puhuis, ni se on kuitenkin niin semmonen kliininen tavallaan. Et se on vähän rennompia, kun siinä on se eläin. Ja se voi tavallaan lipsahtaa sieltä.

Eräs vapaaehtoinen kuvasi olevansa valmis olemaan kuuntelija ja tuntevansa velvollisuutta auttaa, jos nuori kertoisi esimerkiksi itsemurha-ajatuksista tai rikoksen uhriksi joutumisesta. Silloin hän voisi ehdottaa, että hän auttaisi nuorta etsimään yhdessä apua.

Yksi vapaaehtoisista kertoikin nuoren puhuneen hänen kanssaan koulussa esiintyvistä koulukiusaamisista. Hän kertoi ohjeistaneensa nuorta muun muassa sen suhteen, kenen kanssa tällaisista asioista voi tarvittaessa enemmänkin jutella ja tarjoutui myös itse kuuntelemaan tai tulemaan puhumaan asiasta nuoren vanhempien kanssa. Vastaaja kuvasi, että hänelle ei ole kuitenkaan herännyt huolta nuoresta, ja hän on ajatellut ottavansa vaikeammatkin puheenaiheet vastaan arkijärjellä ja miettien, mihin hänen rahkeensa riittävät. Toinen vapaaehtoinen puolestaan kertoi kokeneensa välillä huolta ja surua tassuttelijanuorensa tilanteesta ja nähtyään, millainen tämän nuoren maailma on.

8.2.5 Perehdytyskurssi ja työnohjaus

Vapaaehtoiset kertoivat kokevansa, että pyytäessään he saisivat yhdistykseltä apua vaikeiden asioiden käsittelyyn, mutta toisaalta valmiuksia vaikeiden tilanteiden kohtaamiseen toivottiin enemmän myös *perehdytyskurssilta*. Eräs vapaaehtoinen kuvaili, että silloin kun suhde toimii, siinä ei

ole ”mitään vaikeeta matematiikkaa”, vaan ”mennään aika simppelellä kaavalla”. Silti myös vaativiin tilanteisiin on valmistauduttava. Hän pohti, että lapsihan saattaa kuiskata koiran korvaan, että isä lyö.

Tämä ei ole mikään tuulesta temmattu ajatus; käytetäänhän Väärämäen (2018) mukaan Yhdysvalloissa oikeustukikoiriakin lasten kuulemisissa, sillä koirat sekä lohduttavat lapsia että rohkaisevat heitä puhumaan. Väärämäki kertoo esimerkiksi tilanteesta, jossa hyväksikäytetty lapsi ei suostunut kertomaan kokemastaan rikoksesta aikuisille, mutta sanoi voivansa kertoa siitä koiralle. Lapsi nosti koiran korvaa ja sanoi, että nyt kerron sinulle inhottavan asian, ja kuvaili sitten koiralle, mitä oli tapahtunut. On siis perusteltua olettaa, että tassukaveritapaamisissakin koiralle voidaan kertoa vapaaehtoisen kuullen jotakin, mitä aikuisille ei ole aiemmin uskallettu kertoa.

Tällaisia tilanteita olisi hyvä käydä etukäteen läpi esimerkiksi case-työskentelyn kautta. Yksi vapaaehtoinen ehdotti myös, että kokeneemmat tassukaverit voisivat tulla kurssille kertomaan kokemuksistaan. Lisäksi yksi vapaaehtoinen kertoi, ettei välttämättä osaisi kohdata vaikeasti sairasta tai vammaista ihmistä. Myös erilaisten ihmisten kohtaamiseen voisi siis olla koulutusta perehdytyskursilla. Eräs vastaaja huomautti vapaaehtoisen asettuvan tassukaverisuhteeseen koulutuksen opeilla, joten on tärkeää, mitä nämä opit ovat.

Mykkänen-Hänninen (2007, 40, 49) toteaaakin ”asiakkaan” vuorovaikutuksellisen tukemisen toteutuvan sellaisissa tilanteissa, jotka vapaaehtoistojen kokee hallitsevansa. Erilaisten tilanteiden hallitsemista on tärkeää tukea perehdytyskursilta lähtien, sillä tietojen ja taitojen riittämättömyys suhteessa suoritettavaan tehtävään aiheuttaa vapaaehtoiselle epävarmuutta ja epäonnistumisen kokemuksia.

Vapaaehtoisten ajatuksissa järjestön tarjoama tuki voisi olla laajemman perehdytyskurssin lisäksi esimerkiksi säännöllinen *työnohjaus*, jota onkin esimerkiksi Suomen Mielenterveysseuran (n.d.) tukikoiraakoilla, tai *mentorointijärjestelmä*, jossa kokeneempi tassukaveriohjaaja auttaisi uutta vapaaehtoista tassukaverisuhteen alussa refleктоimaan kokemuksiaan. Myös vapaaehtoisten keskinäinen vertaistuki voisi olla yksi tuen muoto. Vapaaehtoisista huolehtimisen käytäntöjä voisi erään vastaajan mukaan poimia muista Settlementti Tampere ry:n toimintamuodoista.

Työnohjausta vapaaehtoisille suosittelevat esimerkiksi Nylund ym. (2005, 32) sekä Mykkänen-Hänninen (2007, 54–55, 61–62), jonka mukaan työnohjauksessa voidaan jäsentää vapaaehtoistoiminnan perustehtävää käytännön tilanteiden valossa sekä selkeyttää vapaaehtoisten toimenkuvan rajaamista, roolia ja vastualueita, joiden kuvattiinkin mietityttävän tassukaverivapaaehtoisia. Ryhmämuotoisessa työnohjauksessa vapaaehtoiset saavat myös tilaisuuden oppia toisten vapaaehtoisten kokemuksista, jakaa keskinäistä kokemustietoa ja löytää uusia näkökulmia

vapaaehtoistoimintaan. Työnohjaus voisi vastata myös aiemmin kuvattuun yhteisöllisyyden kaipuuseen ja haluun purkaa ajatuksia ja tunteita kokemuksistaan.

Mykkäsen-Hännisen (2007, 61) mukaan työnohjaus tarjoaa vapaaehtoisille mahdollisuuden purkaa toiminnan aiheuttamaa tunnekuormaa, mikä on erityisen tarpeellista tehtävissä, joissa tärkein työväline on oma persoona ja työskentelyn kohteena ovat ihmiset erilaisine vaikeuksineen. Hyvin toimiva työnohjaus toimii motivaation lähteenä ja tukee vapaaehtoisen kehittymistä ja jaksamista tehtävässään. Se myös vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta vapaaehtoisten välillä. Työnohjaus tai muut säännölliset keskustelut kahden kesken ja ryhmässä vapaaehtoisuuden kokemuksista, merkityksistä ja toiveista edistävät myös vapaaehtoisten oppimista, tunnesidettä ja jaksamista (Nylund ym. 2005, 32). Omien kokemusten reflektointi yhdessä toisten kanssa on perusta paitsi toiminnasta ja kokemuksista oppimiselle, myös persoonalliselle ja sosiaaliselle kasvulle sekä yhteisön vahvistumiselle (Nivala 2010, 119).

Yksi vapaaehtoinen kertoi pohtineensa, että toimintaan tarvittaisiin jokin turvallisempi toimintamalli, vaikka sen ei tarvitsisi hänen mukaansa olla ”mitään kädestä pitämistä” kuitenkaan. Hänen mukaansa etenkin vapaaehtoiset, joilla ei ole aiempaa vapaaehtoistoimintakokemusta, tarvitsisivat enemmän tukea järjestäjältä. Tassukaverikurssilla tuotiinkin esiin ajatus työnohjauksesta, lisäkoulutuksista ja virkistäytymistilaisuuksista (Tassukaverit 2017), mutta niitä ei ole vielä viety käytäntöön tassukaveritoiminnassa.

8.2.6 Kohderyhmä ja vapaaehtoisten hankkiminen tulevaisuudessa

Haastatellut vapaaehtoiset ja nuoret toivoivat tassukaveritoimintaa suunnattavan jatkossa selkeästi *nuorille, aikuisille ja nuorille aikuisille*, ei niinkään lapsille, kuten todettiin luvussa 6.1.1. Nuorten ja aikuisten kanssa toimiessa suhteen tavoitteet todennäköisesti olisivat haastateltujen mukaan enemmän sosiaalisissa kontakteissa kuin pelkästään eläimiin totumisessa, joka voisi puolestaan olla pikkulasten kohdalla tavoitteena. Yksi vapaaehtoinen korosti toivovansa, että tassukaveritoiminta säilyisi vapaaehtoistoimintaan perustuvana asiana, jossa koira on keskipisteenä. Toimintaa ei hänen mukaansa kannata lähteä viemään tukihenkilökoirakon suuntaan.

Tämänhetkisen kohderyhmän rajauksen Leponiemi (2018) ajatteli olevan sekä hyvä että huono asia. On hyvä, että on keskitytty aluksi yhteen kohderyhmään, mutta toisaalta välillä on vaikeaa sietää tosiasiaa, että toimintaa ei pystytä tällä hetkellä laajentamaan. Hän kertoikin näkevänsä, että kohderyhmän suhteen mahdollisuudet ovat lähes rajattomat ja mahdollistavat toiminnan kehittämisen moneen suuntaan. Sitten, kun toiminnan laajentaminen on mahdollista, hän kertoi toivovansa maltillista ja laadukasta kasvua, vapaaehtoisten kehittämisajatuksen hyödyntämistä sekä aikaa ja paneutumista kehittämiseen.

Kohderyhmän lisäksi Leponiemi (2018) toivoi toimintaa *voitavan kasvattaa myös vapaaehtoisten osalta*. Hän kertoi toivovansa, että jatkossa pystytäisiin keskittymään toiminnan markkinointiin mahdollisille tuleville vapaaehtoisille sopivissa väylissä. Nylund ym. (2005, 31–32) kehottavat ottamaan jo mukana olevat vapaaehtoiset mukaan suunnittelemaan, miten uusia vapaaehtoisia saataisiin mukaan toimintaan. Uusia vapaaehtoisia rekrytoitaessa voi hyödyntää faktaa, että tassukavereilta ei edellytetä suurta ajallista panostusta esimerkiksi viikkotasolla, vaikka toimintaan edellytetäänkin pitkäaikaista sitoutumista. Yeungin (2002, 44, 64) mukaan suurin este vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle on ajanpuute: kiireisessä yhteiskunnassa voi olla haastavaa sitoutua pitkäjänteiseen ja vastuulliseen vapaaehtoistoimintaan.

Mykkäsen-Hännisen (2007, 63–64) mukaan sitoutuneiden vapaaehtoisten saaminen on välttämätöntä toiminnan ylläpitämiselle. Vapaaehtoistoimintaa järjestävä järjestö pystyykin tekemään osansa sitoutumisen mahdollistamiseksi. Vapaaehtoisilla tulee olla luottamuksellinen suhde järjestön työntekijään, minkä kuvattiin toteutuvan tassukaveritoiminnassa hyvin. Toisaalta vielä tarvittaisiin lisää välittömiä mahdollisuuksia jakaa asiakas-kontaktissa heränneet kysymykset ja tunteet ammattilaisen kanssa, mikä auttaa jaksamaan tehtävässä. Siksi vapaaehtoisilla on perusteltua saada aikaa järjestön luottoihmiseltä, jonka perustehtävänä on vapaaehtoistoiminnasta vastaaminen.

Sitoutumista vahvistaa yhteisöllisyyden kokemus, joka syntyy mahdollisuudesta olla vuorovaikutuksessa toisten vapaaehtoisten ja ammattilaisten kanssa. Yhteisöllisyyttä voi vahvistaa myös järjestämällä vapaaehtoisille yhteistä tekemistä ja virkistystoimintaa, joka voidaan kokea myös järjestön kiitoksena toimintaan sitoutuneille vapaaehtoisille. Tässä asiassa tassukaveritoimintaa järjestävällä Setlementti Tampere ry:llä on vielä kehittämisen mahdollisuus. (Mykkänen-Hänninen 2007, 63–64.)

8.2.7 Kasvukivut

Tassukaveritoiminnassa nähtiin siis joitakin kehittämisen paikkoja. Sitä kuvailtiin uutena, vielä muotoaan hakevana toimintana. Yksi vapaaehtoinen pohtikin, että kasvukivut ovat luonnollisia vielä asemaansa vakiinnuttavalle toiminnalle, eivätkä kaikki työskentelytavat voi olla heti toiminnan alussa valmiina. Erään vapaaehtoisen mukaan on hienoa, että tassukaveritoiminnasta tehdäänkin nyt tutkimusta, koska kyseessä on hänen mukaansa ”aika spesiaali juttu”, eikä ihan samanlaista toimintaa ole muualla. Hän kertoi pohtivansa, ”tietääks ne siellä setlementissä kuinka niinku ainutkertainen asia tää on”.

Yksi vapaaehtoinen pohti nyt olevan oikein hyvä hetki tarkastella tassukaveritoimintaa ja siitä tulleita kokemuksia, sillä lähes kahden vuoden toiminnan perusteella pystyy jo kattavasti refleктоimaan kokemuksia. Tämä vapaaehtoinen kertoi toivovansa seuraavana kahtena vuotena Setlementti

Tampere ry:ltä painavampia askeleita ja tassukaveritoiminnan näkyväksi tekemistä.

Leponiemi (2018) pohti toiminnan kehittämisen edellyttävän sekä vapaaehtoisten että toimintaa käynnistämässä olleiden ihmisten kanssa työryhmätyyppistä keskusteluforumia, jossa voitaisiin pohtia, mitä asioita on tähän saakka saatu aikaiseksi ja mitä on tullut esiin. Hän totesi, että tämä opinnäytetyö voi olla yksi väline, jonka kautta niihin keskusteluihin päästään.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tassukaveritoiminta on siis merkityksellistä monista syistä sekä siinä mukana oleville nuorille että vapaaehtoisille. Se tuo molemmille osapuolille hyvää mieltä, ulkona liikkumista, tekemistä ja vaihtelua sekä uuden kaverisuhteen. Nuorelle merkityksellistä on lisäksi koirakaverin saaminen ja mahdollisuus positiivisiin kokemuksiin eläintä ohjatessa. Vapaaehtoiselle merkityksellistä on myös hyvän tuottaminen ja suhteen kehittäminen omaan koiraansa.

9.1 Tassukaveritoiminnan merkitykset nuorille

Tämän tutkimuksen tulokset ovat *samansuuntaisia aiempien tutkimusten kanssa*, joiden mukaan eläinavusteiset menetelmät tuovat ihmiselle mielihyvää sekä rentouttavat ja edistävät sosiaalisuutta. Vielä ei ole varmuutta, miksi suhde eläimeen edistää ihmisen hyvinvointia, mutta vaikutusta on ainakin eläimen kriittikittömällä asenteella ihmiseen. (Hautamäki ym. 2018, 4–5, 15; Langinvainio 2016, 10.)

Eläimen kohtaamiseen ei liity yhtä suuria jännitteitä kuin ihmisten väliseen vuorovaikutukseen; eläimen kohtaaminen on helpompaa. Siksi eläin voi olla nuorelle tärkeä kaveri ja myös helpottaa ihmisten välisten kontaktien solmimista ainakin tassukaverivapaaehtoisen kanssa. Eläimet voivatkin tarjota vuorovaikutuksen, osallisuuden ja kiinnittymisen kokemuksia, joiden merkitys korostuu silloin, kun sosiaalisen tuen saaminen kanssaihmisiltä on syystä tai toisesta rajallista. (Yli-Viikari 2014, 57–58, 66.)

Tassukaveritoiminnalla on ollut nuoren elämään vanhemman sanoin ”sillai ihan niinku suuriaki vaikutuksia”. *Jatkuvuus ja sitoutuminen* ovat toiminnassa tärkeitä seikkoja. Sekä koiraan että ihmiseen ehditään muodostaa merkittävä kaverisuhde pitkäkestoisen toiminnan aikana. Ja vaikka seuraavaan tapaamiseen olisikin useampi viikko aikaa, nuori kuitenkin tietää, että sellainen on tulossa. Yksi nuori kuvailikin tassukaverisuhteen olevan kuin mikä tahansa ihmissuhde, jota ei voi vain yhtäkkiä jättää, vaan siihen täytyy sitoutua. Eräs vapaaehtoinen pohti jatkuvuutta nuoren kannalta:

Se jatkuvuus siinä on ollu ehkä se juttu. -- Se ei oo ollu vaan kertaluontosta tai muutaman kerran.

Luvussa 8.1.1 käsiteltiin matalan kynnyksen merkitystä tassukaveritoimijoille. Brax (2018, 15) kuvaa sosiaali- ja terveysalan järjestöjä ennen kaikkea terveyden ja hyvinvoinnin edistäjinä, joiden toiminnalla voi olla merkittävä vaikutus varhaisessa tuessa ja ongelmien ehkäisemisessä, joihin tassukaveritoimintakin sijoittuu. Mykkänen-Hänninen (2007, 51) puolestaan toteaa vapaaehtoistoiminnan olevan toimiva lisä etenkin *ennaltaehkäisevän työn* piirissä, jossa vapaaehtoistoiminnalla on oma, ainutlaatuinen ja tärkeä roolinsa ihmisen lähiverkoston ja ammattiavun välimaastossa.

Kananoja ja Karjalainen (2017, 156–160) kuvaavat hyvinvointia edistävää eli promotiivista sekä ehkäisevää eli preventiivistä näkökulmaa. Promotiivisessa toiminnassa yleiset elinolot ja ihmisten keskeiset kokemusympäristöt pyritään tekemään terveyttä edistäviksi ja sosiaalisesti vahvistaviksi. Preventiivisellä toiminnalla puolestaan puututaan tiettyyn riskitilanteeseen, kuten yksinäisyyteen, ja sen aiheuttamien ongelmien syntymisen, vaikeutumisen ja pitkittämisen ehkäisemiseksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen ja sosiaalihuoltolain uudistamisen myötä väestön hyvinvoinnin edistäminen on saanut aikaisempaa merkittävämmän aseman. Toimintaa onkin tärkeää suunnata entistä määrätietoisemmin kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseen, toimintakyvyn vahvistamiseen ja ongelmien ehkäisyyn.

Nimenomaan näihin asioihin tassukaveritoimintakin voi vastata lasten, nuorten ja perheiden elämässä. Toimintaan mukaan tuleva nuori saa sosiaalista tukea ja hänen toimintakykyään voidaan vahvistaa. Tassukaveritoiminta edistää nuoren hyvinvointia ja ehkäisee ongelmia, kuten yksin neljän seinän sisälle jäämistä tai ilon kokemusten puuttumista. Green care ja eläinavusteinen toiminta soveltuvatkin hyvin ongelmien ennaltaehkäisyyn sekä fyysisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. (Soini 2014, 25; Soini, Kirveenummi, Miettinen, Vehmasto & Yli-Viikari 2014a; 156.)

Tassukaveritoiminnan hyvinvointia edistävä ja ongelmia ehkäisevä luonne sopii hyvin myös hallituksen kärkihankkeen, Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman eli LAPE-ohjelman tavoitteisiin, joissa pyritään siirtymään korjaavista palveluista koti ehkäiseviä. LAPE-ohjelma pyrkii vahvistamaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja voimaroja sekä oikeutta saada tukea mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Ohjelmassa korostetaan matalan kynnyksen ja ennaltaehkäisevien palveluiden ja oikea-aikaisen tuen merkitystä, jotka ehkäisevät lasten ja nuorten mielenterveysongelmia ja eriarvoistumista sekä tuovat myös kustannussäästöjä korjaavien palvelujen tarpeen vähetessä. Ohjelman tavoitteina on myös, että yksinäisyys olisi yhä harvempien lasten ja nuorten ongelma ja että jokaisella lapsella ja nuorella olisi vähintään yksi läheinen ja turvallinen aikuinen ja jokin

harrastus. Tassukaveritoiminnan merkitysten perusteella voidaan ajatella toiminnan voivan osaltaan vastata näihin tavoitteisiin. (STM n.d.a 2–3, 6; n.d.b, 6.)

9.2 Tassukaveritoiminnan merkitykset vapaaehtoisille

Myös tassukaverivapaaehtoisten toiminnalle antavat merkitykset ovat *samansuuntaisia aiempien tutkimustulosten kanssa*. Yeungin (2005b, 122) vapaaehtoisten motivaatiotutkimuksen timanttimalli korostaa sosiaalisten kontaktien ja auttamishalun roolia, jotka olivat merkittävät myös tässä tutkimuksessa. Sekä Yeungin tutkimus että tämä opinnäytetyö tukevat ajatusta *auttamisen antoisuudesta*. Tassukaverivapaaehtoiset korostivat auttamisen ja hyvän tuottamisen merkityksellisyyttä, joka Yeungin (2002, 34, 37) mukaan korostuukin naisten kohdalla vapaaehtoistoiminnassa. Vapaaehtoistoiminnassa antaminen ja saaminen eivät millään tavoin suljekaane toisiaan pois.

Yeungin (2005b, 109–112) mukaan vapaaehtoisten tärkeimpiä motiiveja ovat *saaminen ja antaminen*. He voivat saada toiminnasta ilon kokemuksia, positiivista mielialaa sekä energisyyttä ja vireyttä muun muassa liikkumisen kautta. Ilo ja hyvä mieli sekä liikkuminen olivat myös tassukaverivapaaehtoisille tärkeitä merkityksiä. Heille tärkeää oli myös saada positiivisia kokemuksia koirasuhteeseensa.

Antaminen vapaaehtoistoiminnan motiivina tarkoitti Yeungin (2005b, 109–112) tutkimuksessa muun muassa halua auttaa ja tukea toisia sekä tuottaa iloa. Tassukaverivapaaehtoisille hyvän tuottaminen sekä nuorelle koirakaverin tarjoaminen olivat merkityksellisiä asioita. He korostivatkin sitä, että toiminnan tulee olla mielekästä nuorelle. Yeungin mukaan myös elämäkokemukset, kuten omasta kriisistä toipumisesta motivoituminen, voi näyttäytyä vapaaehtoisen motiivina. Yksi tassukaverivapaaehtoinen kertoi koirasta olleen hyötyä hänen terveysongelmiensa aikana, ja hän halusi jakaa tätä hyvää muillekin.

Yeungin (2005b, 114–115) tutkimuksessa tärkeä vapaaehtoistoiminnan motiivi oli myös toiminnan mahdollistama *läheisyys muiden ihmisten kanssa*. Ihmiskaverin ja sosiaalisten kontaktien saaminen olikin myös tassukaverivapaaehtoisille merkityksellistä. Yeungin (2005b, 116–117) tutkimuksen mukaan joillekin vapaaehtoisille tärkein motiivi on toiminta ja vapaan ajan täyttäminen. Myös tassukaverivapaaehtoiset pitivät merkityksellisenä tekemisen ja vaihtelun saamista arkeensa.

Tassukaverivapaaehtoiset kuvasivat vapaaehtoistyön tekemisen olevan heille tärkeää ja lähellä sydäntä. Yksi vapaaehtoinen kertoi, että ”kyl mulle on niinku tärkeitä et mä saan tehdä jotain vapaaehtoistyötä”. Yeungin (2002, 68–69) mukaan vapaaehtoistoiminta voi toimia myös *onnellisuuden elementtinä*. Hän kertoo onnellisuustutkija Ojasen kuuden kohdan vinkki-listasta onnellisuuden lisäämiseksi: yksi vinkeistä on osallistua

vapaaehtoistoimintaan. Yeung tekee Ojasen tekstin pohjalta tulkinnan, että vapaaehtoistoiminta voi tarjota pirstaleisiksikin koetussa yhteiskunnassa areenan, jolla yksilö voi kokea merkityksellisyyden ja hyvän elämän elementtejä.

Vapaaehtoiset kertoivat ajattelevansa tassukaveritoimintaa tapaamisten välillä ja kertovansa muille olevansa siinä mukana. He kertoivat myös mainostavansa toimintaa muille potentiaalisille vapaaehtoisille. Yksi vapaaehtoisista kertoi olevansa ylpeä toiminnassa mukana olemisesta.

Aina kun on tilanne, niin muistan mainita, että olemme tassukaveritoiminnassa mukana. Olen ihan ylpeä tästä.

Osa vapaaehtoisista korosti, että tassukaveritoiminnan tulee olla vapaaehtoisuuteen perustuvaa kaveritoimintaa, *ei ammatillista* tukihenkilötoimintaa. Yksi vapaaehtoisista kertoi haluavansa korostaa matalan kynnyksen merkitystä siinä, että vapaaehtoiselta ei tarvita alan kokemusta.

Niin mä lähin siihen todellaki sit ihan vaan niinku siitä, et mä oon eläimen omistaja, koiran omistaja, ja haluan tehdä tälästä. Nii et siihen ei liity mitään muuta.

Mykkänen-Hänninen (2007, 5, 12, 35, 54) kuvaakin vapaaehtoistoimintaa maallikkoauttamiseksi, jossa ihminen sitoutuu vapaasta tahdostaan toimintaan, josta tulee selviytyä tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin (Hakkarainen 2003). Vapaaehtoistoimija edustaa hänen mukaansa kanssakulkijaa ja arkista ymmärtäjää, joka toimii rinnalla kulkijana tekemättä hoitoarviota tai diagnoosia autettavan tilanteesta. Vapaaehtoistoiminnan tulee painottua ihmisten väliseen kohtaamiseen ja vuorovaikutuksessa tapahtuvaan tukemiseen, ja järjestön tehtävä on huolehtia, että vapaaehtoistoimintaa voidaan toteuttaa ilman ammatillisuuden vaatimusta.

Vaikka osalla tassukaverivapaaehtoisista on sosiaali- ja terveysalan työkokemusta, he kuvasivat ammatillisuuden rajautuvan luontevasti tassukaveritoiminnan ulkopuolelle.

Mä pitäydyin siinä vapaaehtoistyöntekijän roolissa, että mä en ainakaan tiedä yhtään mitään diagnooseista enkä mistään. Mä kuulin, että ne on käyneet siellä ja täällä ja tuolla ja, mutta niinkun tavallaan niistä ei keskusteltu. Että se oli kyllä aika jännästi, kuinka se rajautu tavallaan se ammatillisuus sieltä pois kyllä tota, et se ei niinku kuulunu siihen.

9.3 Sosiaalinen pääoma, sosiaalinen tuki ja osallisuus

Tassukaveritoiminta voi lisätä osapuoltensa *sosiaalista pääomaa*. Sillä tarkoitetaan taloudellisen ja inhimillisen pääoman rinnalla olevaa sosiaalista voimavaraa, joka muodostuu ihmisten välisissä verkostoissa. Sosiaalisen

pääoman peruselementtejä ovat osallisuus ja luottamus, ja siihen kuuluu ajatus siitä, että luottamukselliset ihmissuhteet ja yhteisöllisyys voivat parantaa ihmisen hyvinvointia. Sosiaalista pääomaa, luottamusta ja osallisuutta voivat edistää tassukaveritoimintaan osallistumisen tarjoamat yhteisyyden kokemukset. Sosiaalinen pääoma on kansalaisyhteiskunnan keskeinen rakennusaine. (Ellonen & Korkiamäki 2006, 221–224, 247; Yeung 2002, 12, 69.)

Sosiaalista pääomaa syntyy paljon järjestöissä ja vapaaehtoistoiminnassa, joissa korostuvat toiminnan sosiaalinen ulottuvuus sekä sosiaalisia suhteita ja verkostoja lisäävä vaikutus. Sosiaalinen pääoma tai sen puute näyttää vaikuttavan laajasti myös lasten ja nuorten hyvinvointiin. (Mykkänen-Hänninen 2007, 18; Yeung 2002, 33–34; Ellonen ym. 2006, 237.)

Yksi sosiaalisen pääoman ilmenemismuoto on *sosiaalinen tuki*, jolla tarkoitetaan sosiaalisiin suhteisiin liittyvää terveyttä edistävää ja stressiä ehkäisevää tekijää. Sosiaaliseen tukeen kuuluvat esimerkiksi tiedollinen tuki, aineellinen tuki, arvostuksellinen tuki sekä henkinen tuki, joka on oleellinen seikka tassukaveritoiminnassa. Henkiseen tukeen liittyvät haastatteluissa ilmi tulleet halukkuus auttaa, luottamuksellisuus, kuunteleminen ja rohkaiseminen. (Ellonen ym. 2006, 234; Vahtera & Uutela 1994.)

Sosiaaliseen pääomaan kuuluu siis myös *osallisuuden* käsite. Se tarkoittaa Isolan, Kaartisen, Leemannin, Lääperin, Schneiderin, Valtarin ja Keto-Tokoin (2017, 5) mukaan kuulumista sellaiseen kokonaisuuteen, jossa pystyy liittymään erilaisiin hyvinvoinnin lähteisiin ja elämän merkityksellisyyttä lisääviin vuorovaikutussuhteisiin. Osallisuus kuvaa ihmisen ja yhteisöjen sekä ihmisen ja yhteiskunnan välistä suhdetta. Se on ihmisen sosiaaliseen perusluonteeseen ja hyvän elämän perusedellytyksiin liittyvää kokemusta johonkin kuulumisesta sekä muihin ihmisiin yhteydessä olemisesta; se on myös syrjäytymisen vastakohta. (Nivala & Ryyänen 2013, 10–13, 26; Harju 2005, 68–69.)

Osallisuus voi ilmetä päätösvaltana omassa elämässä tai vaikuttamisena yhteiskunnassa – tai paikallisesti esimerkiksi tassukaveritoiminnassa silloin, kun pystyy panostamaan yhteiseen hyvään, osallistumaan merkityksellisyyden luomiseen ja kokemiseen sekä liittymään vastavuoroisiin sosiaalisiin suhteisiin (Isola ym. 2017, 5). Osallisuus ja osallistuminen ovatkin lähikäsitteitä. Osallistumisen voi määritellä ihmisen toiminnalliseksi ja vuorovaikutukselliseksi läsnäoloksi inhimillisissä suhteissa ja eri tavoin mukana olemista yhteisön toiminnassa. Osallisuus saavutetaan, kun inhimillisiin suhteisiin osallistuminen tarjoaa osallistujalle todellisia mahdollisuuksia tuoda esiin näkemyksiään, vaikuttaa ja olla päättämässä, kantaa vastuuta ja käyttää valtaa. Osallistuminen yhteiseen toimintaan, kuten tassukaveritoimintaan, jolle myös yhdessä asetetaan tavoitteita ja mietitään keinoja niiden saavuttamiseksi, alkaa muodostaa osallistujien välille kokemuksellisesti merkityksellisiä suhteita, kuten haastateltujen vastauksista kävi ilmi. (Nivala ym. 2013, 20–21; Nivala 2010, 112, 117.)

Onkin tärkeää, että tassukaveritoiminta mahdollistaa osallisuuden kokemuksia sekä vapaaehtoisille että nuorille ja tarjoaa yhteisön, johon voi keua kuuluvansa.

9.4 Tassukaveritoiminnan tulevaisuus

Tämän tutkimuksen valossa näyttää siltä, että tassukaveritoimintaa tarvitaan ja se on siihen osallistujille monin tavoin merkityksellistä. Se voi edistää osallistujien hyvinvointia ja vähentää esimerkiksi yksinäisyyden kokemuksia. Tassukaveritoiminta on tarpeellista paitsi yksilön näkökulmasta, myös yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna. Se voi ehkäistä syrjäytymistä tarjoamalla osapuolilleen mielekkään osallistumisfoorumin sekä vahvistaa muiden sektoreiden auttamistyössä käytettäviä voimavaroja. (Ks. esim. Nylund ym. 2005, 16; Mykkänen-Hänninen 2007, 11.)

Tassukaveritoiminta täydentää ja tukee ennaltaehkäisevänä matalan kynnyksen toimintana ammattimaisia sosiaalipalveluja. Se ei korvaa tai paikkaa ammattityötä, mutta se voi täydentää niitä puutteita, joita julkisen ja kaupallisen sektorin toimintaan liittyy. Kuten luvussa neljä todettiin, kansalaisyhteiskunta ja vapaaehtoistoiminta ovat tulleet merkittäväksi yhteiskunnalliseksi toimijaksi hyvinvointivaltiota kohtaan esitetyn kritiikin ja sosiaalipolitiikan koetun epätasa-arvoisuuden myötä. Vapaaehtoistoiminta nähdäänkin nykyään hyvänä varhaisen tuen tarjoajana sekä palvelujärjestelmän lisäresurssina. (Ks. esim. Mykkänen-Hänninen 2007, 12; Yeung 2002, 11.)

Tassukaveritoiminnan tavoite on ilahduttaa nuoria (Setlementti Tampere 2018, 11). Tämä tavoite toteutuu toiminnassa hyvin. Toiminnassa onnistunutta on myös osallistujien tyytyväisyys siihen, matalakynnyksisyys, toimiva prosessi sekä osapuolten luottamuksellinen suhde toiminnan koordinaattorin kanssa. Näitä asioita tulee vahvistaa jatkossakin.

Eläinavusteinen vapaaehtoinen kaveritoiminta on Suomessa uutta. Muita eläinavusteisen vapaaehtoistoiminnan muotoja on, samoin kuin kaveritoimintaa ilman eläintä. Tassukaveritoiminnassa yhdistyvät molempien vahvuudet. Koska toiminta on vielä uutta, siinä on myös useita kehittämisen paikkoja.

Jatkossa toiminnan järjestäjältä kaivataan vapaaehtoisille enemmän tukea, joka voisi tarkoittaa laajempaa perehdytyskurssia, aktiivisempaa yhteydenpitoa sekä työnohjausta tai muita ryhmäkeskusteluja. Vapaaehtoisten valinta, asianmukainen koulutus ja riittävä tuki luovat turvaa kaikille toiminnan osapuolille ja ehkäisevät vapaaehtoisten kuormittumista ja uupumista (Mykkänen-Hänninen 2007, 53).

Vapaaehtoisille tulisi järjestää myös paremman yhteisöllisyyden mahdollistavia väyliä, kuten virkistystapahtumia ja suljettu Facebook-ryhmä. Lisäksi vapaaehtoisille ja nuorille voitaisiin järjestää yhteisiä

ryhmätapaamisia esimerkiksi koirien aktiviteettipuistossa, jossa koirien touhuamista voitaisiin seurata ja siihen osallistua yhdessä. Yhteisöllisyys on setlementille tärkeä arvo, ja sen soisikin näkyvän tassukaveritoiminnassa nykyistä enemmän.

Setlementti Tampere (2018, 10) kertoo toimintakertomuksessaan heidän tarjoavan vapaaehtoistoimijoille peruskoulutuksen, lisäkoulutusta, tarvittavan tuen mukaan lukien työnohjauksen tai työnohjaukselliset vertaisryhmät, purkukeskustelut sekä virkistystoimintaa. Nämä asiat tulisi mahdollistaa vapaaehtoisille myös tassukaveritoiminnassa. Tassukaverisuhteet ovat verrattain pitkiä ja vapaaehtoiset sitoutuneita. He ovat ansainneet yhdiskeseltä tarvittavan tuen, jotta he eivät jää yksin.

Tassukaveritoimintaa voitaisiin mainostaa sekä setlementtiyhteisön sisällä että sen ulkopuolella potentiaalisille vapaaehtoisille ja tassukaverin haluaville tai heitä edustavilla ammattilaisille. Tassukaveritoiminnalle olisi hyvä saada omat kotisivut, josta löytyisi kattavasti informaatiota vapaaehtoiseksi haluaville, tassukaveria toivoville ja ammattilaisille. Tällä hetkellä Setlementti Tampere ry:n sivuilla Tassukaverit-osio on niukka ja suunnattu ainoastaan vapaaehtoisiksi haluaville. Myös toiminnan Facebook-sivulle tarvitaan aktiivisuutta. Se voi olla hyvä kanava tavoittaa tulevia vapaaehtoisia; onhan tällä hetkelläkin mukana olevista vapaaehtoisista löytänyt toimintaan mukaan juuri sitä kautta. Ylipäätään vapaaehtoiset voitaisiin ottaa mukaan suunnittelemaan toiminnan kehittämistä. Tassukaveritoimintaa voisi kohdistaa jatkossa entistä enemmän nuoriin ja nuoriin aikuisiin lasten ja lapsiperheiden sijaan.

Kuten yksi vapaaehtoinen totesi, Setlementti Tampere ry:ltä toivoisi seuraavina vuosina painavampia askeleita ja tassukaveritoiminnan näkyväksi tekemistä. Toiminnan kehittäminen ja laajentaminen edellyttävät toiminnalta nykyistä enemmän resursseja. Ilman resursseja riskinä on, että toiminnan laatu alkaa kärsiä eikä toimintaa pystytä järjestämään kaikkien osapuolten näkökulmasta turvallisella ja kestäväällä tavalla.

10 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli rakentaa kokonaiskuva Setlementti Tampere ry:n tassukaveritoiminnasta. Opinnäytetyössä etsittiin vastauksia kysymyksiin: Mitä tassukaveritoiminta on? Mitä merkityksiä sillä on toiminnan osapuolille? Miten toimintaa voidaan kehittää?

Tavoite oli laaja. Siitä huolimatta tavoite täyttyi hyvin, ja opinnäytetyössä saavutettiin kattava kuvaus tassukaveritoiminnasta, sen merkityksistä ja kehittämistarpeista. Tulokset antavat haastateltavien määrän, aineiston laajuuden ja huolellisen analysoinnin ansiosta luotettavan kuvan tassukaveritoiminnasta. Tuloksia ei kuitenkaan voida yleistää muihin

vapaaehtoistoiminnan muotoihin. Tulokset saattavat kuitenkin antaa jonkinlaista osviittaa muidenkin eläinavusteisten vapaaehtoistoiminnan merkityksistä.

Käytetyt tutkimusmenetelmät ja laaja aineisto palvelivat tutkimuskysymyksiin vastaamista hyvin. Aineisto ja tutkimusongelma paljastuivat tutkimuksen edetessä liiankin laajoiksi, minkä vuoksi opinnäytetyö paisui huomattavan pitkäksi. Sekä tutkimusongelma että aineiston määrä olisi kannattanut rajata selvästi tiukemmin. Haastateltuja olisi voinut olla puolet vähemmän, ja haastattelut olisivat voineet olla huomattavasti lyhyempiä. Toisaalta nyt kaikki halukkaat saivat monipuolisesti äänensä kuuluviin ja toiminnan merkityksiä oli mahdollista analysoida kattavasti. Haastateltavat olivatkin vastauksissaan kiitettävän avoimia ja analyttisiä.

Jos vastaajia olisi ollut vain esimerkiksi kaksi nuorta ja kaksi vapaaehtoista, tutkimuksen tulokset eivät olisi yhtä luotettavia. Samoin jos näkökulma olisi rajattu vain vapaaehtoiisiin tai vain nuoriin, olisi paljon tietoa jäänyt saamatta. Riittävä laajuus opinnäytetyölle olisi tullut myös vain yhdestä tutkimuskysymyksestä kolmen sijaan. Toisaalta tutkijaa kiinnosti eniten tassukaveritoiminnan merkitykset, joita ymmärtääkseen oli ensin perehdyttävä siihen, mitä toiminta ylipäätään on. Prosessin kuvaaminen ja toiminnan kehittämiskohteet toivottavasti palvelevat työn tilaajaa merkitysten analysoinnin ohella.

Tutkimuksen objektiivisuutta ja eettisyyttä on pohdittu luvussa 5.5. Luvussa viisi pyrittiin tuottamaan mahdollisimman läpinäkyvä kuvaus tutkimusprosessista. Tutkimus onnistui täyttämään tieteen kriteerit järjestelmällisestä ja järkiperaisestä uuden tiedon hankinnasta sekä toistettavuudesta, julkisuudesta, autonomisuudesta, kriittisyydestä, edistyvyydestä ja objektiivisuudesta.

Tutkimus pystyttäisiin tarkan raportoinnin ansiosta toistamaan ja tulokset olisivat todennäköisesti samat. Opinnäytetyö julkaistaan ainakin Theseuksessa ja asetetaan näin julkiseen keskusteluun ja arviointiin. Tutkimus ei ollut riippuvainen poliittisista tai taloudellisista vaikutteista, eikä työn tilaaja vaikuttanut tuloksiin. Kriittisyys toteutui varmistamalla tiedot mo-
neen kertaan ja monesta lähteestä.

Objektiivisuuden kriteeri on haastava, kun opinnäytetyön tekijä on itsekkin mukana tassukaveritoiminnassa, kuten todettiin luvussa 5.5. Kuitenkin objektiivisuuden vaatimus otettiin vakavasti ja tutkija pyrki aktiivisesti tiedostamaan omat mielipiteensä ja minimoimaan niiden vaikutuksen tutkimukseen. On kuitenkin hyvä huomioda, että henkilökohtainen kokemus osallisuudesta toimintaan voi tuoda liiankin positiivisen näkökulman tutkimukseen (Nylund ym. 2005, 22–23). Tämä pyrittiin välttämään siten, että kvantitatiivisella näkökulmalla täydennettiin kvalitatiivista puolta, ja kustakin teemasta laskettiin sen esille tuoneiden lukumäärät. Näin saatiin

mahdollisimman todenmukainen kuva siitä, mitkä teemat olivat aineistossa merkittäviä.

Tassukaveritoimintaa olisi hyödyllistä tutkia uudelleen muutaman vuoden kuluttua ja verrata tuloksia näin toiminnan alkuvaiheessa saatuihin tuloksiin. Mielenkiintoista olisi myös tutkia useita eläinavusteisen vapaaehtoistoiminnan muotoja ja verrata niiden merkityksiä keskenään, jolloin saisi vielä kattavamman kuvan eläinavusteisen toiminnan merkityksistä. Kiinnostava olisi myös näkökulma, mitä eroa on kaveritoiminnan merkityksillä ilman eläintä ja eläimen kanssa.

Näin uudenlaisen toiminnan tutkiminen oli palkitsevaa ja kiinnostavaa. Tutkimus hyödyttäneekä tilaajaa että ammattialaa laajemmin tuoden uutta mielenkiintoista tietoa green carestä, eläinavusteisuudesta ja vapaaehtoistoiminnasta.

LÄHTEET

Alastalo, M., Åkerman, M & Vaittinen, T. (2017). Asiantuntijahaastattelu. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.). *Tutkimus-haastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino, 214–232.

Brax, T. (2018). *Järjestöjen rooli maakunta- ja sote-uudistuksessa. Selvityshenkilön raportti*. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muisti-oita 26/2018. Haettu 8.9.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3941-7>

EASEL Training (n.d.). EASEL Ohjaaja -koulutus. Haettu 16.7.2018 osoit-teesta <http://easeltraining.fi/koulutukset/easel-ohjaaja/>

EHJÄ ry (n.d.a). Ressu – koira-avusteinen lastensuojelun tukihenkilötoi-minta. Esite. Haettu 16.7.2018 osoitteesta https://static1.squarespace.com/static/588b45a9be659431218f8388/t/592bf78d15d5db2bc1c566a7/1496053646720/ressu_yleisesite.pdf

EHJÄ ry (n.d.b). Toiminta. Haettu 16.7.2018 osoitteesta <https://www.ehja.fi/toiminta/>

Ellonen, N. & Korkiamäki, R. (2006). Sosiaalinen pääoma lasten ja nuorten hyvinvoinnin resurssina. Teoksessa Forsberg, H., Ritala-Koskinen, A. & Törrönen, M. (toim.) *Lapset ja sosiaalityö*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Eläinsuojelulaki 1996/247. Haettu 16.7.2018 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960247>

Eläinten hyvinvointikeskus (n.d.). Hyvinvointi. Haettu 16.7.2018 osoit-teesta <http://www.elaintieto.fi/hyvinvointi/>

Eskola, A. & Kurki, L (2001). Johdannoksi. Teoksessa A. Eskola & L. Kurki (toim.) *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena*. Tampere: Vastapaino, 7–12.

Eskola, J. & Suoranta, J. (2000). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 4. painos. Tampere: Vastapaino.

Haapasaari, M. & Ikäheimo, K. (2013). Suomen Karva-Kaverit ry – Finlands Lurviga Kompisar rf. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa. Elänavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Solution Models House, 57–63.

HAMK (2017). *Opinnäytetyöopas*. Versio 1.1.2017. Hämeen ammattikor-keakoulu. Haettu 1.8.2018. HAMK intra.

Harju, A. (2005). Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa M. Nylund & A. Yeung (toim.) *Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus*. Tampere: Vastapaino, 58–80.

Harju, A. (n.d.). Kansalaisyhteiskunnan määritelmä ja sisältö. Kansalaisfoorumi. Haettu 18.3.2018 osoitteesta <https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/kansalaisyhteiskunta>

Hautamäki, L., Ramadan, F., Ranta, P., Haapala, M. & Suomela-Markkanen, T. (2018). *Eläinavusteinen terapia. Katsaus tutkimuskirjallisuuteen ja toimintaan Suomessa*. Kelan tutkimus. Työpaperieita 140/2018. Helsinki: Kela. Haettu 13.7.2018 osoitteesta <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/236987>

Huutilainen, M. (2018). Koira kesytti ihmisen – ja kesyttää yhä. *Yle Tiede*. Haettu 18.7.2018 osoitteesta <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/07/13/koira-kesytti-ihmisen-ja-kesyttaa-yha>

Hyvärinen, M. (2017). Haastattelun maailma. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvoori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino, 11–45.

Ikäheimo, K. (2013a). Eläinavusteisen työskentelyn määritelmiä ja termejä (AAA ja AAT). Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Solution Models House, 10–13.

Ikäheimo, K. (2013b). Johdanto. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Solution Models House, 2–4.

Isola, A., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Työpaperi 33/2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 21.10.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0>

Juusola, M. (2016a). Nature smart – luonto lasten ja nuorten voimavarana. Teoksessa A. Suomi, M. Juusola & E. Anundi. *Vihreä hoiva ja voima*. Helsinki: Terapia- ja valmennuskeskus Helsingin Majakka, 72–83.

Juusola, M. (2016b). Terapeuttinen luonto. Teoksessa A. Suomi, M. Juusola & E. Anundi. *Vihreä hoiva ja voima*. Helsinki: Terapia- ja valmennuskeskus Helsingin Majakka, 7–18.

Jyväskylän yliopisto (2017). Tutkimusmenetelmät ja -aineistot. Haettu 11.7.2018 osoitteesta <https://koppa.iyu.fi/avoimet/kirjasto/kirjastotuu-tori/aihehaku-tutkimusprosessissa/menetelmatietoa-ja-palveluja>

Jyväskylän yliopisto (2015). Määrällinen tutkimus. Haettu 11.7.2018 osoitteesta <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>

Jyväskylän yliopisto (2010). Tutkimuksen toteuttaminen. Haettu 11.7.2018 osoitteesta <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi/tutkimuksen-toteuttaminen>

Kahilaniemi, E. (2016). *Eläinavusteinen interventio. Asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koira-avusteisin menetelmin*. Tampere: Voimatassu Ky.

Kananen, J. (2015). *Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Kananoja, A. (2017). Kansalaistoiminta osana sosiaalipoliittia. 94–102.

Kananoja, A. & Karjalainen, P. (2017). Hyvinvoinnin edistäminen ja yhteistyö sosiaalipoliittian uusissa rakenteissa. Teoksessa A. Kananoja, M. Lähteinen & P. Marjamäki (toim.) *Sosiaalityön käsikirja*. 4. uudistettu laitos. Helsinki: Tietosanoma, 156–169.

Keski-Uudenmaan Mielenterveysseura (n.d.). Tule tukikoirakoksi. Haettu 17.7.2018 osoitteesta <http://www.mielenterveysseurat.fi/keski-uusimaa/tukikoirakoksi/>

Kielitoimiston sanakirja (2018). Haku ”merkityksellinen” Kielitoimiston sanakirjasta. Haettu 1.9.2018 osoitteesta <https://www.kielitoimiston-sanakirja.fi/>

Kihlström-Lehtonen, H. (2013). Minä ja koirani – koiran vaikutus toiminnalliseen hyvinvointiin. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Solution Models House, 248–252.

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (n.d.a). Koira-avusteinen kasvatus- ja kuntoutustyö -täydennyskoulutus 10 op. Haettu 16.7.2018 osoitteesta <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/yhdistyksen-toiminta/koira-avusteisen-kasvatus-kuntoutustyo-taydennyskoulutus/>

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (n.d.b). Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry ammattieettiset ohjeet. Haettu 15.9.2018 osoitteesta <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/yhdistyksen-toiminta/eettiset-ohjeet/>

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (n.d.c). Soveltuvuuskoe. Haettu 16.7.2018 osoitteesta <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/yhdistyksen-toiminta/soveltuvuuskoe/>

Konttinen, E. (n.d.). Kolmas sektori. Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. Jyväskylän yliopisto. Haettu 18.3.2018 osoitteesta <http://kans.iyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori>

Koskenvesa, E. (2001). Pelaajakokemuksia valmentajille. Teologian opiskelijat ja vapaaehtoistoiminta. Teoksessa A. Eskola & L. Kurki (toim.) *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena*. Tampere: Vastapaino, 121–136.

Koskiaho, B. (2001). Sosiaalipolitiikka ja vapaaehtoistyö. Teoksessa A. Eskola & L. Kurki (toim.) *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena*. Tampere: Vastapaino, 15–40.

Kurki, L. (2001). Kasvaminen palvelutehtävään. Sosiaalipedagoginen katse vapaaehtoistyöhön. Teoksessa A. Eskola & L. Kurki (toim.) *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena*. Tampere: Vastapaino, 67–92.

Langinvainio, H. (2016). Hyvää elämää koiran kanssa. Koiran vaikutuksesta koiranomistajan hyvinvointiin ja onnellisuuteen. Suomen Kennelliiton julkaisuja 2/2016. Haettu 18.7.2018 osoitteesta <https://www.kennelliitto.fi/files/hyvaa-elamaa-koiran-kanssa-koiran-vaikutuksesta-koiranomistajan-hyvinvointiin-ja-onnellisuuteen-2016>

Langinvainio, H., Joutsenniemi, K. & Pankakoski, M. (2014). Koiranomistajuus Suomessa. Tutkimus hyvinvointi- ja terveystekijöistä Terveys 2000 -aineiston valossa. Suomen Kennelliiton julkaisuja 1/2014. Haettu 18.7.2018 osoitteesta <https://www.kennelliitto.fi/files/koiranomistajuus-suomessa-2014>

Latvala-Sillman, P. (2018). *Työparina koira*. Paikkakuntaa ei mainittu: Sanasilta Oy.

Lundell, K. (2013). Koira-avusteinen vapaaehtoistoiminta – kokemuksia ja ajatuksia (AAA). Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Solution Models House, 64–70.

Luomanen, J. & Nikander, P. (2017). Haavoittuvat haastateltavat? Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvoori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino, 287–296.

Marttunen, M. & Karlsson, L. (2013). Nuoruus ja mielenterveys. Teoksessa M. Marttunen, T. Huurre, T. Strandholm, R. Viialainen (toim.) *Nuorten mielenterveyshäiriöt. Opas nuorten parissa työskenteleville aikuisille*. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 1.9.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-647-2>

MTT (n.d.). Luonto hyvinvoinnin lähteenä. Suomalainen Green Care. Voimaa!-hanke. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. Haettu 16.7.2018 osoitteesta <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/hankkeet/greencare/voimaa/greencare.pdf>

Muros, T. (2013). Suomen Kennelliiton Kaverikoira-toiminta. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Solution Models House, 82–87.

Mykkänen-Hänninen, R. (2007). *Vapaaehtoistyön rajapinnoilla*. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja. Sarja B: Oppimateriaalit 6. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Niiniluoto, I. (2000). Johdatus merkityksen merkityksiin. Teoksessa A. Airola, H. J. Koskinen, V. Mustonen (toim.) *Merkillinen merkitys*. Helsinki: Oy University Press Finland/Gaudeamus, 13–25.

Nivala, E. (2010). Osallistuminen sosiaalipedagogisen toiminnan periaatteena. Teoksessa J. Hämäläinen & E. Nivala (toim.) *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*. Vuosikirja 2010. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry, 111–122.

Nivala, E. & Rynnänen, S. (2013). Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Teoksessa J. Hämäläinen, E. Ikonen, L. Nietosvuori, E. Nivala & S. Rynnänen (toim.) *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*. Vuosikirja 2013. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry, 9–41.

Nuorisolaki 2016/1285. Haettu 1.8.2018 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285>

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruopila, I. (2014). *Ihmisen psykologinen kehitys*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nylund, M. & Yeung, A. (2005). Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa M. Nylund & A. Yeung (toim.) *Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus*. Tampere: Vastapaino, 13–38.

Ojanen, M. (2001). Auttajaksi oppiminen. Psykologia minuuden tulkkina. Teoksessa A. Eskola & L. Kurki (toim.) *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena*. Tampere: Vastapaino, 95–109.

Ranta, J. & Kuula-Luumi, A. (2017). Haastattelun keruun ja käsittelyn ABC. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino, 413–426.

Ruusuvuori, J. & Nikander, P. (2017a). Haastatteluaineiston litterointi. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino, 427–444.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (2017b). Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino, 46–86.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2012). Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja 2009. Tampere: Tampereen yliopisto. Haettu 11.7.2018 osoitteesta http://www.fsd.uta.fi/fi/julkaisut/motv_pdf/KvaliMOTV.pdf

Setlementti Tampere (2018). Vuosikertomus 2017. Haettu 11.7.2018 osoitteesta <https://www.setlementtitampere.fi/single-post/2018/05/31/Vuosikertomus-2017-luettavissa>

Sinkkonen, J. (2013). Lapsen yksilökehitys ja suhde eläimiin. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Solution Models House, 37–43.

Soini, K. (2014). Green Care -toiminnan vaikuttavuuden arvioinnin lähtökohdat. Teoksessa Soini, K. (toim.) *Luonnosta hoivaa ja voimaa. Miten arvioida Green Care -toiminnan vaikuttavuutta*. MTT Kasvu 21, 12–49. Haettu 15.10.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-487-510-3>

Soini, K., Kirveennummi, A., Miettinen, M., Vehmasto, E. & Yli-Viikari, A. (2014a). Johtopäätökset: Green Care -toiminnan arvioinnin arviointia. Teoksessa Soini, K. (toim.) *Luonnosta hoivaa ja voimaa. Miten arvioida Green Care -toiminnan vaikuttavuutta*. MTT Kasvu 21, 150–159. Haettu 15.10.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-487-510-3>

Soini, K. & Vehmasto, E. (2014b). Kohti suomalaista Green Care -toimintatapaa. Teoksessa E. Vehmasto (toim.) *Green Care -toimintatavan suuntaaviivat Suomessa*. Jokioinen: MTT, 8–28. Haettu 16.7.2018 osoitteesta <http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu20.pdf>

Soini, K., Ilmarinen, K., Yli-Viikari, A. & Kirveennummi, A. (2011). Green care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. *Yhteiskuntapolitiikka* 76 (2011):3, 320–331. Haettu 16.7.2018 osoitteesta <https://www.julkari.fi/handle/10024/102903>

Sorri, H. (2005). Elämän käänneet. Arvojen ja identiteettien muutokset. Teoksessa M. Nylund & A. Yeung (toim.) *Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus*. Tampere: Vastapaino, 126–140.

Sosped säätiö (n.d.). Sosped Koira -koulutus. Haettu 16.7.2018 osoitteesta <http://www.sosped.fi/koirakoulutus/>

STM (n.d.a). Kohti lapsi- ja perhelähtöisiä palveluita. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman esite. Sosiaali- ja terveysministeriö. Haettu 20.10.2018 osoitteesta <https://stm.fi/lapsi-ja-perhepalvelut/materiaalit>

STM (n.d.b). Lapsille, nuorille ja perheille sopivaa tukea oikeaan aikaan. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman esite. Sosiaali- ja terveysministeriö. Haettu 20.10.2018 osoitteesta <https://stm.fi/lapsi-ja-perhepalvelut/materiaalit>

Suomen Karva-Kaverit (n.d.a). Tiedote lukukoiratoiminnasta. Haettu 16.7.2018 osoitteesta <http://suomenkarvakaverit.fi/arkistot/1127>

Suomen Karva-Kaverit (n.d.b). Yhdistys. Haettu 16.7.2018 osoitteesta <http://suomenkarvakaverit.fi/yhdistys>

Suomen Kennelliitto (n.d.a). Kaverikoirat. Haettu 16.7.2018 osoitteesta <https://www.kennelliitto.fi/koirat/kaverikoirat>

Suomen Kennelliitto (n.d.b). Lukukoirat. Haettu 16.7.2018 osoitteesta <https://www.kennelliitto.fi/koirat/lukukoirat>

Suomen Mielenterveysseura (n.d.). Koira hyväksyy, tukee ja kuuntelee. Haettu 17.7.2018 osoitteesta <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/tulemukaan/vapaaehtoiseksi/hyv%C3%A4n-mielen-oppaaksi/koira-hyv%C3%A4ksyy-tukee-ja-kuuntelee>

Suomen setlementtiliitto (n.d.a). Suomalainen setlementtiliike. Haettu 18.3.2018 osoitteesta <https://www.setlementti.fi/setlementtiliitto/suomalainen-setlementtiliike/>

Suomen setlementtiliitto (n.d.b). Usein kysyttyä. Haettu 18.3.2018 osoitteesta <https://www.setlementti.fi/setlementtiliitto/usein-kysyttya/>

Suomen Sveitsinpaimenkoirat ry (n.d.). Hali-Bernit. Haettu 16.7.2018 osoitteesta <https://www.sennenkoirat.net/harrastustoiminta/hali-bernit>

Suomi, A. & Juusola, M. (2016a). Suomalainen kansanviisaus. Teoksessa A. Suomi, M. Juusola & E. Anundi. *Vihreä hoiva ja voima*. Helsinki: Terapia- ja valmennuskeskus Helsingin Majakka, 33–39.

Suomi, A. & Juusola, M. (2016b). Vihreän hoivan historia. Teoksessa A. Suomi, M. Juusola & E. Anundi. *Vihreä hoiva ja voima*. Helsinki: Terapia- ja valmennuskeskus Helsingin Majakka, 23–31.

Tassukaverit (2017). Tassukaverit-perehdytyskurssi 2017.

Tassukaverit (n.d.a). Käytännön asiat Tassukavereiden vapaaehtoisille.

Yeung, A. (2005b). Vapaaehtoistoiminnan timantti. Miten mallintaa motivaatiota? Teoksessa M. Nylund & A. Yeung (toim.) *Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus*. Tampere: Vastapaino, 104–125.

Yeung, A. (2002). *Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta?* Helsinki: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry.

Yli-Viikari, A. (2014). Green Care -toiminnan hyvinvointivaikutukset. Teoksessa Soini, K. (toim.) *Luonnosta hoivaa ja voimaa. Miten arvioida Green Care -toiminnan vaikuttavuutta*. MTT Kasvu 21, 50–97. Haettu 15.10.2018 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-487-510-3>

Haastattelut:

Leponiemi, M. (2018). Asiantuntijahaastattelu. Tassukaveritoiminnan koordinaattori. 14.5.2018 ja 29.8.2018.

Kuvat:

Tassukaverinuoren vanhempi (2017). Kuvat tassukaveritapaamiselta. Anonymiteetin vuoksi nimeä ei julkaista.

TUTKIMUSSUOSTUMUSLOMAKE

SUOSTUMUS OPINNÄYTETYÖHÖN OSALLISTUMISESTA

Annan suostumukseni äänitettävään haastatteluun ja siihen, että haastattelussa kerättyjä tietoja käytetään Hämeen ammattikorkeakoulussa (HAMK) tehtävään julkiseen opinnäytetyöhön.

Opinnäytetyön aihe:	Tassukaverit-toiminnan merkitykset toiminnan osapuolille
Opinnäytetyön tilaaja:	Setlementti Tampere ry
Arvioitu valmistumisajankohta:	Lokakuu 2018
Opinnäytetyön tekijä:	Jenni Niemi
Opinnäytetyön ohjaaja:	Saija Karevaara, HAMK
Opinnäytetyön työelämäohjaaja:	Minna Leponiemi, Setlementti Tampere ry

Olen tietoinen, että minuun liittyviä tietoja käsitellään anonyymisti, luottamuksellisesti ja ainoastaan tässä opinnäytetyössä. Vastaajia ei voi tunnistaa julkaistavasta opinnäytetyöstä: nimiä tai tunnistettavia tietoja vastaajista ei julkaista. Opinnäytetyötä varten kerätty aineisto tuhoaan opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voin halutessani keskeyttää osallistumiseni milloin vain ilman selitystä.

Suostun siihen,
 En suostu siihen,
 }
 että tutkija saa lukea ja käyttää tutkimuksessa minuun liittyvän Tassukaveri-sopimuksen ja Tassukaverisuhteeseen liittyvät muistiinpanot.

Paikka ja päivämäärä: _____

Allekirjoitus ja nimenselvennys: _____

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys: _____
(jos vastaaja on alle 18-vuotias)

TUTKIMUSSUOSTUMUSLOMAKKEEN SAATEKIRJE

Tervetuloa mukaan Tassukaverit-aiheiseen opinnäytetyön tutkimukseen!

Haastattelut ovat osa opinnäytetyötä, joka on sosionomi (AMK) -opiskelijan ammattikorkeakouluopintojen lopputyö. Tutkimuksen tavoite on selvittää, millainen merkitys Setlementti Tampere ry:n järjestämällä Tassukaverit-toiminnalla on toimintaan osallistuvilla. Vastausten perusteella pyritään myös kehittämään Tassukaverit-toimintaa tulevaisuudessa.

Tutkimukseen on kutsuttu Tassukaverit-toimintaan osallistuneita henkilöitä. Osallistuminen on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää milloin vain. Vastaajiin liittyviä tietoja käsitellään anonymisti, luottamuksellisesti ja ainoastaan tässä opinnäytetyössä. Opinnäytetyötä varten kerätty aineisto tuhoetaan opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Opinnäytetyön on tarkoitus valmistua lokakuussa 2018 ja se julkaistaan mm. Theseus.fi-verkkosivustolla (ilman vastaajien tunnistetietoja).

Kiitos osallistumisestasi!

Vastauksesi ovat tutkimukselle arvokkaita.

Terveisin,

Jenni Niemi, Hämeen ammattikorkeakoulu

jenni.niemi@student.hamk.fi

